

Regnskabsmæssig behandling af omsætning

- en vurdering af IASB & FASB's projekt om omsætning

Opgaveløsere:
Peter Højen Storgaard
Kenneth Pedersen

Vejleder:
Frank Thinggaard

Forord

Nærværende opgave er udarbejdet som et led i gennemførelsen af cand.merc.aud.-studiet ved det samfundsvidenskabelige fakultet på Aalborg Universitet. Opgaven er udarbejdet i perioden august 2006 til april 2007.

Rapporten er udarbejdet med udgangspunkt i studievejledningen for cand.merc.aud. studiets krav til specialeskrivning. Frank Thinggaard har ydet vejledning.

Figurer, bokse og fodnoter er fortløbende nummeret. Kildeoplysninger er angivet som fodnoter og yderligere informationer om kilden forefindes i kildefortegnelsen, rapportens kapitel 7.1. Der anvendes i opgaven en række forkortelser – disse er vedlagt i oversigtsform som bilag 1.

Aalborg, den 30. april 2007

Peter Højen Storgaard

Kenneth Pedersen

Indholdsfortegnelse

1. OPGAVERDESIGN	4
1.1. INDLEDNING	4
1.2. PROBLEMFORMULERING	5
1.3. METODEVALG	5
1.4. AFGRÆNSNINGER	7
1.5. KILDEKRITIK	8
2. OMSÆTNINGSTEORI	10
2.1. REGNSKABSREGULERINGEN I DANMARK	10
2.1.1. INTERNATIONAL REGULERING	10
2.1.2. DANSK REGULERING	11
2.1.3. PRAKSIS	11
2.2. OMSÆTNING – IAS 18 / RV 22	12
2.2.1. INTERNATIONAL REGULERING	12
2.2.2. DANSK REGULERING	18
2.2.3. OPSUMMERING – OMSÆTNING	20
2.2.4. CASEVIRKSOMHED I – HANDELSVIRKSOMHED	21
2.2.5. CASEVIRKSOMHED II – PRODUKTIONSVIRKSOMHED	23
2.3. ENTREPRISEKONTRAKTER – IAS 11 / RV 6	25
2.3.1. INTERNATIONAL REGULERING	25
2.3.2. DANSK REGULERING	31
2.3.3. OPSUMMERING – ENTREPRISEKONTRAKTER	33
2.3.4. EKSEMPEL – ENTREPRENØR	33
3. PROBLEMSTILLINGER I DEN NUVÆRENDE REGULERING.....	36
3.1. REVENUE RECOGNITION PROJECT	36
3.2. KONCEPTUELLE UOVERENSSTEMMELSER.....	38
3.2.1. TO REGNSKABSMÆSSIGE TEORIER	38
3.2.2. BEGREBSRAMMER	41
3.2.3. KONCEPTUEL UOVERENSSTEMMELSE I FRAMEWORK.....	49
3.2.4. KONCEPTUEL UOVERENSSTEMMELSE MELLEM STANDARDER OG FRAMEWORK.....	50
3.3. SAMMENSATTE KONTRAKTER	52
3.4. PRAKTISK PROBLEMSTILLING	53
3.4.1. PRÆSENTATION AF VIRKSOMHEDSTYPEN "DEVELOPER"	54
3.4.2. FONDSRÅDETS AFGØRELSE	55
3.4.3. HVILKEN REGNSKABSPRAKSIS BØR DEVELOPER ANTAGE?.....	56
3.4.4. OPSUMMERING	60
3.5. DELKONKLUSION	61
4. REVENUE RECOGNITION PROJECT	62
4.1. PROJEKTETS OPBYGNING.....	62
4.2. INDREGNING AF KONTRAKTER	64

4.2.1. KONTRAKTERS KARAKTERISTIKA	66
4.2.2. OPSUMMERING	71
4.3. IDENTIFIKATION AF AKTIVITETSFORPLIGTELSE	72
4.3.1. TEORI	72
4.3.2. EKSEMPLER	73
4.3.3. OPSUMMERING	74
4.4. METODER TIL INDREGNING OG PRÆSENTATION	74
4.4.1. EXTINGUISHMENT BASED METHOD	76
4.4.2. EXTINGUISHMENT BASED METHOD WITH AN EXCEPTION FOR LONG-TERM CONTRACTS	82
4.4.3. CUSTOMER BENEFIT METHOD	84
4.4.4. PERFORMANCE BASED METHOD	87
4.4.5. PERFORMANCE BASED METHOD WITH APPLICATION ACCOMMODATION	89
4.5. KONTRAKTERS RETSLIGE VIRKEMIDLER	92
4.5.1. KONTRAKTERS KARAKTERISTIKA	93
4.5.2. OPSUMMERING	94
4.6. VÆRDIANSÆTTelsesMETODER – FØRSTE MÅLING	94
4.6.1. LEGAL LAYOFF AMOUNT	95
4.6.2. CUSTOMER CONSIDERATION AMOUNT	101
4.7. VÆRDIANSÆTTelsesMETODER – EFTERFØLGENDE MÅLING	103
4.7.1. LEGAL LAYOFF AMOUNT	104
4.7.2. CUSTOMER CONSIDERATION AMOUNT	104
<u>5. EVALUERING AF REVENUE RECOGNITION PROJECT</u>	<u>105</u>
5.1. VURDERING AF REVENUE RECOGNITION PROJECT	105
5.1.1. KONTRAKTFORHOLD	105
5.1.2. INDREGNINGS- OG PRÆSENTATIONSMETODER	108
5.1.3. MÅLING	110
5.2. INTERNE UOVERENSSTEMMELSER	110
5.3. SAMMENSATTE KONTRAKTER	111
5.4. DEVELOPER-VIRKSOMHEDER	112
5.4.1. VARE VS. SERVICEYDELSE	112
5.4.2. BETINGET VS. UBETINGET	113
5.4.3. SAMMENSAT KONTRAKT	114
5.5. CASES	114
5.5.1. CASE I	114
5.5.2. CASE II	116
5.6. DELKONKLUSION	118
5.6.1. VURDERING AF REVENUE RECOGNITION PROJECT	118
5.6.2. DEVELOPER OG CASES	120
<u>6. KONKLUSION</u>	<u>121</u>
<u>7. FORMALIA</u>	<u>125</u>
7.1. KILDEFORTEGNELSE	125
7.2. ABSTRACT	127
7.3. FORDELING AF DET UDFØRTE ARBEJDE I OPGAVEN	130

1. Opgavedesign

1.1. Indledning

I de senere år har avisernes forsider ofte været præget af erhvervsskandaler, hvor store selskaber har anvendt kreative indregningsprincipper for at opnå et resultat, der er bedre end det faktisk realiserede. Avisernes forsider har bl.a. bragt artikler om danske selskabers indregning af omsætning, der efter Fondsrådets afgørelser er i strid med IASB's¹ standarder. Developer-virksomhederne Keops og TK Development har begge modtaget pålæg fra Fondsrådet om at ændre deres anvendelse af indregningskriterierne i det første perioderegnskab aflagt efter IFRS²-standarderne. Begge selskaber har valgt at følge Fondsrådets afgørelser på trods af, at hverken de eller deres revisorer er enige i de trufne afgørelser.

I årsrapporten er omsætningen typisk den største og væsentligste post, og indregning og måling af posten kan være meget kompliceret alt efter virksomhedstypen. Omsætningens tilstedeværelse er en forudsætning for opnåelse af virksomhedens endegyldige mål – at skabe merværdi for ejerne. Med baggrund i dette forhold har virksomheden en åbenbar interesse i at indregne så store indtægter som muligt.

De nuværende regnskabsstandarder under IFRS er ikke i stand til at yde tilstrækkelig vejledning om alle de praktiske problemstillinger, der opstår for regnskabsaflægger om indregning og måling af omsætning, idet området har udviklet sig, siden standarderne sidst er blevet opdateret. Dette er medvirkende til forskellige fortolkninger af den gældende regnskabspraksis –blandt andet vedrørende de danske developer-virksomheder.

I erkendelse af de nuværende standarders utilstrækkelighed har IASB sammen med FASB³ iværksat et projekt om den regnskabsmæssige behandling af omsætning. Øvrige formål med det igangsatte arbejde er bl.a. at eliminere den interne modsigelse mellem IASB's begrebsramme og de

¹ IASB: International Accounting Standards Board, se nærmere beskrivelse i kapitel 2.1.1.

² IFRS: International Financial Reporting Standards, se nærmere beskrivelse i kapitel 2.1.1.

³ FASB: Financial Accounting Standards Board (IASBs modstykke i USA)

underliggende standarder om indregning af omsætning samt skabe en bedre overensstemmelse mellem de to standardudstederes regelsæt.

Den danske regnskabsregulering er kraftigt inspireret af IFRS-standarderne, og en ny standard for indregning og måling af omsætning vil få indflydelse på regnskabsaflæggelsen for danske selskaber. Børsnoterede danske selskabers koncernregnskab vil endvidere blive direkte påvirket af en eventuel ændret standard for omsætning, da de som følge af det danske EU-medlemskab skal aflægges i henhold til IFRS-standarderne. På sigt vil kravet om anvendelse af IFRS-standarderne også komme til at omfatte de børsnoterede selskabers årsrapport for moderselskabet.

Den fortsatte udvikling indenfor området og det igangværende projekt med udarbejdelse af en ny international standard for indregning og måling af omsætning, har inspireret os til at udarbejde denne opgave om problemstillinger ved den regnskabsmæssige behandling af omsætning.

1.2. Problemformulering

Vi vil med udgangspunkt i en teoretisk redegørelse for den regnskabsmæssige behandling af omsætning efter henholdsvis IFRS og dansk regnskabsregulering diskutere følgende:

- Hvilke uhensigtsmæssigheder er der ved den nuværende regulering af omsætning?
- Hvilke løsninger arbejder IASB og FASB med?
- Vil IASB og FASB's projekt være i stand til at løse de nuværende problemer?

1.3. Metodevalg

Som grundlag for de efterfølgende kapitler foretages i kapitel 2 en teoretiske redegørelse med udgangspunkt i en overordnet beskrivelse af den internationale regnskabsregulering. Redegørelsen for den teoretiske behandling af omsætning tager udgangspunkt i IASB's internationale standarder om omsætning (IAS⁴ 18) og entreprisekontrakter (IAS 11), der sammenholdes med de danske regnskabsvejledninger (RV 22 og RV 6) og årsregnskabsloven (ÅRL). Redegørelsen for de danske

⁴ IAS: International Accounting Standard

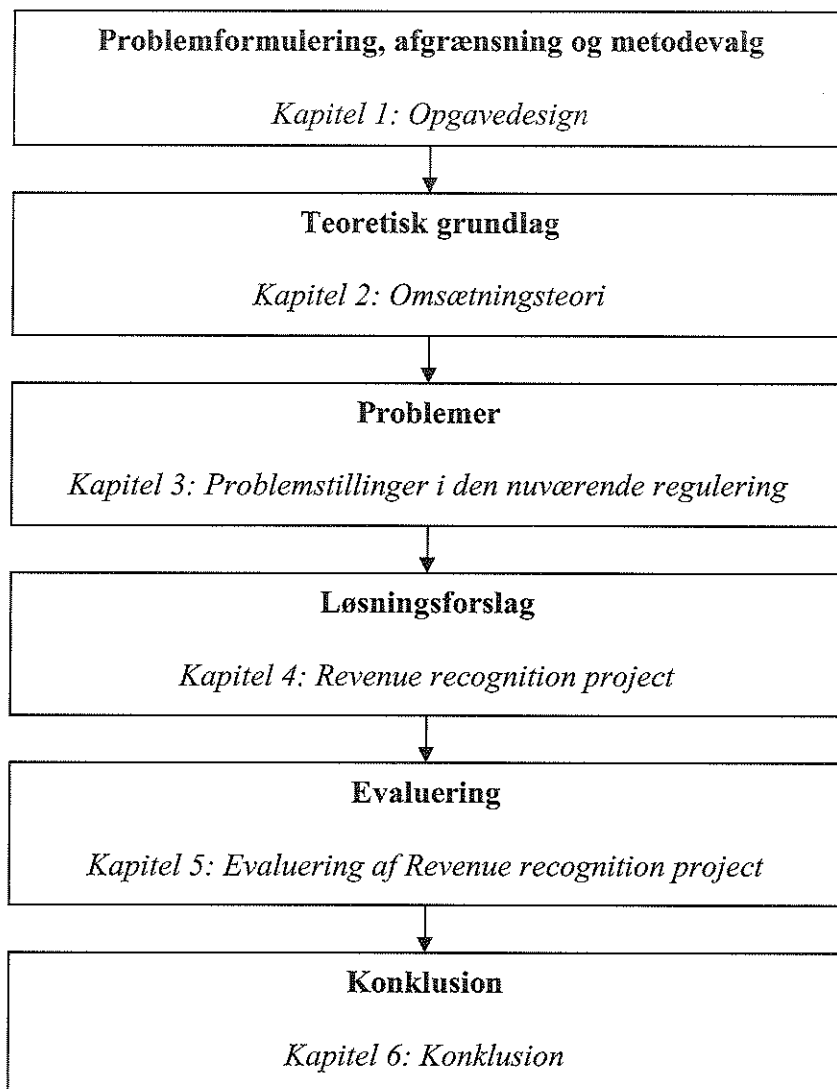
regler vil kun indeholde de væsentligste forskelle i forhold til IFRS. En del af redegørelsen i kapitel 2 vil gøre brug af cases og eksempler til illustration af de nuværende regler.

IASB og FASB fremhæver en række uhensigtsmæssigheder som grundlag for deres igangsatte projekt om omsætning. Vi vil i kapitel 3 udvælge de væsentligste problemstillinger i projektet og foretage en uddybende behandling af baggrunden for uhensigtsmæssighederne. Vi vil gennemgå udvalgte regnskabsmæssige problemstillinger i relation til omsætning hos en dansk developer-virksomhed. Dette med den begrundelse, at vi finder developer-virksomhedernes problemstilling passende til at illustrere nogle af de mangler, der er i den nuværende regulering.

Vi vil foretage en analyse af det samlede projekt om indregning af omsætning. Analysen vil indeholde en generel beskrivelse af projektet samt en løbende opsummering af fordele og ulemper ved de præsenterede løsningsforslag. En væsentlig del af projektet omhandler måling af omsætning, og som konsekvens heraf vil vi også inddrage måling i analysen. For at beskrive projektet vil vi løbende anvende cases og eksempler. Analysen foretages i kapitel 4.

Slutteligt vil vi i kapitel 5 foretage en endelig vurdering af fordele og ulemper for de i kapitel 4 præsenterede løsningsforslag, samt en vurdering af om de i tilstrækkelig grad kan løse de nuværende problemstillinger. Ved denne vurdering vil vi lægge vægt på, om forslagene er teoretisk korrekte og praktisk anvendelige. Vi vil desuden vurdere løsningsforslagene i forhold til developer-virksomhedens problemstillinger.

Opgavens forløb vil foregå som illustreret i nedenstående figur:

1.4. Afgrænsninger

Når betegnelsen "nuværende regulering" anvendes i denne opgave, vil den dække over de danske regnskabsvejledninger og årsregnskabsloven samt reguleringen efter IFRS. Opgaven omhandler omsætning, og de relevante regnskabsvejledninger er derfor RV 22 om omsætning og RV 6 om entreprisekontrakter, mens det er de internationale standarder IAS 18 om omsætning og IAS 11 om

entreprisekontrakter, der er de relevante. Afledte konsekvenser på øvrige regnskabsposter, som følge af behandlingen af omsætningen, er som udgangspunkt ikke en del af opgaven. Yderligere vejledninger og standarder vil derfor kun blive inddraget, hvor vi vurderer dette væsentligt. Ligeledes vil vi med brug af betegnelsen "international regulering" henvise til IFRS-reguleringen.

Det bemærkes også, at der for nuværende er påbegyndt et projekt om opdatering af Framework. I vores opgave vil vi udelukkende anvende det nuværende Framework, da arbejdet med opdateringen af Framework endnu ikke er afsluttet.

Projektet om omsætning er et fælles foretagende mellem IASB og FASB. Vores udgangspunkt for opgaven er som nævnt den danske regulering og reguleringen efter IFRS. US GAAP⁵, der er reguleringen under FASB, vil derfor ikke blive behandlet. Denne eller andre nationale GAAP's vil kun blive inddraget, hvor vi vurderer, at det vil bidrage til opgaveløsningen.

IASB og FASB har endnu ikke endeligt besluttet, om standarden skal omfatte gevinster. For at konkretisere problemstillingen vil vi i opgaven udelukkende behandle omsætning.

Konsekvenser ved kontraktbrud er en væsentlig del af IASB og FASB's projekt, som det foreligger på nuværende tidspunkt. En juridisk vurdering af disse konsekvenser vil ikke være indeholdt i projektet og som følge deraf vil vores vurderinger i opgaven være med forbehold for en anden juridisk fortolkning.

Foruden ovenstående afgrænsninger vil vi løbende i opgaven foretage yderligere afgrænsninger, hvor det er påkrævet. Denne type afgrænsninger er af en sådan detaljeringsgrad, at de ville kræve indgående forklaringer, hvis de skulle placeres i denne del af opgaven.

1.5. Kildekritik

Vores opgave om IASB og FASB's projekt om omsætning baserer sig hovedsageligt på IASB- og FASB-bestyrelsernes arbejde. Dermed er vores kilder selve standardudstederne og har derfor

⁵ GAAP: General Accepted Accounting Principles

højeste troværdighed. Da projektet er under udarbejdelse og langt fra afsluttet, betyder det, at litteraturen på området endnu er begrænset, og vores kildemateriale er på den baggrund snævert.

IASB og FASB's projekt om omsætning er endnu ikke afsluttet, og vores behandling af projektet er derfor begrænset til at omfatte en række diskussioner på IASB og FASB's bestyrelsesmøder samt foreløbige beslutninger taget på disse møder. Bestyrelsernes diskussioner er foregået over en årrække, og de har flere gange haft emner oppe på møder for så senere at forkaste diskussionerne og de foreløbige beslutninger. Denne proces har tillige ikke altid været kronologisk, idet enkelte diskussioner kan være taget op igen efter at have været indstillet i et stykke tid. Det betyder, at vi har været nødt til at stykke oplysninger sammen for at få et samlet overblik af projektet.

Under projektforsøget har IASB valgt at omstrukturere sin hjemmeside, hvilket betyder, at stort set alt materiale vedrørende projektet nu ligger på FASB's hjemmeside. Det har medført at IASB's "Project Summary", som har været en af vores mest anvendte kilder, ikke længere kan findes på hjemmesiden. Vi har derfor valgt at vedhæfte project summary (version fra september 2006) som bilag 2.

2. Omsætningsteori

Vi vil i dette kapitel redegøre for, hvorledes regulering af omsætning fastlægges i Danmark. For at foretage denne redegørelse vil vi først forklare, hvorledes reguleringen er opbygget med henholdsvis internationale og danske regler. Redegørelsen tager herefter udgangspunkt i reguleringen efter IFRS, hvorefter de danske vejledninger og årsregnskabsloven sammenholdes hertil. Der vil blive anvendt cases og eksempler for at vise den praktiske anvendelse af standarder og vejledninger.

2.1. Regnskabsreguleringen i Danmark⁶

2.1.1. International regulering

Danmarks medlemskab af EU betyder, at vi har forpligtet os til at følge Rom-traktaten fra 1958. Med baggrund i denne har EU gennem tiden udstedt direktiver og forordninger, som medlemslandene skal følge – herunder også direktiver og forordninger på regnskabsområdet. Regnskabsreguleringen i Danmark og resten af EU er på den baggrund primært styret af 4. og 7. direktiv om hhv. årsrapporter og konsoliderede årsrapporter og delvist 8. direktiv om kvalifikationskrav til selskabsrevisorer. Direktivernes formål er at bidrage til varer og serviceydelsers frie bevægelighed over landegrænserne, hvilket forsøges opnået ved at opstille mindstekrav til de enkelte landes lovgivning på selskabs- og regnskabsområdet. Foruden direktiverne har EU også udstedt to forordninger.

Det er med baggrund i dette, at såvel den danske årsregnskabslov og de danske regnskabsvejledninger er opbygget, ligesom det også er tilfældet med IASB's internationale standarder.

IASB udsteder IFRS samt fortolkninger heraf (IFRIC⁷). Standarderne har to betegnelser: IAS og IFRS. Dette skyldes, at IFRS er en ny betegnelse for standarderne og på sigt skal de erstatte IAS'erne. IAS'erne vil beholde sit navn og nummer, indtil de har gennemgået en betydelig

⁶ Dette kapitel er skrevet på baggrund af Håndbog i årsrapport, kapitel 1 og Kommentarer til årsregnskabsloven, del 1.

⁷ IFRIC: International Financial Reporting Interpretation Committee

opdatering, hvorefter de vil blive omdøbt til IFRS. IASB har udarbejdet en konceptuel begrebsramme (Framework) og under den er der udstedt 34 IAS'er (1-41 – 7 numre er "ledige"), og på nuværende tidspunkt er der 7 IFRS'er.

EU vedtog i 2002 en forordning, der gjorde det pligtigt for medlemslandenes børsnoterede selskaber at aflægge koncernregnskaber efter IASB's standarder.

2.1.2. Dansk regulering

I 2001 blev der i Danmark vedtaget en ny årsregnskabslov, der som den tidligere årsregnskabslov også implementerer EU's direktiver. Loven er ligeledes baseret på IASB's begrebsramme og ligger derfor i hovedtræk tæt op af international lovgivning og standarder. En nærmere beskrivelse af den internationale begrebsramme findes i kapitel 3.2.2.

I ÅRL's § 136 fastslår lovgiver, at der skal udarbejdes standarder "der i nødvendigt omfang skal udfylde og supplere denne lov". Til dette formål har Foreningen af Statsautoriserede Revisorer (FSR) i samarbejde med flere af erhvervslivets organisationer udarbejdet et sæt regnskabsvejledninger⁸, som dog står for et generationsskifte, idet det forventes, at de internationale standarder overtager regnskabsvejledningernes plads i dansk regulering.

2.1.3. Praksis

Selv om der er flere love og vejledninger, der skal styre regnskabsreguleringen, kan reglerne ikke dække alle problemstillinger. Derved bliver der i nogle tilfælde dannet praksis for at dække disse huller. Det ses derfor, at praksis på den baggrund danner præcedens for reguleringen, hvor denne er mangelfuld.

Der er endog tilfælde, hvor praksis påvirker lovgivningen – eksempelvis var der i den første udgave af den nye årsregnskabslov en mulighed for, at små og mellemstore virksomheder kunne undgå at vise omsætningen, hvis der var særlige konkurrencemæssige hensyn, der tilsagde det. I praksis var der stort set ingen af disse virksomheder, der oplyste omsætningen, selvom det var tvivlsomt, om

⁸ Det bemærkes, at der ikke er udstedt "standarder", men vejledningerne fungerer i praksis som sådanne.

netop disse virksomheder skulle tage særlige konkurrencemæssige hensyn. I den nye reviderede udgave af årsregnskabsloven kan virksomhederne undlade at vise omsætningen, og der er ingen krav om konkurrencemæssige hensyn.

2.2. Omsætning – IAS 18 / RV 22

2.2.1. International regulering

Dette kapitel af skrevet med udgangspunkt i IAS 18, der omhandler indregning af omsætning i årsrapporten. IAS 18 definerer omsætning og hvilke kriterier, der skal være opfyldt, for at indregning kan foretages. Standarden skal således være medvirkende til en ensrettet behandling af omsætning i virksomhedernes årsrapporter og dermed sikre sammenligneligheden mellem virksomhedernes regnskaber.

2.2.1.1. Definitioner

De centrale begreber i IAS 18 er omsætning og dagsværdi. Disse begreber defineres i standardens afsnit 7 som vist i Boks 1 og Boks 2.

Bruttotilgangen af økonomiske fordele i regnskabsåret, der opstår som led i en virksomheds ordinære drift, når disse tilgange resulterer i vækst i egenkapitalen, bortset fra forøgelse som følge af indbetalinger fra ejere.

Boks 1

Definition på omsætning

Det beløb, et aktiv kan omsættes til, eller en forpligtelse kan indfris til, ved en handel mellem kvalificerede, villige, indbyrdes uafhængige parter.

Boks 2

Definition på dagsværdi

Standarden skal anvendes på omsætning fra

- 1) salg af varer
- 2) levering af tjenesteydelser
- 3) andres anvendelse af virksomhedens aktiver mod vederlag i form af renter, royalties og udbytte

Salg af varer

Salg af varer omfatter såvel varer produceret af virksomheden selv med henblik på salg som varer indkøbt til videresalg.

Levering af tjenesteydelser

Omsætning fra levering af tjenesteydelser omfatter normalt virksomhedens udførelse af kontraktlig aftalte opgaver, der kan løbe over flere regnskabsår. Omsætning fra entreprisekontrakter er ikke omfattet af IAS 18, men skal indregnes i henhold til den særskilte standard IAS 11 om entreprisekontrakter.

Andres anvendelse af virksomhedens aktiver

Denne klasse omfatter renter som vederlag for brug af virksomhedens likvider og tilgodehavender eller royalties for anvendelse af virksomhedens anlægsaktiver som patenter, rettigheder eller software. Endeligt er udbytte fra virksomhedens kapitalandele også at betragte som omsætning, såfremt kapitalandele ikke er indregnet efter indre værdis metode.

Foruden omsætning fra entreprisekontrakter omfatter IAS 18 bl.a. heller ikke omsætning fra leasingkontrakter, forsikringskontrakter, ændring af dagsværdien for biologiske aktiver tilknyttet landbrugsaktiviteter og første indregning af landbrugsprodukter. Alle ovennævnte typer af omsætning er behandlet i separate IAS- / IFRS-standarder.

2.2.1.2. Indregning

En indtægtsskabende transaktion er som udgangspunkt den kritiske begivenhed, der gør en virksomhed i stand til at indregne omsætning. Transaktionen kan bestå af flere elementer, og hvis det er muligt at henføre beløbsstørrelser til disse, skal omsætningen indregnes i forhold til det faktiske indhold af hvert element. Eksempelvis skal beløbet for et salg af en vare med efterfølgende

servicekontrakt indregnes af flere omgange, så det identificerede beløb vedrørende servicekontrakten først indregnes i takt med den udføres. Omvendt skal flere transaktioner indregnes som en transaktion, hvis sammenhængen imellem dem er af sådan en karakter, at den samlede økonomiske effekt kun kan måles ved at betragte transaktionerne som en helhed.

Indregning af omsætning afhænger af, om der er tale om omsætning fra salg af varer, levering af tjenesteydelser eller andres brug af virksomhedens aktiver.

Salg af varer

IAS 18 afsnit 14 opstiller nedennævnte kriterier, som skal være opfyldte, for en virksomhed kan indregne omsætning fra salg af varer:

- 1) virksomheden har til køber overført væsentlige risici og afkast tilknyttet ejendomsretten til varerne,
- 2) virksomheden bibeholder hverken sit fortsatte ledelsesmæssige engagement, i det omfang der normalt er forbundet med ejendomsret, eller kontrollen over de solgte aktiver,
- 3) omsætningen kan måles pålideligt,
- 4) det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen vil tilgå virksomheden, og
- 5) omkostninger, som er afholdt eller vil blive afholdt i forbindelse med transaktionen, kan måles pålideligt

Risikoens overgang samt overførsel af fordele tilknyttet ejendomsretten til køber sker som hovedregel sammen med varens levering, men i nogle tilfælde kræves der en nærmere undersøgelse af handlens bestemmelser. Virksomhedens specifikke leveringsbestemmelser kan være afgørende for, hvornår virksomheden kan indregne et salg. Risikoens overgang som kriterium for indregning medfører, at der fokuseres på transaktionen og ikke på ændringer i aktiver og forpligtelser. Ifølge IASB's Framework opstår indtægter som et resultat af ændringer i aktiver og forpligtelser, og derfor er der umiddelbart ikke overensstemmelse mellem IAS 18 og IASB's Framework. Emnet behandles nærmere nedenfor i kapitel 3.2.4.

Hvis virksomheden ikke har overdraget risici vedrørende ejendomsretten, vil et salg ikke kunne indregnes, hvis sælger eksempelvis har ydet en garanti for varen ud over sædvanlige

garantibestemmelser. Det er heller ikke muligt at indregne omsætning fra et salg, hvis det er betinget af købers omsætning ved et videresalg eller hvis salget omfatter levering og installation, og installationen endnu ikke er udført og samtidigt udgør en væsentlig del af den samlede transaktion. Endeligt anses sælger ikke for at have overdraget risici og fordele tilknyttet ejendomsretten af varen, hvis køber af specifikke årsager har mulighed for at ophæve købsaftalen.

Et salg hvor sælger beholder uvæsentlige risici ved ejendomsretten, som f.eks. ved salg med ejendomsforbehold, vil kunne indregnes som omsætning, idet ejendomsforbeholdet er etableret med henblik på at sikre sælger betaling for transaktionen. Væsentlige risici betragtes også som overdraget i et detailsalg, hvor kunden har mulighed for at returnere varen, og virksomheden på baggrund af tidligere erfaringer kan sandsynliggøre størrelsen af tilbageleveringerne.

Hvis et salg ikke kan måles pålideligt, kan virksomheden ikke indregne det. Opstår der efterfølgende tvivl om virksomheden vil modtage betaling for et allerede indregnet salg, skal der hensættes til tab på tilgodehavendet som en omkostning i resultatopgørelsen.

Omsætning og omkostninger tilknyttet et salg skal indregnes i samme periode (matching), for at resultatopgørelsen giver et retvisende resultat af driften for den betragtede periode, og som følge heraf skal omkostningerne til et salg kunne opgøres pålideligt, for at omsætningen kan indregnes.

Levering af tjenesteydelser

Indregning af omsætning fra levering af tjenesteydelser på balancedagen foregår ved inddragelse af skøn i form af opgørelse af færdiggørelsesgrad. IAS 18 afsnit 20 angiver følgende betingelser for indregning af omsætning fra levering af tjenesteydelser:

- 1) omsætningen kan måles pålideligt,
- 2) det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen vil tilgå virksomheden,
- 3) transaktionens færdiggørelsesgrad på balancedagen kan måles pålideligt, og
- 4) omkostninger, som er afholdt i forbindelse med transaktionen og omkostninger forbundet med at fuldføre transaktionen, kan måles pålideligt

Indregning af omsætning på baggrund af arbejdets færdiggørelsesgrad kaldes også for produktionskriteriet, hvorved omsætning indregnes i det regnskabsår tjenesteydelsen er leveret og dermed præsteret. Produktionskriteriet er forbundet med en vis udøvelse af skøn, og det stiller krav til virksomhedens interne systemer, for at sikre at opgørelsen af disse skøn er pålidelige. Kravene i IAS 11 om indregning efter samme metode finder generelt også anvendelse ved af levering af tjenesteydelser.

Ligesom ved salg af varer skal omsætningen først indregnes, når det er sandsynligt, at de økonomiske fordele vil tilgå virksomheden.

IAS 18 afsnit 24 yder regnskabsaflægger vejledning til opgørelsen af færdiggørelsesgraden ved at anføre de tre nedennævnte metoder til opgørelsen, hvor virksomheden skal anvende den metode, der mest pålideligt måler den leverede tjenesteydelse.

- 1) undersøgelse af stadiet af udførte arbejder,
- 2) tjenesteydelser leveret til dato, som en procentdel af samlede tjenesteydelser, der skal leveres, eller
- 3) forholdet mellem afholdte omkostninger til dato og de samlede skønnede omkostninger ved transaktionen.

Et eksempel på indregning af en serviceydelse kunne være en virksomhed, der udvikler softwareprodukter for sine kunder og pr. statusdagen har et igangværende projekt. Den aftalte kontraktsum udgør 120 t.kr. og virksomhedens forventede omkostninger, i form af programmørtimer, til gennemførelse af opgaven beløber sig til 90 t.kr. På statusdagen har virksomheden forbrugt programmørtimer på opgaven svarende til 60 t.kr. Dette svarer til en færdiggørelsesgrad på 67%, ved opgørelse af færdiggørelsesgraden efter metode nr. 3 i IAS 18 afsnit 24. De forventede omkostninger til opgavens gennemførelse udgør fortsat 90 t.kr. og dermed skal virksomheden indregne 67% af omsætningen og omkostningerne for opgaven i det afsluttede regnskabsår, svarende til en omsætning på 80 t.kr. og tilhørende omkostninger på 60 t.kr.

Hvis indregningen af en transaktion er forbundet med stor usikkerhed, skal den tilhørende omsætning kun indregnes med et beløb svarende til de afholdte omkostninger, som forventes at kunne genindvindes. Hvis det ikke er sandsynligt, at de afholdte omkostninger vil blive

genindvundet, skal de omkostningføres i resultatopgørelsen. Resultater af aktiviteterne alligevel i omsætning skal denne indregnes, når det er sandsynligt og den kan måles pålideligt.

Andres anvendelse af virksomhedens aktiver

Omsætning fra andres anvendelse af virksomhedens aktiver skal ifølge standarden indregnes, når den opflyder følgende kriterier⁹

- 1) det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen vil tilgå virksomheden, og
- 2) omsætningen kan måles pålideligt

Renter skal indregnes som omsætning ved anvendelse af den effektive rentemetode jf. IAS 39, mens omsætning fra royalties skal indregnes under iagttagelse af periodiseringsprincippet og i henhold til indholdet af den foreliggende aftale. Udbytte fra kapitalandele skal indregnes, når aktionæren erhverver retten til at modtage udbyttet.

2.2.1.3. Måling

I standardens afsnit 9 defineres, hvordan omsætningen, skal måles:

Omsætning skal måles til dagsværdien af det modtagne eller tilgodehavende vederlag.

Boks 3

Definition på måling af omsætning

Sædvanligvis er det modtagne vederlag likvider, hvorfor målingen af omsætningen svarer til det modtagne eller tilgodehavende beløb. Inkluderer salget en lang kredittid skal dagsværdien af betalingen beregnes ved tilbagediskontering af de fremtidige indbetalinger. Derved udgør omsætningen et beløb, der er mindre end det nominelle beløb. Forskellen mellem den beregnede omsætning og det nominelle tilgodehavende henføres til finansielle indtægter. Eventuelle rabatter ydet af virksomheden fragår i omsætningen.

⁹ IAS 18.29

Udveksling af ensartede varer eller tjenesteydelser medfører ikke omsætning. Det gælder f.eks. udveksling af reklameplads på hjemmesider. Er varerne eller tjenesteydelserne ikke ensartede, skal der indregnes omsætning svarende til dagsværdien af de modtagne varer eller tjenesteydelser reguleret for en eventuel kontant betaling. Kan dagsværdien af de modtagne varer eller tjenesteydelser ikke måles pålideligt, skal omsætningen opgøres som dagsværdien af de leverede varer eller tjenesteydelser, reguleret for kontante betalinger.

2.2.2. Dansk regulering

Det følgende kapitel om dansk regulering behandler de væsentligste forskelle mellem den internationale og den danske regulering med udgangspunkt i den danske regnskabsvejledning nr. 22 om indtægter. Desuden gennemgås den danske årsregnskabslov også kort med henblik på eventuelle forskelle mellem denne og den danske vejledning.

2.2.2.1. Regnskabsvejledning 22 – Indtægter

Indledningsvist må det bemærkes, at vejledningen omhandler "Indtægter" mens standarden omhandler "Omsætning". I praksis betyder det, at vejledningen behandler flere områder, hvor tilskud er det væsentligste. Desuden behandler vejledningen også mere detaljerede retningslinier for byttetransaktioner¹⁰, hvilket i den internationale regulering primært er beskrevet i en særskilt standard. Vi vil ikke omtale disse forskelle yderligere, idet de ikke falder inden for denne opgaves indhold, men blot bemærke, at den danske regulering dermed er en smule bredere end den tilsvarende internationale.

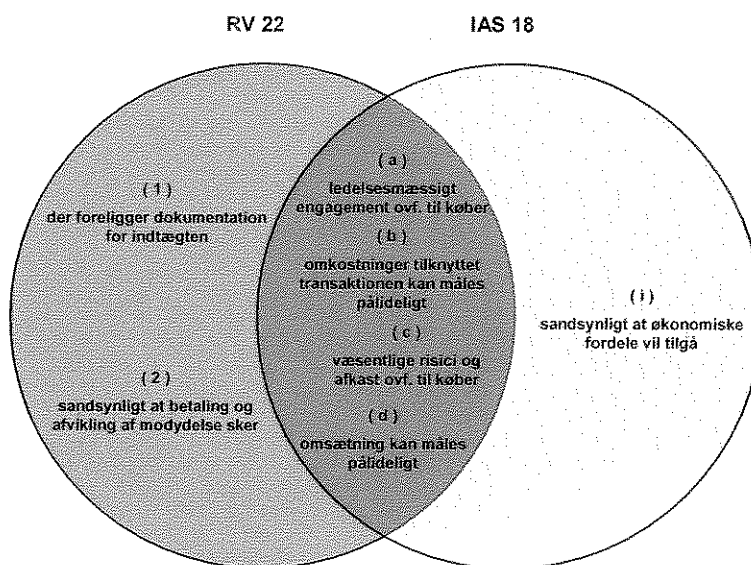
Indregning

Både i standarden og i vejledningen opstilles betingelser for indregning af omsætning. Vi vil i det efterfølgende udelukkende se på forskellene i betingelserne for salg af varer, idet dette dækker de væsentligste forskelle. Betingelserne er opstillet i Figur A¹¹.

¹⁰ RV 22.53

¹¹ RV 22.20 samt IAS 18.14

I boksen ses at betingelserne (a) – (d) er identiske, hvorfor disse ikke diskuteres yderligere. Af de øvrige betingelser fremgår det, at betingelse (2) og (i) sprogligt er formuleret forskelligt, men indholdsmæssigt er der ingen forskel. Dette begrundes med, at hvis betingelsen i IAS 18 opfyldes ved, at "økonomiske fordele vil tilgå", så er det også "sandsynligt, at betaling og afvikling af modydelse" sker. Betaling eller modydelse kan sidestilles med økonomiske fordele.

Figur A

Forskelle og ligheder mellem betingelser for indregning af salg i henhold til RV 22 og IAS 18¹²

Dermed er den eneste regulære forskel, at der i RV 22 er et yderligere krav, før indregning kan ske, hvilket er, at der skal foreligge dokumentation for indtægten. Kravene til indregning i henhold til den danske regulering er derfor skærpet i forhold til IFRS. I realiteten, kan det diskuteres, hvorvidt dette yderligere krav om dokumentation, er en skærpelse. Hvis de øvrige kriterier er opfyldte – eksempelvis at det er sandsynligt, at økonomiske fordele vil tilgå sælger – giver det ikke mere sikkerhed at have dokumentation. På den anden side kan kravet om dokumentation gøre det lettere at påvise, at der er en indtægt.

¹² Kilde: egen tilvirkning.

En anden forskel er, at der i den danske vejledning er indført et generelt afsnit om, at hvis indtægten ikke kan måles pålideligt, så skal der indregnes (og måles) en indtægt svarende til de omkostninger, der er afholdt for at indtjene indtægten¹³. I IAS 18 afsnit 26 er der en tilsvarende bestemmelse, men her er den udelukkende medtaget under levering af serviceydelser og derfor ikke som et generelt punkt. Kiertzner nedtoner forskellen ved at skrive, at det vil være usædvanligt, at indtægten ikke kan måles ved varesalg, hvorfor IASB derfor undlader at medtage punktet herunder¹⁴. Vi er ikke uenige i denne antagelse. Vi bemærker ydermere, at dette afsnit i vejledningen er tilføjet for at sikre, at der sker matching af indtægter og omkostninger. Matching er et begreb, der kan henføres til den præstationsorienterede regnskabsteori (jf. kapitel 3.2.1.), og da den nuværende regulering i Danmark såvel som på internationalt niveau er bygget på den balanceorienterede regnskabsteori, må det siges, at der her er en uoverensstemmelse mellem vejledningen og den overordnede teoretiske referenceramme.

Måling og oplysninger i årsrapporten

Der er ingen betydningsfulde forskelle mellem standarden og vejledningen, når målingen af en indtægt skal opgøres, hvorfor dette område ikke behandles yderligere. Der er enkelte yderligere krav om og beskrivelser af, hvordan der gives oplysninger om indtægter i den danske vejledning.

2.2.2.2. Årsregnskabsloven

Vejledningen giver en mere detaljeret beskrivelse af, hvorledes indtægter skal indregnes og måles end årsregnskabsloven. ÅRL har dog skemakravene, som giver oplysninger om præsentation – disse fremgår ikke af vejledningen. I forhold til selve indregningen og målingen af indtægter, er der dog ingen forskelle.

2.2.3. Opsummering – Omsætning

Ovenstående gennemgang af forskellene mellem international og dansk regulering af omsætningen viser, at der overordnet set er ligestillede retningslinier – dvs. indregning af omsætning ved risikoens overgang. Den væsentligste forskel består i, at der i vejledningen er en yderligere

¹³ RV 22.24

¹⁴ Håndbog i årsrapport, s. 129

betingelse, der skal være opfyldt, før indregning kan ske, idet der skal være dokumentation for indtægten. Reelt er det ikke en stor forskel, men nærmere et hjælpeinstrument til regnskabsaflægger. Dermed kan det konkluderes, at de problemstillinger, der måtte være i de nuværende internationale regler, også er gældende for de danske. Det betyder også, at vi i den efterfølgende redegørelse af problemstillinger vil betragte de internationale og danske regler som værende ensartede, og på den baggrund udelukkende analysere på de internationale regler.

2.2.4. Casevirksomhed I – handelsvirksomhed

Vi har i kapitlerne ovenfor gennemgået den gældende regulering for indregning af omsætning efter IAS 18 og dansk regnskabsregulering. I dette kapitel vil vi præsentere et praktisk eksempel på indregning af omsætning med fokus på risikoens overgang. Eksemplet præsenteres ved at gøre brug af casevirksomheden Handel A/S for at gøre det mere håndgribeligt. Først beskrives casevirksomheden samt data, der skal benyttes i eksemplet. Da vi ovenfor har konkluderet, at der kun er minimale forskelle mellem dansk regulering og IAS 18, vil vi i eksemplet kun gøre brug af IAS 18.

2.2.4.1. Beskrivelse og data

Beskrivelse

Handel A/S har handel med ferske fisk som hovedaktivitet. Fiskene købes på de nordjyske fiskeauktioner og efter rensning og pakning hos en underleverandør eksporteres varerne til det sydlige Europa, hvor Italien og Spanien er de primære markeder. Fiskene fragtes med lastbil, når Handels A/S arrangerer transporten.

Kunderne hos Handel A/S omfatter blandt andet store supermarkeds kæder og mindre fiskehandlere, der sælger varerne videre på nogle af de store fiskemarkeder i f.eks. det sydlige Italien. Leveringsbetingelser for et salg er ikke ens for alle kunder, idet supermarkeds kæderne udgør så stor en spiller, at de kan diktere betingelserne for samhandel, mens det er Handel A/S, der fastsætter betingelserne for samhandel ved salg til de mindre fiskehandlere.

Data

I eksemplet vil vi betragte et salg til Kunde A og et til Kunde B. Kunde A er en del af en større supermarkeds kæde i Spanien og leveringsbetingelserne for kæden er Incoterms 2000 DDP¹⁵, hvorved Handel A/S betaler leveringsomkostningerne og bærer risikoen til varerne er nået frem til køber. Salgsprisen for leveringen udgør 250 t.kr. og kostprisen for fiskene og forarbejdningen heraf hos underleverandøren kan opgøres til 230 t.kr. Fragt og forsikring i forbindelse med salget udgør 10 t.kr. jf. Figur B nedenfor.

Kunde B er en mindre fiskehandler på et fiskemarked i Napoli, og leveringsbetingelserne ved salg til denne kunde er Incoterms 2000 EXW¹⁶, hvorved risikoen overgår til køber, når varen stilles klar til afhentning og fragt og forsikring er for købers egen regning. Salgsprisen for leverancen til Kunde B udgør 210 t.kr. og kostprisen for fiskene er opgjort til 200 t.kr. jf. nedenfor i Figur B.

	Kunde A t.kr.	Kunde B t.kr.
Salgspris	250	210
Varenes kostpris	(230)	(200)
Fragt	(8)	0
Forsikring	(2)	0
Fortjeneste	10	10

Figur B

Specifikation af salgsordrer

Handel A/S har regnskabsafslutning den 31. oktober 2006. Begge leverancer bliver afhentet i kølehuset den 31. oktober 2006 og forventes at være fremme hos køberne 3-4 dage senere.

2.2.4.2. Indregning af kontrakterne

De beskrevne salg skal behandles efter IAS 18 afsnit 1 litra a, idet der er tale om salg af varer. Begge salg opfylder de i IAS 18 afsnit 14 litra b til e oplyste betingelser for indregning af omsætningen. Den sidste betingelse for indregning af omsætning i IAS 18 afsnit 14 i litra a omhandler risikoens overgang. Ved fragtmandens afhentning af varerne til Kunde B overgår

¹⁵ www.lemman.dk/inco5.htm - DDP vil sige leveret fortoldet på et af køber anvist sted for sælgers risiko og regning.

¹⁶ www.lemman.dk/inco5.htm - EXW vil sige risiko overgår, når sælger stiller varen klar til afhentning på f.eks. lageret.

risikoen til køber og dermed opfylder transaktionen alle betingelserne for indregning af omsætningen. Risikoen for varerne til Kunde A overgår først til køber 3-4 dage inde i det nye regnskabsår, hvilket betyder, at Handel A/S har risikoen for varerne på statusdagen. Dermed er betingelsen om risikoens overgang ikke opfyldt og omsætningen fra salget kan ikke indregnes før i det nye regnskabsår.

Betalingsbetingelserne for salget til Kunde B må betegnes som normale og derfor skal der indregnes omsætning svarende til salgsprisen på ordren. De to salgsordres indvirkning på regnskabet pr. 31. oktober 2006 er vist nedenfor i Figur C.

	Kunde A t.kr.	Kunde B t.kr.
Omsætning	0	210
Vareforbrug	0	(200)
Frugt og forsikring	0	0
Resultat	0	10
Varelager	230	0
Varedebitorer	0	210
Aktiver	230	210
Egenkapital, overført resultat	0	10
Varekreditorer	230	200
Passiver	230	210

Figur C

Indregning af salg pr. 31. oktober 2006

Eksemplet viser med de to salg til kunder, der har forskellige leveringsbetingelser, at det er leveringsbetingelserne, der er afgørende for, hvilket tidspunkt omsætningen indregnes på.

2.2.5. Casevirksomhed II – produktionsvirksomhed

Ovenfor er der gennemgået en case med en handelsvirksomhed og i det følgende gennemgås et eksempel med den ordreproducerende virksomhed – Produktion A/S.

2.2.5.1. Beskrivelse og data

Beskrivelse

Produktion A/S har produktion af æbleskiver til store supermarkedskæder som hovedaktivitet og æbleskiverne kan leveres i poser, hvoraf supermarkedskædens navn fremgår. Produktion A/S producerer kun æbleskiverne efter ordre og har regnskabsafslutning d. 31. december 2006.

Data

I eksemplet vil vi betragte et salg til kunde Z, der har bestilt 10 paller æbleskiver til levering ultimo januar 2007. Alle æbleskiveposerne skal være i Z's eget design, med Z's navn og logo. Salgsprisen er fastlagt til 100 t.kr., og der er aftalt levering af fabrik.

Desuden vil vi betragte et salg til kunde X, der har bestilt 8 paller æbleskiver, der også skal levers ultimo januar 2007. Disse æbleskiver skal leveres i Produktion A/S's egne poser (standardposer). Salgsprisen er i denne ordre fastlagt til 70 t.kr., og der er aftalt levering af fabrik.

Ordreerne påbegyndes sidst i december 2006 og er pr. 31. december 2006 begge halvt færdigproducerede (hhv. 5 og 4 paller).

2.2.5.2. Indregning af kontrakterne

Produktion A/S's aktivitet er produktion af varer med henblik på salg, hvilket er omfattet af IAS 18.3, hvorfor denne standard er den relevante. Produktion A/S kan derfor ikke indregne omsætningen i forhold til værdiskabelsesprocessen, idet der er tale om produktion af en vare og ikke et større anlæg, der ville betyde, at ordren ville være omfattet af IAS 11. Dermed betyder det, at alle væsentlige risici vedrørende ejendomsretten skal være overført til køberne, førend omsætningen kan indregnes¹⁷. Disse risici overføres først ved levering, og omsætningen skal derfor i begge tilfælde indregnes i 2007.

¹⁷ IAS 18.14 (a)

2.3. Entreprisekontrakter – IAS 11 / RV 6

2.3.1. International regulering

Kapitlet om international regulering er skrevet med udgangspunkt i IAS 11 om entreprisekontrakter¹⁸. Standarden skal anvendes i entreprenørers årsrapporter til den regnskabsmæssige behandling af entreprisekontrakter, der sædvanligvis løber i mere end et regnskabsår. Standarden omhandler, hvorledes denne omsætning skal indregnes i årsrapporten for det regnskabsår, hvor entreprisearbejdet udføres. Metoden kaldes også produktionsmetoden og medfører, at omsætning indregnes i takt med at virksomheden præsterer den værdiskabende aktivitet, jf. også kapitel 2.2.1. om serviceydelser.

I formålet til IAS'en skrives der at standarden omfatter "den regnskabsmæssige behandling af omsætning og omkostninger i forbindelse med entreprisekontrakter". Hermed antydes der i standarden, at denne er en specifikation eller en uddybning af omsætningsbegrebet generelt.

2.3.1.1. Definitioner

Kontrakter

Den væsentligste definition i standarden er naturligvis selve definitionen på entreprisekontrakter, der findes i IAS 11 afsnit 3. Denne udtrykkes på som i Boks 4.

En entreprisekontrakt er en individuelt forhandlet kontrakt¹⁹ om anlæg, opførelse eller bygning af et aktiv eller flere aktiver, som er nært forbundne eller indbyrdes afhængige med hensyn til design, teknologi og funktion eller deres endelige formål eller anvendelse.

Boks 4

Definition på entreprisekontrakt

¹⁸ Foruden IAS 11 – Entreprisekontrakter er IFRS – Introduktion også anvendt til inspiration.

¹⁹ Det betyder dermed at entreprisekontrakten skal være underskrevet inden opførelsen af aktivet påbegyndes. Er denne betingelse ikke opfyldt skal IAS 18 anvendes.

Når der er tale om en individuelt forhandlet kontrakt betyder det, at der skal være udarbejdet en af begge parter underskrevet kontrakt, inden opførelsen af aktivet påbegyndes. IAS 11 behandler to kontrakttyper²⁰: fastpriskontrakter og kostpris-plus-kontrakter. Førstnævnte er den klassiske kontrakt, hvor der er forhandlet en fast kontraktpris eller en fast pris pr. produceret enhed. Den sidstnævnte kontrakttype er, hvor entreprenøren modtager betaling for godkendte omkostninger samt et tillæg i form af en fastsat mark-up eller et honorar. Eksempler på entreprisekontrakter kan ifølge IAS 11 afsnit 5 være opførelse af en bro, en bygning eller et skib.

I henhold til standardens afsnit 7 skal kontrakter normalt behandles enkeltvis, men der skal ske en opsplitning af kontrakten, hvis den omhandler opførelse af flere aktiver²¹. Det gælder hvis:

1. der er afgivet tilbud for hvert aktiv,
2. der er sket enkeltvis forhandling af hvert aktiv eller
3. omkostninger og omsætning kan adskilles for hvert aktiv.

Et eksempel på en sådan kontrakt kan være, entreprenørvirksomheden i eksemplet i kapitel 2.3.3., hvor en kontrakt består af tre elementer: støbning, fragt og montage. Der afgives tilbud for alle tre elementer og omkostninger og omsætning kan måles for alle elementer, hvorved betingelserne for indregning efter IAS 11.8 er opfyldt. Det bemærkes, at de to sidstnævnte elementer dog ikke er fysiske aktiver, men da de er en del af det at opføre aktivet, kan indregning ske.

Omvendt kan flere kontrakter også i enkelte tilfælde skulle ses som én samlet kontrakt, jf. standardens afsnit 9, hvis:

1. de er forhandlet samlet,
2. de er nært forbundne eller
3. arbejdet udføres samtidigt eller i fortsættelse af hinanden.

En kontrakt af denne karakter kan være en entreprenør, der indgår aftale om at bygge flere ens typehuse på en villavej. Kontrakterne er forhandlet samtidigt og arbejdet på husene påbegyndes også samtidigt. Formelt er der tale om flere kontrakter, men indholdet i kontrakterne gør, at de kan betegnes som en enhed.

²⁰ IAS 11.3

²¹ IAS 11.8

Entrepriseomsætning

Entrepriseomsætningen består af den oprindelige kontraktfastsatte omsætning²². Hvis det kan påvises, at det er sandsynligt, at eventuelle ændringer til det kontraktfastsatte arbejde eller bonusbetalinger vil medføre forøget omsætning, kan denne del også indregnes som omsætning. Denne del skal kunne måles pålideligt, før indregning kan ske²³.

Omsætningen måles til dagsværdien af det modtagne eller tilgodehavende vederlag i henhold til afsnit 12, hvilket også er i overensstemmelse med målemetoden i IAS 18. Måling af omsætning kan være forbundet med skøn omkring fremtidige handlinger. Det kan være ved, at der aftales ændringer til den oprindeligt fastsatte entreprisesum; at der udløses bod som følge af forsinkelser eller ved bonusbetaling for fastsatte og opnåede mål. Dermed er det ikke sikkert, at omsætningen skal måles til den samme værdi fra regnskabsår til regnskabsår.

Det bemærkes ifølge IAS 11.15 at entrepriseomsætning tilknyttet til bonus kun kan indregnes, når det er sandsynligt, at målene opnås, og når bonusbetalingen kan måles pålideligt. Det vil sige, at hvis en entreprenør kontraktmæssigt har ret til at få udbetalt en kontant bonus ved færdiggørelse af projektet en måned før tid, så skal han kunne påvise, at det vil lykkes at afslutte projektet til denne dato og derved vil han kunne indregne bonussen som ekstra omsætning. Det vil sige, at entreprenøren skal kunne påvise at være foran tidsplanen – hvilket i praksis først vil kunne påvises, når projektet er fremskredet.

²² IAS 11.11 a)

²³ IAS 11.11 b)

Entrepriseomkostninger

Entrepriseomkostninger er beskrevet i standardens afsnit 16 – 19 og omfatter følgende:

1. Omkostninger, der direkte vedrører den konkrete kontrakt, herunder bl.a.:
 - 1.1. arbejds- og tilsynsløn,
 - 1.2. materialer,
 - 1.3. afskrivninger på aktiver anvendt på kontrakten,
 - 1.4. leje af anlæg,
 - 1.5. design og teknisk assistance anvendt direkte til kontrakten,
 - 1.6. skønnede omkostninger til afhjælpning af mangler og garantiarbejde samt forventede garantiforpligtelser.
2. Omkostninger, der er tilknyttet entrepriseaktiviteten generelt og kan henføres til kontrakter, herunder bl.a.:
 - 2.1. forsikring,
 - 2.2. design og teknisk assistance, der ikke direkte kan henføres til en kontrakt,
 - 2.3. indirekte produktionsomkostninger.
3. Andre omkostninger, som kunden skal dække ifølge kontrakten – dette kan omfatte generelle administrations- eller udviklingsomkostninger.

Af IAS 11.20 fremgår, at omkostninger, der ikke er anvendt i forbindelse med entrepriseaktiviteten eller -kontrakten, ikke kan indregnes som entrepriseomkostninger. Det gælder eksempelvis salgs- og administrationsomkostninger, forsknings- og udviklingsomkostninger eller afskrivninger, som ikke kommer ind under ovenstående punkter 1-3.

2.3.1.2. Indregning og måling af entreprisekontrakter og omkostninger

Første indregning af entreprisekontrakter kan ske, når udfaldet af kontrakten kan måles pålideligt²⁴. På dette tidspunkt skal omsætning og omkostninger vedrørende kontrakten indregnes som netop omsætning og omkostninger på baggrund af færdiggørelsesgraden.

²⁴ IAS 11.22

Udfaldet af kontrakten vurderes at kunne skønnes pålideligt, når nedenstående betingelser er opfyldte:

1. Entrepris omsætningen kan måles pålideligt (*kun fastpriskontrakter*)
2. Det er sandsynligt, at økonomiske fordele forbundet med kontrakten vil tilgå virksomheden (*gælder både fastpriskontrakter og kostpris-plus-kontrakter*)
3. Entrepris omkostninger til færdiggørelse af kontrakten samt færdiggørelsesgraden kan måles pålideligt (*kun fastpriskontrakter*)
4. Entrepris omkostningerne kan identificeres og måles pålideligt, således at faktisk afholdte omkostninger kan sammenholdes med tidligere skøn (*kun fastpriskontrakter*)
5. Entrepris omkostningerne kan identificeres og måles pålideligt, uanset om de specifikt skal godtgøres af kunden (*kun kostpris-plus-kontrakter*).

Det fremgår af ovenstående kriterier for indregning, at entrepris omsætningen indregnes, når det er sandsynligt at fremtidige økonomiske fordele vil tilgå entreprenøren – dvs. i takt med at arbejdet udføres – samt når omsætningen kan måles pålideligt. Dette er også i overensstemmelse med kravet til indregning af årsrapportens elementer i forhold til Framework²⁵.

Ved anvendelse af færdiggørelsesgraden opnås der en matching mellem de anvendte omkostninger og omsætningen, således at omsætning, omkostninger og avance indregnes med samme andel, der er udført arbejde for. Færdiggørelsesgraden kan opgøres på baggrund af²⁶:

1. Forholdet mellem afholdte omkostninger og forventede omkostninger

Eksempel: En bro er budgetteret til at kunne bygges for 1.000 t.kr. og pr. statusdagen er der afholdt omkostninger for 600 t.kr. Færdiggørelsesgraden kan derfor beregnes til 60% og denne andel af entrepris omsætningen og dermed avancen indregnes.

2. Vurdering af stadiet af det udførte arbejde.

Eksempel: En reklamekampagne er budgetteret til at kunne udarbejdes på 100 timer og pr. statusdagen er der forbrugt 40 timer. Færdiggørelsesgraden kan derfor beregnes til 40% og denne andel af entrepris omsætningen og dermed avancen indregnes.

²⁵ Framework afsnit 83

²⁶ IAS 11.30

3. Vurdering af den faktiske, fysiske færdiggørelse.

Eksempel: Der skal bygges fem sommerhuse og pr. statusdagen er der bygget fire sommerhuse. Færdiggørelsesgraden kan derfor beregnes til 80% og denne andel af entrepriseomsætningen og dermed avancen indregnes.

Før en virksomhed kan foretage pålidelige skøn (af udfaldet af kontrakten og af færdiggørelsesgraden), skal der i følge afsnit 29 være indgået en kontrakt, hvor parternes rettigheder i forbindelse med opførslen af aktivet er fastlagt, samt at vederlag og betalingsmetode og –betingelser er aftalt. Desuden vil det også være nødvendigt, at virksomheden har et effektivt rapporteringssystem. Uden et effektivt rapporteringssystem er det ikke sandsynligt, at omkostninger eller ressourcer kan måles pålideligt, hvilket igen betyder, at færdiggørelsesgraden ikke vil kunne beregnes.

Hvis udfaldet af en kontrakt ikke kan skønnes pålideligt, skal det vurderes hvor stor en del af de afholdte omkostninger, der kan genindvindes²⁷. Omsætningen skal derefter indregnes således, at der ikke indregnes avance, da udfaldet ikke kan skønnes pålideligt.

2.3.1.3. Tabsgivende kontrakter

Forventede tab på entreprisekontrakter skal indregnes straks. IAS 11.36/37 foreskriver således, at hvor det er sandsynligt, at omkostningerne vil overstige kontraktsummen, skal det forventede tab indregnes straks som en omkostning. Dette gøres uanset, om arbejdet er påbegyndt og uden at vurdere færdiggørelsesgraden. Vi antager, at et projekt med en entrepriseomsætning på 100 t.kr., og budgetterede entrepriseomkostninger på 80 t.kr. er fejlet, således at omkostningerne bliver større end ventet og derfor forventes at udgøre 120 t.kr. ved færdiggørelse. Pr. statusdagen har projektet en færdiggørelsesgrad på 50%, men da det er underskudsgivende indregnes entrepriseomsætningen med 50 t.kr. og entrepriseomkostningerne indregnes med 70 t.kr. Herved indregnes det samlede tab på 20 t.kr., når tabet konstateres. Dette gælder også, hvis årsagen til at omkostningerne er forøgede sker efter balancedagen, men inden aflæggelsen af regnskabet, idet tabet netop skal indregnes, når det konstateres. Effekten af den forsigtige indregning af kontrakten er, at tabet ikke nødvendigvis indregnes i den periode, som tabet relaterer sig til.

²⁷ IAS 11.32

2.3.2. Dansk regulering

I de følgende afsnit foretages en sammenligning fra IASB's internationale regulering til den danske regnskabsregulering i form af RV 6. Sammenligningen foretages ved at belyse væsentlige forskelle mellem den danske og den internationale regulering. Vejledningen omhandler den regnskabsmæssige behandling af entreprisekontrakter i årsrapporten. Endeligt vil eventuelle forskelle fra RV 6 til ÅRL kort blive beskrevet sidst i kapitlet.

2.3.2.1. Regnskabsvejledning 6 – Entreprisekontrakter

RV 6 er udarbejdet med udgangspunkt i IAS 11 og af denne årsag er der store ligheder mellem den internationale regulering og den danske regulering. FSR har ved udarbejdelsen af RV 6 dog valgt at lade den omfatte både entreprisekontrakter og salg af ydelser vedrørende software samt rådgivnings- og serviceydelser. Disse områder er efter det internationale regelsæt reguleret af IAS 18. FSR valgte at lade ydelser vedrørende software mv. indgå i RV 6 pga. lighederne mellem den regnskabsmæssige behandling af områderne og af samme årsag behandles begge typer af omsætning efter de samme regler.

Indregning

For såvel RV 6, IAS 11 og for IAS 18 (kun levering af tjenesteydelser) skal indregning af omsætning foretages med udgangspunkt i færdiggørelsesgraden, hvilket sædvanligvis betegnes produktionskriteriet. Både vejledningen og standarderne opstiller kriterier for indregning af omsætning – afsnit 23 for IAS 11 og afsnit 20 for IAS 18, mens det for vejledningen er nævnt i afsnit 44. Kriterierne for indregning for henholdsvis vejledningen og standarderne er oplistet nedenfor i Figur D.

IAS 11	IAS 18	RV 6
Den samlede entreprenørsatsning kan måles pålideligt	Omsætningen kan måles pålideligt	Den samlede entreprenørsatsning er kendt
Det er sandsynligt, at økonomiske fordele forbundet med entreprenørsatsningen vil tilgå virksomheden	Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen vil tilgå virksomheden	Det er sandsynligt, at fordele og ulemper ved entreprenørsatsningen vil tilgå virksomheden
Både entreprenørsatsninger til færdiggørelse af kontrakten og færdiggørelsesgraden på balancedagen kan måles pålideligt	Transaktionens færdiggørelsesgrad på balancedagen kan måles pålideligt	Omkostninger til færdiggørelse og færdiggørelsesgraden kan måles pålideligt
Omkostningerne knyttet til kontrakten kan identificeres og måles pålideligt, således at faktisk afholdte omkostninger kan sammenholdes med tidligere skøn	Omkostninger, som er afholdt i forbindelse med transaktionen og omkostninger forbundet med at fuldføre transaktionen, kan måles pålideligt	Omkostninger i henhold til entreprenørsatsningen kan identificeres og måles pålideligt samt sammenholdes med budgetterede omkostninger

Figur D

Sammenholdelse af indregningskriterier

Ved sammenligning af kriterierne for indregning i Figur D fremgår det, at der er forskelle i formuleringen af kriterierne, men at indholdet i store træk er det samme. RV 6 nævner som en tilføjelse de ulemper entreprenørsatsningen kan resultere i, men det betragtes som en mindre detalje, idet tab skal indregnes efter IAS 11 afsnit 36, når det er sandsynligt og det samme må formodes at gælde for levering af tjenesteydelser efter IAS 18.

For levering af tjenesteydelser efter IAS 18 fremgår det ikke direkte af det fjerde kriterium i Figur D, at formålet med at kunne opgøre de medgåede omkostninger er at kunne sammenholde til budget eller tidligere foretagne skøn. Kriterierne for indregning af kostpris-plus-kontrakter fremgår kun af IAS 11 og RV 6 og har indholdsmæssigt samme krav til indregningen. Samlet set er der blot nuancer til forskel mellem indregningskriterierne efter standarderne og vejledningen.

Måling og oplysninger i årsrapporten

Reglerne for måling af omsætningen og krav til oplysninger i årsrapporten efter henholdsvis vejledningen og standarderne er de samme. Vejledningen er dog forsynet med yderligere eksempler på omkostninger, der kan medregnes som entreprenørsatsninger til kontrakterne.

2.3.2.2. Årsregnskabsloven

Sammenlignes årsregnskabsloven og vejledningen fremgår den regnskabsmæssige behandling af entreprisekontrakter mere detaljeret af vejledningen, men der er ingen væsentlige forskelle og en årsrapport aflagt efter de danske regnskabsvejledninger vil være aflagt i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

2.3.3. Opsummering – Entreprisekontrakter

Den internationale og den danske regulering af entreprisekontrakter er i høj grad sammenfaldende. Den væsentligste forskel er, at FSR, af praktiske årsager, har ladet ydelser vedrørende software mv. være reguleret af RV 6, hvilket reelt set ikke medfører en anderledes regnskabsmæssig behandling, idet indregningskriterierne og målingen indholdsmæssigt er enslydende for begge regelsæt. Herved må det gælde, at eventuelle problemstillinger om den regnskabsmæssige behandling af omsætning i den internationale regulering også eksisterer i den danske. Med denne begrundelse vil vi i de følgende kapitler udelukkende behandle den internationale regulering.

2.3.4. Eksempel – entreprenør

Vi har i de foregående kapitler gennemgået det teoretiske grundlag for indregning og måling af entreprisekontrakter. Vi vil i de efterfølgende kapitler vise, hvorledes IAS 11 anvendes i praksis ved at fremlægge et eksempel på en entreprenørs behandling af omsætning i årsrapporten. Dette eksempel indeholder derfor først kort en beskrivelse af virksomheden og dennes typiske salgstransaktion, hvorefter vi vil vise, hvorledes en sådan kontrakt behandles i årsrapporten. Vi vil udelukkende foretage sammenholdelse med IAS 11, idet vi tidligere har konstateret, at der ikke er betydelige forskelle mellem IAS 11 og RV 6.

2.3.4.1. Beskrivelse og data

Beskrivelse

Entreprenør A/S' hovedbeskæftigelse er produktion af betonelementer til anvendelse i byggeprojekter – eksempelvis butikcentre, parcelhuse og haller. Foruden produktionen af selve elementerne består en entreprise også i at fragte elementerne til byggepladsen samt at foretage montage af elementerne, hvorefter kunden/bygherren har en færdig "skal".

Entreprenør A/S får ordren ved at vinde en licitation. For at deltage i denne udarbejder virksomheden tegninger af elementerne på baggrund af licitationsmaterialet, hvorefter der beregnes et tilbud på produktion, fragt og montage. I tilbuddet er den samlede salgspris fordelt på disse tre bestanddele i leverancen. Hvis Entreprenør A/S vinder licitationen, indgår denne og bygherren en kontrakt på entreprisen inden produktionen af elementerne påbegyndes.

Data

I eksemplet har Entreprenør A/S indgået en kontrakt med Bygherre A/S om opførelsen af en lagerhal bestående af 50 elementer. Der indgår elementer af forskellige dimensioner og den samlede produktion af disse elementer kommer til at udgøre 25 ton. Derforuden har Entreprenør A/S forpligtet sig til at fragte elementerne til byggepladsen samt at foretage montage af elementerne. I Figur E fremgår de kalkulerede omkostninger forbundet med kontrakten samt den kontraktmæssige omsætning, der i kontrakten er aftalt med Bygherre A/S.

Entreprenør A/S har regnskabsår, der afsluttes 31. marts 2007. Støbningen af elementerne opstartes i januar 07 måned og pr. balancedagen er der støbt 15 ton, hvoraf de 10 ton er fragtet på byggepladsen og færdigmonteret. Kontrakten forventes opfyldt senest i maj 2007.

	Kalkulerede omkostninger t.kr.	Kontraktmæssig omsætning t.kr.
Salg og tegninger	75	0
Støbearbejde	1.900	2.500
Fragt	110	125
Montage	300	375
Total	2.385	3.000

Figur E

Specifikation af kalkulerede omkostninger og kontraktmæssig omsætning

2.3.4.2. Indregning af kontrakten

Entreprenøren skal anvende IAS 11.3, da kontrakten er individuelt forhandlet og vedrører opførslen af en lagerhal. En lagerhal kan betegnes som et anlæg eller en bygning, hvilket også er et krav i henhold til IAS 11.3, for at opførslen af denne skal indregnes som en entreprisekontrakt. Kontrakten

betegnes, jf. samme afsnit i IAS'en, som en fastpriskontrakt, idet entreprenøren modtager en fast kontraktpris for henholdsvis at producere, fragte og montere elementerne. Entrepriseomsætningen omfatter den kontraktfastsatte omsætning, hvilken anløber 3.000 t.kr. (IAS 11.11). De direkte entrepriseomkostninger er – jf. IAS 11.16-19 – kalkuleret til 2.310 t.kr., svarende til støbearbejde, fragt og montage. Salg og tegninger på 75 t.kr. betragtes som en salgsomkostning, idet den er afholdt for at erhverve kontrakten. Denne omkostning skal derfor omkostningsføres, når den afholdes, hvilket fremgår af IAS 11.20. Færdiggørelsesgraderne kan for støbearbejdet opgøres til 60% for regnskabsåret 2006/07, og for fragt og montage udgør færdiggørelsesgraden 40% - beregninger fremgår af Figur F.

I Figur F er den samlede forventede nettofortjeneste på kontrakten beregnet med fordeling på regnskabsårene 2006/07 og 2007/08. Det fremgår, at fortjenesten i det første regnskabsår er 321 t.kr., og for det efterfølgende regnskabsår er fortjenesten 294 t.kr. Det første regnskabsår er negativt påvirket af salgsomkostninger på 75 t.kr.

	Regnskabsår 2006/2007		Regnskabsår 2007/2008	
	FG	t.kr.	FG	t.kr.
<u>Entrepriseomsætning:</u>				
Salg og tegninger	100%	0	0%	0
Støbearbejde	15 t./25 t. = 60%	1.500	10 t./25 t. = 40%	1.000
Fragt	10 t./25 t. = 40%	50	15 t./25 t. = 60%	75
Montage	10 t./25 t. = 40%	150	15 t./25 t. = 60%	225
Total		1.700		1.300
<u>Entrepriseomkostning:</u>				
Salg og tegninger	100%	75	0%	0
Støbearbejde	15 t./25 t. = 60%	1.140	10 t./25 t. = 40%	760
Fragt	10 t./25 t. = 40%	44	15 t./25 t. = 60%	66
Montage	10 t./25 t. = 40%	120	15 t./25 t. = 60%	180
Total		1.379		1.006
Nettofortjeneste		321		294

Figur F

Beregning af fortjeneste fordelt på regnskabsår

3. Problemstillinger i den nuværende regulering

3.1. Revenue Recognition Project

I den nuværende regnskabsregulering efter IFRS findes der en række mangler og uhensigtsmæssigheder. I den følgende del af opgaven vil vi betragte disse og konsekvenserne heraf for regnskabsaflæggelsen efter de gældende standarder. Som tidligere nævnt har IASB påbegyndt et projekt med udarbejdelse af en ny standard om omsætning i samarbejde med FASB. IASB angiver en række årsager som værende baggrunden for det påbegyndte arbejde, og vi vil i det følgende tage udgangspunkt i disse.

Ifølge IASB er de væsentligste årsager til projektet følgende²⁸:

1. Omsætning er som regel den største post i regnskabet, og problemstillinger omhandlende denne er oftest blandt de sværeste og vigtigste som standardudstederne og regnskabsaflæggerne stilles overfor.
2. Definitionen og indregningskriterierne for omsætning i IAS 18 er ikke i overensstemmelse med definitionerne på aktiver og forpligtelser i IASB's Framework, ligesom der internt i Framework er en lignende uoverensstemmelse.
3. IAS 18 yder ikke megen vejledning i den regnskabsmæssige behandling af transaktioner med flere elementer (sammensatte kontrakter).
4. Behovet for at arbejde hen mod international overensstemmelse mellem konceptuelle begrebsrammer og regnskabsstandarder i relation til definition og indregning af omsætning.
5. Den nye standard skal yde konceptuel vejledning ved afklaring af fremtidige problemstillinger i relation til indregning af omsætning.

Det er hensigten, at den nye standard for IASB's vedkommende skal erstatte de nuværende standarder for indregning af omsætning under IFRS-reguleringen – IAS 18 og IAS 11. Projektet skal baseres på en model, hvor den regnskabsaflæggende virksomhed indregner omsætning i takt med, at der sker ændringer i aktiver og forpligtelser – uden der inddrages yderligere kriterier for indregning som realisation eller indtjeningsproces.

²⁸ Project summary afsnit 8

Det første af ovennævnte punkter relaterer sig til det fokus, der er på virksomhedernes omsætningsposter. I nyere tid er udviklingen gået mod, at omsætningen bruges som et mål for, om virksomhedens idégrundlag kan bære forretningen. Eksempelvis fastsættes prisen på internetvirksomheder i høj grad ud fra, om de er i stand til at genere omsætning og som følge deraf kan det være af stor betydning, at der er klare retningslinier for indregning af omsætning.

Punkt fire omhandler en fortsættelse af det samarbejde, der er indgået mellem IASB og FASB i Memorandum of understanding, der har til formål at regnskabsregulering under IASB og FASB nærmer sig hinanden, for at skabe en større overensstemmelse mellem de aflagte årsrapporter. Globaliseringen har også på dette område haft en indflydelse, idet investor nu i højere grad investerer globalt og derved har behov for at sammenligne selskaber, der aflægger regnskaber efter de forskellige regelsæt. En udvikling af international regnskabsregulering, hvor årsrapporter aflagt efter FASB's eller IASB's standarder nærmer sig hinanden, vil være med til at forøge muligheder for at fremskaffe kapital til vækst og mindske risici ved investering, idet investor i højere grad vil være bekendt med det anvendte regelsæt.

Det sidste punkt er vigtigt af hensyn til fremtidssikringen af det påbegyndte arbejde. Området er under konstant forandring og ved at udforme standarden i forlængelse af de konceptuelle retningslinier i IASB's Framework, vil man være i stand til i høj grad at fastsætte de rammer, som de fremtidige problemstillinger skal løses med udgangspunkt i.

De af IASB oplistede årsager til det igangsatte projekt omfatter endvidere konceptuelle problemstillinger omkring den interne uoverensstemmelse mellem Framework og IAS 18 og internt i Framework. Desuden er der utilstrækkelig vejledning om den regnskabsmæssige behandling af sammensatte kontrakter.

For at tydeliggøre de nuværende mangler på vejledning vil vi i det følgende inddrage et eksempel fra praksis, der understreger behovet for yderligere vejledning i forhold til den nuværende. Fondsrådets afgørelser om developer-virksomheders regnskabsmæssige behandling af omsætning vil danne grundlag for denne del af kapitlet.

For at opsummere ovenstående vil vi analysere følgende problemstillinger:

- Indregningskriterierne for omsætning i IASB Framework er ikke i overensstemmelse med definitionerne på aktiver og forpligtelser i Framework, jf. kapitel 3.2.3.
- Definitionen og indregningskriterierne for omsætning i IAS 18 er ikke i overensstemmelse med definitionerne på aktiver og forpligtelser i Framework, jf. kapitel 3.2.4
- IAS 18 yder ikke megen vejledning i den regnskabsmæssige behandling af sammensatte kontrakter, jf. kapitel 3.3.
- Mangel på regnskabsmæssig vejledning i relation til indregning af omsætning fra en developervirksomheds aktivitet, jf. kapitel 3.4.

3.2. Konceptuelle uoverensstemmelser

For at anskueliggøre de konceptuelle problemstillinger i relation til Framework og IAS'erne vil vi i det efterfølgende først præsentere de to fremherskende regnskabsmæssige teorier. Framework er udarbejdet på baggrund af den balanceorienterede regnskabsteori, men historisk set har regnskabsreguleringen været bygget på den præstationsorienterede teori.

Vi vil derefter præsentere relevante elementer i Framework og foretage sammenholdelse til den danske begrebsramme. Herved skabes der en baggrund for forståelsen af de ovennævnte problemstillinger.

3.2.1. To regnskabsmæssige teorier

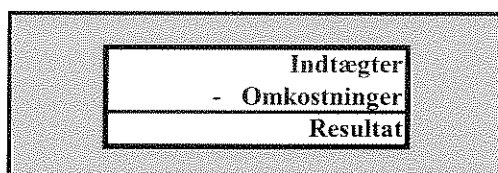
Der findes i regnskabsteorien to fremherskende hovedteorier²⁹:

- Præstationsorienteret regnskabsteori
- Balanceorienteret regnskabsteori

²⁹ Kapitlet er skrevet på baggrund af Årsrapporten – teori og regulering, kap. 3 og 4

3.2.1.1. Præstationsorienteret regnskabsteori

Teorien tager udgangspunkt i virksomhedens flow eller transaktioner gennem tiden, hvorfor den også benævnes som den transaktionsbaserede regnskabsteori. Disse transaktioners økonomiske konsekvenser summeres i resultatopgørelsen for hver periode. Resultatet fremkommer derfor som i Figur G. Det fremgår heraf, at årets resultat udgør indtægter fratrukket omkostninger.

Figur G

Definition på resultat i præstationsorienteret regnskabsteori

Formålet med resultatopgørelsen ifølge denne teori er at måle det ressourceforbrug (til historisk kostpris), som er anvendt til den indtægtsskabende aktivitet. Det er således ikke de faktiske, genererede pengestrømme, der fremgår af årsrapporten, men i stedet udtrykkes periodens bidrag til fremtidige pengestrømme.

Ved indregning af indtægter anvendes realisationsprincippet. Efter realisationsprincippet kan en indtægt ikke indregnes, førend der er sket realisation, hvilket betyder, at der skal være stor sandsynlighed for, at indtægten medfører indbetalinger, samt at indtægterne er indtjent³⁰. Indtjent vil i denne sammenhæng som oftest betyde, at der skal være sket levering.

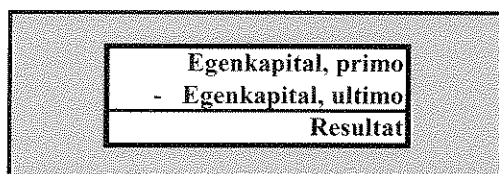
Indtægterne registreres således ved levering, hvorefter omkostninger relateret til dette salg udgiftsføres til historisk kostpris. Omkostninger vedrørende de enkelte salgstransaktioner opsamles derfor i balancen og periodiseres (matches), når fakturering foretages. I henhold til teorien skal alle virksomhedens afholdte omkostninger matches med en salgstransaktion – dette er imidlertid ikke praktisk muligt, idet det ikke er alle omkostninger, der har en direkte sammenhæng til en salgstransaktion. Dette har medført, at der anvendes to former for indregning af omkostninger: Produktomkostninger og periodeomkostninger.

³⁰ Årsrapporten – teori og regulering, s. 97

Som følge af fokuseringen på transaktionerne i resultatopgørelsen anvendes balancen derfor udelukkende som en residual til disse transaktioner og er derfor ikke det primære i teorien. Aktiver og forpligtelser har ingen faste definitioner og målingen sker til historisk kostpris. Det betyder også, at det ikke er alle aktiver, der indregnes, idet eksempelvis internt oparbejdede immaterielle aktiver ikke kan aktiveres.

3.2.1.2. Formueorienteret regnskabsteori

I denne teori er balancen – eller formuen – i fokus og derfor kaldes den også for den balanceorienterede teori. Derfor er det virksomhedens egenkapital ved slutningen af en periode, der skal måles, og det er udviklingen i denne der er grundlag for vurderingen af virksomhedens præstation i perioden. Det kan vises som i Figur H.

Figur H

Definition på resultat i formueorienteret regnskabsteori

Udfordringen er, som det fremgår af figuren, at vurdere aktiver og forpligtelser således, at egenkapitalen ultimo fremkommer. Resultatopgørelsen bliver i denne teori residualen og dermed forskellen mellem primo- og ultimoopgørelsen af aktiverne og forpligtelserne.

Formålet med teorien er at vise de enkelte virksomheders værdi – hvor meget vil en potentiel køber skulle betale for at erhverve den fulde kontrol over virksomheden. Hertil må det konstateres, at for at denne værdi kan beregnes, kræves det, at der eksisterer perfekte og komplette markeder. I praksis er langt de fleste markeder ikke perfekte og komplette. Hvis egenkapitalen skal være et udtryk for virksomhedens handelsværdi betyder det, at alle aktiver og forpligtelser skal indregnes til markedsværdien (fair value). Det er derfor definitionerne på aktiver og forpligtelser, der er afgørende for årsrapporten, idet disse kriterier bestemmer, hvornår balanceposterne indregnes og måles, og dermed hvilke aktiver og forpligtelser, der skal udtrykke egenkapitalen.

I den formueorienterede regnskabsteori er det resultatopgørelsen, der er residualen. Denne bliver et udtryk for de værdistigninger og fald, der forekommer vedrørende aktiver og forpligtelser. Dermed findes der ikke indregningskrav for, hvornår en indtægt eller en omkostning skal medtages – eksempelvis leveringskriteriet. Matching af omkostninger, således de henføres til den indtægtsskabende aktivitet, anvendes ligeledes ikke som begreb, idet dette kan medføre, at der opstår aktiver eller forpligtelser, der ikke opfylder betingelserne for at kunne indregnes som enten aktiv et eller en forpligtelse.

Såvel IASB's Framework som den danske begrebsramme er udarbejdet med udgangspunkt i den balanceorienterede teori. Disse præsenteres i de efterfølgende kapitler.

3.2.2. Begrebsrammer

3.2.2.1. IASB³¹

I dette kapitel vil vi gennemgå de væsentligste punkter i Framework i relation til omsætning samt øvrige områder, vi finder relevante for vores opgave. Dette som teoretisk grundlag for at kunne analysere og vurdere uoverensstemmelserne mellem Framework og IAS'erne (kapitel 3) samt for at vurdere, om RRP er i overensstemmelse hermed (kapitel 4 og 5).

Generelt

Framework er det teoretiske grundlag, der danner basis for IASB's udarbejdelse af nye standarder og opdateringen af nuværende standarder. De grundlæggende retningslinier for udarbejdelsen og præsentation af årsrapporter til eksterne regnskabsbrugere fastlægges også af Framework.

Framework omhandler årsrapporter, herunder koncernregnskaber, der som minimum udarbejdes årligt for at opfylde eksterne regnskabsbrugeres informationsbehov om virksomheden. Offentlige myndigheders specifikke oplysningsbehov er ikke omfattet af Framework medmindre de eksterne regnskabsbrugere har behov for de samme oplysninger. Skatteregnskaber er af denne årsag ikke omfattet og det samme er heller ikke specielle regnskabsopgørelser som eksempelvis børsprospekter.

³¹ Kapitlet er skrevet med udgangspunkt i Framework og kommentarer til Framework fra www.iasplus.com

De primære modtagere af den eksterne årsrapport er nuværende og potentielle investorer, medarbejdere, offentlige myndigheder, leverandører, kunder, kreditgivere og offentligheden. Disse anvender årsrapporten som den primære informationskilde til at afdække deres informationsbehov, der varierer fra den ene modtagergruppe til den anden. Ikke alle brugernes informationsbehov kan afdækkes via årsrapporten, men mange af de ønskede informationer er generelle og opfyldes af årsrapporten. Idet investorerne stiller risikovillig kapital til rådighed for virksomheden, forudsættes det, at såfremt denne gruppes informationsbehov tilfredsstilles, så opfyldes hovedparten af de øvrige regnskabsbrugeres informationsbehov også. Endvidere har regnskabsbrugere som offentlige myndigheder mulighed for at indhente yderligere oplysninger gennem national lovgivning.

Det er virksomhedens ledelse, der har det primære ansvar for udarbejdelsen af årsrapporten, der skal yde regnskabslæser oplysninger om virksomhedens finansielle stilling, indtjening og ændringer i den finansielle stilling. Da årsrapporten bygger på økonomiske konsekvenser af tidligere begivenheder, dækkes alle informationsbehov ikke ved regnskabsbrugers beslutningstagen om økonomiske dispositioner, idet rentabiliteten af disse vil afhænge af den fremtidige udvikling. Endvidere afspejler de historiske informationer i årsrapporten ikke nødvendigvis alle ikke-økonomiske forhold.

Grundlæggende principper og kvalitative krav

Framework indeholder krav til årsrapporterne om at være aflagt efter de grundlæggende forudsætninger om periodisering og going concern, forstået således at omkostninger og indtægter indregnes i den periode de vedrører, og aktiver og forpligtelser er værdiansat under forudsætning af fortsat drift.

Foruden de grundlæggende forudsætninger opstilles der også krav til årsrapportens kvalitative egenskaber for at maksimere nytteværdien af årsrapporten for regnskabslæser. De fire primære kvaliteter er forståelighed, relevans, pålidelighed og sammenlignelighed. Nedenfor i Figur I er der givet en uddybende forklaring på formålet med de primære kvalitative krav.

Primær kvalitet	Formål
Forståelighed	Årsrapporten skal være forståelig for en regnskabsbruger med et rimeligt kendskab til regnskabsaflæggelse og indsigt i økonomiske forhold.
Relevans	Oplysninger i regnskabet skal være relevante, rettidige og væsentlige, hvilket er tilfældet hvis oplysningerne har indflydelse på regnskabsbrugers vurdering af regnskabet og påvirker dennes beslutninger
Pålidelighed	En information er pålidelig, når den er fri for væsentlige fejl, neutral fremsat og indholdet svarer til de faktiske forhold. Pålidelighed er påvirket af usikkerhed og brug af estimater i forbindelse med indregning og måling af elementer i årsrapporten, men gennem udøvelse af forsigtighed og oplysning om forudsætninger forsøges usikkerheden reduceret. Endeligt skal informationen være fuldstændig under hensyntagen til relevansen for at opfylde kravet om pålidelighed.
Sammenlignelighed	For at sikre regnskabsbrugers mulighed for at vurdere en udvikling i selskabets resultater og sammenligne selskabets økonomiske formåen med andre selskaber, skal den aflagte årsrapport opfylde det kvalitative krav om sammenlignelighed. Oplysning om anvendt regnskabspraksis er medvirkende til at sikre sammenligneligheden.

Figur 1

Uddybende forklaring af formålet med de primære kvalitative krav, jf. Framework afsnit 24 - 42

Årsrapportens elementer

Årsrapporten beskriver virksomhedens finansielle stilling via elementerne i balancen, der kan opdeles i aktiver, forpligtelser og egenkapital. Et aktiv og en forpligtelse er defineret i Framework som vist i Boks 5 og i Boks 6.

En af virksomheden kontrolleret ressource som følge af tidligere begivenheder, og hvorfra fremtidige økonomiske fordele forventes at tilgå virksomheden.

Boks 5

Definition på aktiver jf. Framework afsnit 49 a)

En aktuel forpligtelse, der hidrører fra tidligere begivenheder, hvis indfrielse forventes at medføre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer.

Boks 6

Definition på forpligtelser jf. Framework afsnit 49 b)

Og endeligt udgøres egenkapitalen af aktiverne fratrukket forpligtelserne.

De fremtidige økonomiske fordele ved et aktiv er tilknyttet de pengestrømme, som aktivet kan være medvirkende til at generere for en virksomhed. Fordelene kan tilgå virksomheden på flere forskellige måder, bl.a. ved at aktivet anvendes ved produktionen af en vare eller ydelse, som virksomheden kan sælge. Fordelene kan også være, at aktivet kan ombyttes til andre aktiver, bruges ved indfrielse af forpligtelser eller udloddes til virksomhedens ejere. Et aktiv behøver ikke være fysisk for at kunne medføre økonomiske fordele for en virksomhed, således kan et patent eller en rettighed udgøre et aktiv. Endvidere er det ikke et krav, at virksomheden har ejendomsretten over et aktiv, for at det kan medføre økonomiske fordele, hvilket er årsagen til, at leasede aktiver kan indregnes i balancen. Aktivet skal være et resultat af en tidligere begivenhed og derved udelukker definitionen på aktiver indregning af aktiver, der er påtænkt anskaffet.

En aktuel forpligtelse kan enten være en retslig forpligtelse, der skyldes lovgivning eller f.eks. en indgået aftale, eller forpligtelsen kan være en faktisk forpligtelse, der er opstået, ved at virksomheden gennem sin handlemåde eller forretningspraksis har givet udtryk for at påtage sig en forpligtelse. Forpligtelsen skal være et resultat af en tidligere begivenhed, hvorved forpligtelser for fremtidige erhvervelser ikke i sig selv vil medføre en forpligtelse i årsrapporten. Det økonomiske træk på virksomhedens ressourcer i forbindelse med indfrielse af en forpligtelse kan f.eks. foretages ved kontant betaling, overførsel af aktiver, udførelse af tjenesteydelser, optagelse af ny forpligtelse eller konvertering af forpligtelse til egenkapital. Ud over de aktuelle forpligtelser findes der også hensatte forpligtelser, hvor det ofte er nødvendigt at udøve betydelige skøn for at kunne måle forpligtelsen. Et andet kendetegn ved de hensatte forpligtelser, foruden usikkerhed ved beløbsstørrelsen, er usikkerhed om deres forfaldstidspunkt. Eksempler på hensatte forpligtelser kan være garantiforpligtelser eller igangværende retssager.

Selvom egenkapitalen i Framework er defineret som forskellen mellem aktiver og forpligtelser, så kan den være inddelt i undergrupper. For et selskab kan der f.eks. være tale om inddeling i selskabskapital, overført resultat og lovpligtige eller vedtægtsmæssige reserver. Inddelingen kan have stor informationsværdi for en potentiel investor, idet bundne reserver kan udgøre en begrænsning i den kapital, der kan udloddes til selskabets indehavere. Et eksempel kunne være reserve for opskrivninger på en ejendom, da denne værdiforøgelse ikke er realiseret, men blot udtryk for måling af ejendommen til dagsværdi.

Foruden ovennævnte elementer indeholder årsrapporten også elementerne indtægter og omkostninger, der defineres i Framework som vist i Boks 7 og i Boks 8.

Stigninger i økonomiske fordele i regnskabsåret i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører vækst i egenkapitalen, bortset fra stigninger ved indskud fra ejere.

Boks 7

Definition på indtægter jf. Framework afsnit 70 a)

Fald i økonomiske fordele i regnskabsåret i form af afgang eller værdiforringelse af aktiver eller påtagelse af forpligtelser, som medfører fald i egenkapitalen, bortset fra udlodninger til ejere.

Boks 8

Definition på omkostninger jf. afsnit 70 b i Framework)

Af Framework fremgår det, at definitionen på indtægter omfatter både omsætning og gevinster. Indtægter som varesalg, honorarer, renter, lejeindtægter, royalties og udbytte, der hører under virksomhedens ordinære drift, betegnes som virksomhedens omsætning. Gevinster indgår også som indtægter og kan være en del af virksomhedens ordinære drift eller falde uden for denne, men reelt er der tale om stigning i økonomiske fordele og dermed en indtægt. Salg af materielle anlægsaktiver til en pris over bogført værdi eller urealiserede gevinster som opskrivning af let omsættelige værdipapirer er eksempler på gevinster. Førnævnte indtægter kan medføre tilgang eller stigning i værdi af aktiver eller fald i forpligtelser afhængig af transaktionernes sammensætning.

Indregning

Hvis en post opfylder definitionen på et af årsrapportens elementer og det samtidigt er sandsynligt, at en form for økonomisk fordel forbundet med posten vil tilgå eller fragå virksomheden og posten har en kostpris eller værdi, der kan måles pålideligt, så skal posten indregnes i balancen eller resultatopgørelsen. Posteringen skal placeres under et af delementerne i balancen eller resultatopgørelsen og måles med et beløb. Dette vil også resultere i indregningen af et andet element i enten resultatopgørelsen eller balancen, som følge af den indbyrdes sammenhæng mellem elementerne.

Kravet i indregningskriteriet om sandsynlighed relaterer sig til usikkerheden ved at fastslå om fremtidige økonomiske poster indtræffer. Sandsynligheden knyttet til en post vurderes i forhold til de oplysninger, der er kendte på tidspunktet for udarbejdelsen af årsrapporten. For eksempel er der formindsket sandsynligheden for, at indbetaling modtages fra en debitor, der er gået i betalingsstandsning efter statusdagen, og det skal derfor vurderes om hensættelse til tab er aktuelt. Den anden del af indregningskriteriet, pålidelighed, har sammenhæng til punktet pålidelighed omtalt under afsnittet om grundlæggende principper og kvalitative krav ovenfor. For at finde frem til en pålidelig kostpris eller værdi, vil der ofte blive inddraget skøn som en del af værdiansættelsen, men så længe der er tale om et rimeligt skøn, undergraver det ikke regnskabet troværdighed. Hvis en post ikke opfylder indregningskriterierne, skal den ikke indregnes, men eventuelt blot oplyses i årsrapporten.

En stigning i fremtidige økonomiske fordele, som skyldes stigning i aktiver eller fald i forpligtelser, fører til indregning af indtægter i resultatopgørelsen, når værdiændringen kan måles pålideligt. Herved indregnes indtægter i forbindelse med, at der sker indregning af stigninger i aktiver eller fald i forpligtelser. Ved indregning af indtægter i praksis benyttes almindeligvis principper, der begrænser indregningen af indtægter til poster, der kan måles pålideligt og med en passende grad af sikkerhed. Et af disse principper er eksempelvis kravet om, at indtægten skal være konstateret, hvilket betragtes som en del af indregningskriteriet i Framework³². Ved at tillade disse principper er der en modsigelse i Framework, idet indtægter her ikke indregnes med udgangspunkt i ændringer af aktiver og forpligtelser, som defineret i afsnit 70 a). Dette forhold er yderligere behandlet i kapitel 3.2.3.

Måling

Måling vil sige, at opgøre den økonomiske værdi af en post, som skal indregnes i enten balancen eller resultatopgørelsen. Afhængig af postens art og årsrapportens anvendte regnskabspraksis baseres målingen på et af fire forskellige målingsgrundlag.

³² Framework afsnit 93

De fire målegrundlag er historisk kostpris, dagsværdi, realisationsværdi og nutidsværdi. Nedenfor i Figur J er beskrevet, hvorledes målingen af aktiver og forpligtelser foretages i henhold til hver af de fire målegrundlag.

Målegrundlag	Måling
Kostpris	Indregningen af en post foretages med det beløb, der er betalt eller modtaget i likvider eller dagsværdien af en anden form for vederlag.
Dagsværdi	En post indregnes til det beløb i likvider, der vil skulle til for at anskaffe aktivet eller indfri forpligtelsen.
Realisationsværdi	Indregningen af en post foretages til det beløb i likvider, som der på normale forretningsvilkår vil kunne opnås ved at sælge aktivet eller skulle betales for at indfri forpligtelsen.
Nutidsværdi	Et aktiv indregnes til den diskonterede nutidsværdi af de fremtidige nettopengestrømme som forventes at tilflyde virksomheden fra aktivet, mens forpligtelser indregnes til den diskonterede nutidsværdi af de forventede fremtidige nettopengestrømme, som forventes af fraflyde virksomheden ved indfrielsen af forpligtelsen.

Figur J

Beskrivelse af målegrundlag, jf. Framework afsnit 100

3.2.2.2. Dansk³³

ÅRL fungerer som begrebsramme for den danske regulering og regnskabsvejledningerne er udformet til at "være uddybende og supplerende i forhold til lovens enkelte bestemmelser"³⁴. I RV 1 om årsrapporten, dens formål og indhold nævnes dog også forhold, der kan betragtes som en del af begrebsrammen, bl.a. et afsnit om retvisende billede. I de efterfølgende kapitler vil vi med udgangspunkt i gennemgangen af Framework ovenfor udelukkende beskrive forskellene over til den danske ÅRL, idet denne udgør det primære grundlag for den danske begrebsramme.

Begrebsrammen findes flere steder i ÅRL – bl.a. i kapitel 3 (§§ 11-16) og i bilag 1 – og er udarbejdet med stor inspiration i hhv. det amerikanske (FASB) og det internationale (IASB) Framework. Der er derfor ikke de store indholdsmæssige forskelle – forskellene ligger primært i opbygningen og detaljeringsgraden. Dette kapitel vil derfor ikke gennemgå den danske begrebsramme slavisk, men udelukkende fokusere på udvalgte forskelligheder.

³³ Kapitlet er skrevet med baggrund i Håndbog i Årsrapport, kap. 2

³⁴ Forord til regnskabsvejledninger afsnit 3

Grundlæggende forudsætninger

I ÅRL's § 13 opridses de grundlæggende forudsætninger, der skal opfyldes for at et retvisende billede anses for opfyldt ligesom der i § 12 er udtrykt flere kvalitetskrav. "Et retvisende billede" er et levn fra tidligere danske begrebsrammer, men udtrykket anvendes også i international sammenhæng. IASB opererer også med grundlæggende forudsætninger, hvilke dog er mere uddybet end i ÅRL – forudsætningerne fremgår af afsnit 22-46 i Framework.

Opbygningen er ikke ens i Framework og den danske begrebsramme, men indholdsmæssigt er der ikke de store forskelle. Dog kan det bemærkes, at der ikke direkte i ÅRL er nævnt "forsigtighed", som efter IASB fremkommer som et særskilt punkt. Hertil må det yderligere bemærkes, at der i enkelte paragraffer i ÅRL er indarbejdes forsigtighed. Det gælder f.eks. værdiansættelsen af immaterielle aktiver, der ikke må opskrives. Det er i stedet neutralitet, der er det primære – både i den danske begrebsramme og i Framework. I IASB's beskrivelse af forsigtighed ses det også at betydningen heraf er, at der skal udvises "omhu" og at forsigtighed samtidigt betyder, at det ikke er tilladt at danne reserver. Den reelle forskel i de grundlæggende forudsætninger mellem ÅRL og IASB er derfor marginal.

Årsrapportens elementer, indregning og måling

De enkelte definitioner af årsrapportens grundelementer findes i bilag 1. Foruden definitioner på aktiver, passiver, indtægter og omkostninger findes også en række andre definitioner. Tilsvarende supplerende definitioner findes ikke i Framework, og ÅRL er derfor mere uddybende end Framework på dette område. Der er dog ingen væsentlige forskelle i hvorledes grundelementerne skal opgøres, og ÅRL er derfor også opbygget efter balanceorienteret regnskabsteori.

Indregningskriterierne for aktiver, forpligtelser, indtægter og omkostninger er overordnet set identiske med kriterierne i Framework.

I definitionsafsnittet i ÅRL er de forskellige målemetoder beskrevet. I forhold til IASB er ÅRL bredere, idet der nævnes flere anvendelige metoder (bl.a. genindvindingsværdi og salgsværdi).

Opsummering – Begrebsrammer

Gennemgangen af Framework og ÅRL's begrebsramme viser, at der i al væsentlighed ikke er forskelle. Forskellen er udelukkende i opbygningen og flere steder i detaljeringsgraden, og det kan således konkluderes, at dansk regulering ligger meget tæt på international, hvad angår grundstammen.

3.2.3. Konceptuel uoverensstemmelse i Framework

Den nuværende regnskabsregulering under IASB er baseret på den balanceorienterede regnskabsteori, men trods dette er der stadigvæk dele af regnskabsreguleringen, der følger den transaktionsbaserede teori. Også i Framework, der danner grundlaget for udarbejdelsen af øvrige standarder, eksisterer denne interne uoverensstemmelse.

Definitionen på aktiver og forpligtelser i Framework følger den balanceorienterede teori, hvor aktiver henholdsvis forpligtelser indregnes, når de forventes at få økonomisk indflydelse og for aktivernes vedkommende, at virksomheden har kontrol over dem. Definitionen på indtægter i Framework afsnit 70a passer sammen med definitionen på aktiver og forpligtelser. Således er definitionerne i Framework konceptuelt korrekte og konsistente.

I Framework afsnit 93 tillades, at indregning af indtægter i praksis foretages ud fra kriteriet at "revenue should be earned". Udgangspunktet for indregning af indtægter i praksis bliver således salget eller transaktionen og ikke den tilhørende værdi i balancen, hvilket ikke er i overensstemmelse med definitionerne i Framework. Den transaktionsbaserede regnskabsteori fremgår endvidere af f.eks. IAS 18 afsnit 14 a, hvor et af kravene for indregning af omsætning fra salg af varer, er risikoens overgang til køber. Emnet er yderligere behandlet nedenfor i kapitel 3.2.4.

Ved indregning af omsætning i forhold til risikoens overgang skifter fokus fra indregning, når virksomheden kan måle en værdiforøgelse i balancen og til overgangen af den juridiske ret til varen. I en del tilfælde vil tidspunktet for den målbare værdiforøgelse i balancen og risikoens overgang dog være sammenfaldende, f.eks. ved salg af varer i en detailhandelsbutik. Men for virksomheder hvor der er en forskydning mellem salget og tidspunktet for risikoens overgang, kan det imidlertid have indflydelse på, hvornår omsætningen indregnes jf. Case I ovenfor i kapitel 2.2.4. Dette må

betegnes som problematisk i relation til afsnit 35 i Framework, hvor det er fastslået, at indregning af transaktioner skal afspejle deres indhold og økonomiske konsekvenser og ikke kun de juridiske forhold.

IASB betragter da også umiddelbart formuleringen i afsnit 93 som et kriterie, der gerne skulle udelades i en ny standard for indregning af omsætning. Det skyldes, at en af forventningerne til den nye standard er, at der bliver tale om en model, hvor omsætning indregnes på baggrund af "changes in assets and liabilities arising from contracts with customers – without consideration of additional criteria, such as earning or realisation"³⁵.

Opnås denne målsætning vil der forsat være en intern uoverensstemmelse i Framework, men den vil være uden den store betydning, idet den underliggende standard for indregning af omsætning tilsiger indregning i overensstemmelse med definitionen på indtægter i Framework. Endeligt har IASB og FASB påbegyndt et fælles projekt om udarbejdelse af et ny Conceptual Framework, hvor det må formodes at en formulering, som den i afsnit 93 vil blive udeladt. Vi vil på denne baggrund ikke behandle dette forhold nærmere, men blot konstatere, at afsnittet er med i Framework for at muliggøre IAS 18's praksis om indregning af omsætning fra salg af varer ved levering.

3.2.4. Konceptuel uoverensstemmelse mellem standarder og Framework

I de to efterfølgende kapitler³⁶ bliver betingelserne for indregning i henholdsvis IAS 18 og IAS 11 sammenholdt med de tilsvarende kriterier i Framework for indregning af aktiver. Vi vil ikke behandle målingen af omsætningen og aktivet, da de væsentligste forskelle ligger i indregningen.

3.2.4.1. IAS 18

I kapitlet om Framework blev indtægter defineret som "stigninger i økonomiske fordele i regnskabsåret i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører vækst i egenkapitalen, bortset fra stigninger ved indskud fra ejere". Heraf fremgår, at der skal tages udgangspunkt i balanceposterne, når en indtægt skal indregnes. Alligevel er IAS 18 udarbejdet med

³⁵ Project summary afsnit 10

³⁶ Kapitel 3.2.4. er skrevet på baggrund af Framework, IAS 11 og 18 samt Håndbog i årsrapport

udgangspunkt i resultatopgørelsen. I Framework er der derfor også lavet en undtagelse til den generelle definition – afsnit 93, jf. ovenstående.

IAS 18		Framework
1.	Ledelsesmæssig engagement/kontrol overført	Indtægter
2.	Omkostninger ifm. salg kan måles pålideligt	Stigninger i økonomiske fordele i regnskabsåret i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører vækst i egenkapitalen, bortset fra stigninger ved indskud fra ejere
3.	Omsætning kan måles pålideligt	
4.	Sandsynligt at økonomiske fordele vil tilgå	Aktiver
5.	Væsentlige risici og afkast overført til køber	En af virksomheden kontrolleret ressource som følge af tidligere begivenheder, og hvorfra fremtidige økonomiske fordele forventes at tilgå virksomheden

Figur K

Kriterier for indregning af indtægter og aktiver efter hhv. IAS 18³⁷ og Framework

I Figur K ses de enkelte indregningskriterier for omsætning for salg af varer og de overordnede definitioner på indtægter og aktiver i henhold til Framework. Som det tidligere er nævnt, er indtægter en afledt "effekt" af, at aktiver stiger i værdi eller forpligtelser falder i værdi. Derfor kan kriterierne for indregning af aktiver også anvendes analogt, når vi sammenholder IAS 18 med Framework. Bl.a. fremgår det at punkt 1 og 4 er fuldstændigt sidestillede med første og sidste led af definitionen på aktiver. Desuden kan punkt 2 og 3 sidestilles med begrebsrammens afsnit 83, der udtrykker, at for at der kan ske indregning af enhver post i årsrapporten, skal den kunne måles pålideligt.

Dermed har vi kun tilbage, at væsentlige risici og afkast skal være overført til køber. Dette krav til indregning vil i nogle tilfælde ikke stemme overens med definitionen på indtægter i Framework, idet denne baserer sig på ændringer i balanceposternes værdi. Balanceposternes værdi afhænger af, hvilke værdiskabelser, der sker i virksomheden og er således ikke baseret på, hvornår der sker en egentligt overgang af "væsentlige risici". I Framework er den kritiske begivenhed for indregning af omsætningen – og dermed avancen – at værdiskabelsen sker, mens den kritiske begivenhed i forhold til IAS 18 er ved risikoovergang, der oftest vil være ved leveringen.

³⁷ IAS 18.14 – vi ser udelukkende på salg, da der her er størst forskel i indregningen

Problemstillingen kan illustreres med et eksempel. En ordreproducerende virksomhed har færdigproduceret et parti specialkonstruerede maskiner til en kunde inden statusdagen. Levering er først aftalt til efter statusdagen og indtil levering sker, befinder maskinerne sig på producentens lager. I dette tilfælde er den værdiskabende proces sket for virksomheden (produktionen), men der er ikke sket overgang af væsentlige risici (levering). I henhold til IAS 18 kan der således ikke ske indregning af avancen, mens Framework tilsiger, at avancen godt kan medtages.

Risikoens overgang vil for salg af varer oftest³⁸ basere sig på de aftalte leveringsbetingelser. Det får naturligvis den effekt, at leveringsbetingelserne får væsentlig betydning for indregningen af omsætningen. Hvis der i ovenstående eksempel i stedet var aftalt levering "ab fabrik" inden statusdagen, kunne der være sket indregning. Herved opstår der en situation, hvor den samme virksomhed kan have færdigproduceret to ordrer, der regnskabsmæssigt ikke skal behandles ens, selvom de begge har været gennem hele processen.

Vi har i dette kapitel om IAS 18 valgt at fokusere på salg af varer, da der ikke for levering af tjenesteydelser er samme krav om risikoovergang, før indregning kan ske. For levering af tjenesteydelser er det færdiggørelsesgraden, der i princippet er den kritiske begivenhed. Færdiggørelsesgraden er et udtryk for virksomhedens værdiskabelse pr. eksempelvis statusdagen, hvilket ikke er i modstrid med definitionen på indtægter efter Framework.

3.2.4.2. IAS 11

Der er ingen særlige problemstillinger i IAS 11 i forhold til Framework, hvorfor der ikke foretages yderligere behandling heraf.

3.3. Sammensatte kontrakter

For at opfylde IASB Frameworks krav om pålidelighed skal indregningen af en transaktion afspejle indholdet og de økonomiske realiteter af en aftale og ikke kun den juridiske form. Kravet om indhold frem for formalia er yderligere præciseret i IAS 18 afsnit 13, hvorefter transaktionen skal

³⁸ Jf. dog IAS 18.16 og RV 22.29, om bl.a. udvidede garantibestemmelser.

opsplittes og indregnes i separate identificerbare elementer, hvis dette bedst afspejler det reelle indhold af transaktionen.

Kontrakter, der indeholder aftale om levering af flere elementer og hvor indholdet bedst reflekteres ved en opsplitning af de enkelte elementer, benævnes også sammensatte kontrakter. Som eksempel herpå benytter IAS 18 salg af et produkt inklusiv efterfølgende service, hvor der kan henføres en andel af salgsprisen til serviceydelsen. Opfyldes disse kriterier, skal servicen indregnes over den periode, hvor den leveres.

IAS 11 behandler ikke området nærmere, men fastslår blot, at hvis en kontrakt omhandler opførelsen af flere aktiver, skal den ud fra nærmere bestemte kriterier behandles således, at den viser indholdet af kontrakten, jævnfør omtalen heraf ovenfor i kapitel 2.3.1.

Den internationale regulering af området er meget kortfattet og kan bedst betegnes som en rammebestemmelse for behandlingen af kontrakter med disse karakteristika. Udviklingen af virksomheders udbudte ydelser går hen imod, at de ofte består af komplekse arrangementer. Eksempelvis kan et salg af fjernsyn være kombineret med udvidet forsikring og eventuelt finansiering. Denne udvikling betyder, at flere regnskabsaflæggere får behov for at indregne omsætning fra sammensatte kontrakter, og derfor er det vigtigt med tilstrækkelig vejledning.

3.4. Praktisk problemstilling

Der har i 2006 været to sager om developer-virksomheder, der af Fondsrådet (FR) er blevet pålagt, at ændre sit indregningskriterium, hvad angår projektporteføljen, fra produktionsmetoden til fakturerings-/salgsmetoden. FR er kommet med afgørelserne i forbindelse med, at selskaberne er overgået til regnskabsaflæggelse efter IFRS. To af virksomhederne, der er blevet pålagt disse ændringer, er TK Development (TK) og KEOPS, og begge disse virksomheder og deres revisorer er uenige i afgørelserne, jf. Boks 9 og Boks 10.

"Ledelsen i TK Development A/S samt koncernens revisorer er stadig af den opfattelse at anvendelsen af produktionsmetoden på langt bedre måde afspejler værdiskabelsen og det retvisende billede i TK Development koncernen..."

www.tk-development.dk (udtalelse om årsrapport 2005/06)

Boks 9

Udtalelse fra TK

"Ledelsen i KEOPS-koncernen og koncernens revisor er stadig af den opfattelse at anvendelsen af produktionsmetoden på solgte projekter i højere grad afspejler den driftsøkonomiske værdiskabelse..."

KEOPS – fondsbørsmeddelelse nr. 270

Boks 10

Udtalelse fra KEOPS

Af udtalelserne fremgår det, at begge selskaber og deres revisorer har en anden holdning til, hvorledes de internationale standarder skal fortolkes, men selskaberne har alligevel valgt at efterleve FR's krav. Vi vil i det efterfølgende udfordre FR's afgørelser for derved at understrege, at der indenfor de nuværende rammer er fortolkningsmuligheder, hvilket igen understreger, at der er brug for en opdatering af standarderne.

3.4.1. Præsentation af virksomhedstypen "developer"

For at vurdere afgørelsen kræver det en kort beskrivelse af, hvad en developer-virksomhed er. FR nævner i deres afgørelse af 24. april 2006, at developer-virksomheden har præsenteret sig som "en udviklings- og servicevirksomhed, der har specialiseret sig i at være det kreative bindeled mellem lejere og investorer". I praksis betyder det, at developer erhverver en grund, projekterer bebyggelsen herunder at finde lejere og udarbejde lejekontrakter. Det betyder også, at hovedreglerne er, at entrepriseomkostningerne afholdes for fremmed regning. Overordnet kan omsætningens bestanddele for developer skitseres som i Boks 11.

Omsætning i developer-virksomhed	
1.	<i>Grundens salgssum</i>
2.	<i>Projektudvikling</i>
3.	<i>Entreprise</i>

Boks 11³⁹

Omsætningens bestanddele i en developer -virksomhed

3.4.2. Fondsrådets afgørelse

FR har kun offentliggjort én afgørelse vedrørende en developer – "Indregning af omsætning ved projektudvikling" af 24. april 2006. Denne vedrører TK⁴⁰, men ved gennemlæsning af afgørelsen samt udtalelser fra KEOPS i børsmeddelelser og på deres hjemmeside kan det konstateres, at problemstillingen er den samme i begge virksomheder, og derfor anvender vi denne afgørelse "bredt" på developer-virksomheder.

FR konstaterer indledningsvist, at TK ikke skal anvende IAS 11 og bemærker, at TK også er enig i den betragtning. Begrundelsen er, at for at IAS 11 kan anvendes, skal det være "en individuelt forhandlet kontrakt" (IAS 11.3) og i TK's tilfælde deltager investor ikke i bygningsudformningen, og derfor vurderes der ikke at være tale om en individuelt forhandlet kontrakt. Dermed skal virksomheden anvende IAS 18.

Den væsentligste del af afgørelsen, er diskussionen af, hvorvidt developer-omsætningen skal betragtes som salg af en vare eller en serviceydelse. For at vurdere dette betragtes et typisk projektførløb, som ifølge FR består af to transaktioner: en vareleverance (ejendommen) og en serviceydelse (projektstyring, lejekontrakter, mv.). FR henviser til IAS 18.13, hvorefter det fremgår, at indregningskriterierne anvendes samlet på to transaktioner, når den økonomiske effekt af transaktionerne ikke kan måles separat. Det begrundes med, at leverancen af ejendommen (varen) ikke kan ske medmindre, der er sikret et minimum afkast (serviceydelsen). Ligeledes mener de, at det ikke kan lade sig gøre at levere serviceydelsen, uden at der samtidigt sker levering af varen. Der skal dermed ske et valg – enten leverer developer en vare eller også leveres en serviceydelse.

³⁹ Entreprisekontrakter og ejendomsudviklingsprojekter s. 26

⁴⁰ TK henviser til denne afgørelse i på side 6 i årsregnskabsmeddelelsen 2005/06

FR skriver, at "ud fra en vurdering af virksomhedens oplysninger om karakteren af virksomhedens leverancer og de økonomiske og civilretlige realiteter bag disse, kombineret med bestemmelserne om indregning af omsætning efter IAS 18, har Fondsrådet vurderet, at virksomheden foretager vareleverancer i henhold til IAS 18". Det må betegnes som en overordnet begrundelse, antaget på baggrund af den konkrete situation. Den sidste argumentation for anvendelsen af vare-betragtningen er, at FR vurderer, at developer frem til overdragelsen af ejendommen har risikoen for at projektet ikke gennemføres, hvorved indtægtsførsel ikke kan ske før dette tidspunkt.

3.4.3. Hvilken regnskabspraksis bør developer antage?

I dette kapitel vil vi præsentere forskellige muligheder for fortolkning af, hvordan developer skal indregne sin omsætning for derved at udfordre såvel FR's som developers argumentation, jf. FR's afgørelse. Vi tager udgangspunkt i en for developer typisk transaktion, hvor der indgås en betinget kontrakt med en investor, om at denne skal købe en ejendom, når ejendommen er 80% udlejet (til markedspris). Kontrakten er indgået efter opstart af byggeriet.

3.4.3.1. Vare eller tjenesteydelse?

Vi vil i dette kapitel vurdere, om developers aktivitet bedst kan betegnes som et salg af en vare eller et salg af en tjenesteydelse.

IAS 18 omhandler bl.a. den regnskabsmæssige behandling af omsætning fra salg af varer og levering af tjenesteydelser, jf. omtalen heraf i kapitel 2.2.1. ovenfor.

Varer omfatter varer produceret af virksomheden med henblik på salg og varer købt med videresalg for øje, eksempelvis varer, der er købt af en detailhandler, eller grunde og anden fast ejendom, der besiddes med videresalg for øje.

Boks 12⁴¹

Definition på varer efter IAS 18

⁴¹ IAS 18.3

I Boks 12 er gengivet, hvad der i henhold til IAS 18 skal forstås ved "varer" i relation til salg af varer. Af IAS 2⁴² afsnit 8 kan en lignende betegnelse af varer udledes. Reguleringen omhandlende salg af varer i IAS 18 er således møntet på virksomheder, der som led i driften indkøber varer med henblik på videresalg eller selv producerer varer til salg. Developers opfatter lejerne som en del af salget, og det er på den baggrund problematisk at klassificere den samlede transaktion som en vare. Vi mener derfor, at virksomhedstypen developer ikke kan betegnes som en produktions- eller handelsvirksomhed, og det fremgår derfor ikke tydeligt, om det er denne standard, der skal anvendes som grundlag.

I Boks 13 nedenfor er anført, hvordan "levering af serviceydelser" skal opfattes i relation til IAS 18. Det fremgår heraf, at reguleringen i IAS 18 om salg af serviceydelser er rettet mod virksomheder, der leverer kontraktligt aftalte ydelser over en fastsat periode, uden at disse ydelser er omfattet af reguleringen i IAS 11. Dette kendetegner netop developer, som leverer en kontraktligt aftalt opgave: levering af ejendom med lejere til en forudbestemt salgssum. Denne salgssum er dog betinget af, at det lykkes at fremskaffe lejere til en i kontrakten bestemt procentdel af ejendommens kvadratmeter. Opførelsen af ejendommen – hvilket har stor indflydelse på lejeindtægten – er dog typisk opstartet inden indgåelsen af kontrakten, hvorfor der ikke kan argumenteres for, at kontrakten er individuelt forhandlet.

Levering af tjenesteydelser omfatter normalt virksomhedens udførelse af en kontraktlig aftalt opgave over en aftalt periode. Tjenesteydelser leveres over et eller flere regnskabsår. Nogle kontrakter om levering af tjenesteydelser er direkte tilknyttet entreprisetrakter, eksempelvis tjenesteydelser fra projektledere og arkitekter. Omsætningen hidrørende fra sådanne kontrakter er ikke omfattet af denne standard...

Boks 13⁴³

I tilknytning til IAS 18 er der et appendiks med eksempler på salg, der klassificeres som hhv. salg af varer og levering af tjenesteydelser. Ingen af eksemplerne for salg af varer eller levering af tjenesteydelser passer direkte på det produkt, som developer sælger. Eksempel 9 for salg af varer omhandler salg af fast ejendom, men da developers aktivitet ikke kan opfattes som handel med fast

⁴² IAS 2

⁴³ IAS 18.4

ejendom, jf. FR's afgørelse, kan dette eksempel ikke anvendes til at afgøre at developer sælger en vare. Blandt eksemplerne for levering af tjenesteydelser er der i eksempel 19 et salg, der omhandler "Fees from the development of customised software", hvor omsætningen indregnes på baggrund af færdiggørelsesgraden. Umiddelbart er det dette eksempel, der minder mest om developers aktivitet, idet denne modtager sit honorar for at udvikle en ejendom til at besidde de egenskaber (lejere) som investor forespørger.

Det er således ikke åbenlyst, om den samlede transaktion udgør en vare eller en tjenesteydelse, men vi er af den opfattelse, at argumenterne for tjenesteydelse er stærkest. Det skyldes, at vi ikke mener, at ejendommen skal vægtes højest, da investor ikke køber selve ejendommen, men nærmere de egenskaber ejendommen er blevet tilført i form af lejere.

3.4.3.2. Sammensat ydelse

FR har vurderet, at developer sælger en vareleverance efter IAS 18. Dermed betragtes salget af ejendommen og de medfølgende lejekontrakter som en samlet ydelse, hvilket har den konsekvens, at omsætningen først kan indregnes ved risikoens overgang i forhold til ejendommen. Det vigtigste i developers projekter er ifølge FR opførelsen af ejendommen, og developer har en stor risiko hvis ikke ejendommen bliver opført, forsinkes eller ikke afleveres i den forventede stand. FR udtaler på den baggrund, at det er "illusorisk" at tale om at finde lejere, uden en ejendom. Indregning af omsætning kan derfor efter FR's opfattelse først ske, når risikoen er overgået.

Ifølge developer er virksomhedens formål, at være "det kreative bindeled mellem lejere og investor". De må derfor have den opfattelse, at tyngden i projekterne er, at sørge for at ejendommen er udlejet. Efter vores opfattelse kan der godt være tale om en sammensat ydelse, idet både opførelsen af en ejendom og formidlingen af lejekontrakter kan sælges hver for sig. Opførelsen af ejendommen kan åbenlyst sælges for sig – developer benytter sig netop heraf ved at anvende underentreprenører. Formidlingen af lejekontrakter er knap så åbenlys, men det er sandsynligt med en situation, hvor en underentreprenør har opført en ejendom og developer efterfølgende bliver bedt om sørge for at denne udlejes. På denne baggrund må ydelsen kunne prisfastsættes og dermed kan den også identificeres særskilt. Vi er derfor af den opfattelse, at developers aktivitet består af to separate transaktioner, således at omsætningen kan opgøres særskilt på en serviceydelse (lejekontrakterne) og på salg af en vare (ejendomme).

3.4.3.3. Et retvisende billede

Teoretisk grundlag

Ifølge FR's afgørelse var der ingen uenighed mellem FR og developer om anvendelsen af IAS 18 som den relevante standard. Developers aktivitet er dog ikke åbenlyst repræsenteret i IAS 18, og dermed kan der anlægges det synspunkt, at der ikke findes en standard under IFRS, som omhandler developers produkt.

Dermed skal developer udvikle og anvende en regnskabspraksis, der fører til pålidelige og relevante regnskabsoplysninger i forhold til regnskabsbrugerne⁴⁴. Det vil sige, at developer skal anvende en regnskabspraksis som giver et troværdigt billede af virksomhedens aktivitet og som afspejler den økonomiske realitet bag transaktionerne og ikke kun den juridiske form⁴⁵.

På den baggrund har developer mulighed for at udforme en regnskabspraksis baseret på afsnittene om levering af serviceydelser i IAS 18, hvis dette vurderes bedre at afspejle virksomhedens værdiskabelsesproces. I dette tilfælde levering af serviceydelser vedrørende udvikling af ejendomme.

Evaluering

Hvis det skal være retvisende at anvende produktionskriteriet på projekterne som en samlet transaktion (dermed ikke en sammensat ydelse) er der efter vores opfattelse to forhold, der skal være gældende: det skal være sandsynligt, at ejendommen bliver solgt (at developer kan opfylde kontrakten) og måleobjektet for opgørelsen af færdiggørelsesgraden må være udlejningsaktiviteten, da det er denne, der er developers væsentligste aktivitet.

Hvorvidt ejendommen bliver solgt afhænger af, om developer kan udleje 80% af ejendommen til markedsprisen. Fra det tidspunkt, hvor det er sandsynligt, at den aftalte udlejningsprocent kan opnås, kan der ske indregning efter produktionskriteriet. Denne sandsynlighed kan godt være til stede, førend den aftalte udlejningsprocent er opnået. Hvis developer klart kan dokumentere, at når der generelt opnås en udlejningsprocent på eksempelvis 60%, så vil der også ske udlejning af 80% af ejendommen. Dermed kan produktionskriteriet anvendes – hvis blot sandsynligheden for

⁴⁴ IAS 8.10

⁴⁵ IAS 8.10

kontraktens gennemførelse er til stede, og at sandsynligheden kan dokumenteres. Det kan dog i praksis være vanskeligt at dokumentere, at den enkelte kontrakt kan opnå den krævede udlægningsprocent.

Efter vores overbevisning vil det være mest retvisende at måle færdiggørelsesgraden i forhold til de budgetterede omkostninger til at fremskaffe lejere, idet denne aktivitet udgør serviceydelsen. Dog betragtes transaktionen af både developer og FR som en samlet transaktion, hvorfor det kan forsvares at anvende færdiggørelsesgraden i forhold til de samlede budgetterede omkostninger på projektet. Vi har dog den holdning, at denne praksis ikke er fuldstændig konsistent med de foretagne skøn.

3.4.4. Opsummering

IAS 18 indeholder ikke bestemmelser, der klart udpeger developer-begrebet som værende salg af varer, levering af tjenesteydelser eller en kombination. Developer har således ikke en standard, der med sikkerhed viser, hvorledes indregning skal ske. Derfor er det umiddelbart svært at vurdere, hvorvidt vare- eller tjenesteydelsesbegrebet passer bedst til denne virksomhedstype. Af de to alternativer er det vores overbevisning, at behandling af omsætning som salg af en tjenesteydelse afspejler developers aktivitet bedre end ved at anskue aktiviteten som salg af varer.

Vi er dog af den opfattelse, at det mest korrekte ville være, at betragte developers omsætning som en sammensat ydelse og dermed indregne omsætningen, når hhv. ydelsen er udført og vareleveringen er sket. Ses der overordnet på developer-forretningen, virker det umiddelbart lidt for forsigtigt først at indregne omsætning ved levering af ejendommen med lejere. Derfor kan virksomheden med udgangspunkt i at skulle vise et retvisende billede vælge en praksis, der passer til forretningsområdet.

Dette praktiske eksempel på problemstillinger viser – uanset om developers eller FR's fortolkning er mest retvisende – at tiden er løbet fra den nuværende regulering. IAS 18 afdækker ikke virksomhedstyper med komplekse transaktioner, og derfor kan det være nødvendigt for virksomhederne selv at skulle "skabe" praksis, hvilket naturligvis er uhensigtsmæssigt.

3.5. Delkonklusion

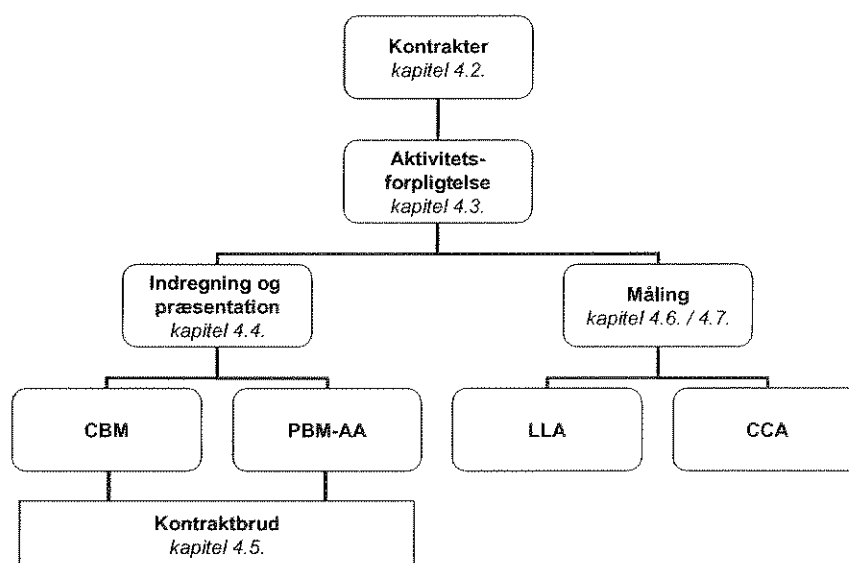
Vi har i kapitlerne 3.1. – 3.4. gennemgået de problemstillinger, der er præsenteret i RRP samt et praktisk eksempel på, hvorledes den nuværende regulering i dette tilfælde er vanskelig at håndtere. IASB og FASB's nye projekt om indregning af omsætning skal foruden at kunne yde fremtidig, konceptuel vejledning også løse en række konkrete problemstillinger, herunder primært uoverensstemmelsen mellem Framework og IAS 18 vedrørende omsætning fra salg af varer, samt at reguleringen ikke yder tilstrækkelig vejledning med hensyn til sammensatte kontrakter. Vores gennemgang af projektet i kapitel 4 vil derfor være målrettet mod at kunne foretage en generel vurdering af RRP samt at kunne besvare følgende spørgsmål:

- Vil standarden blive i overensstemmelse med Framework?
- Vil standarden være i stand til at yde vejledning i behandling af sammensatte kontrakter?
- Vil standarden løse de regnskabsmæssige problemstillinger for en developer med hensyn til indregning af omsætning?

4. Revenue Recognition Project

4.1. Projektets opbygning

IASB og FASB⁴⁶ arbejder på deres Revenue Recognition Project (RRP) med det formål at udvikle en ny standard for indregning, måling og præsentation af omsætning. Arbejdet foretages med udgangspunkt i de i kapitel 3.1 identificerede problemstillinger. I dette kapitel vil vi foretage en analyse af projektet, med henblik på i kapitel 5 at give en generel vurdering af RRP, samt at vurdere om projektet vil være i stand til at løse de i kapitel 3.5. identificerede problemstillinger. Opbygningen af dette kapitel bliver som vist i Figur L.

Figur L

Overblik over kapitel 4

For at give læser af denne opgave et overblik af hovedlinierne i RRP, vil vi kort opsummere disse i det efterfølgende og derved forklare opbygningen af kapitlet jf. Figur L. Betingelsen for at registrere et salg er, at der skal foreligge en kontrakt mellem køber og sælger. Vurderingen af kontraktens udformning har betydning for, hvorledes virksomheden skal indregne aktivitetsforpligtelsen, der udtrykker den forpligtelse, som sælger ved kontrakten har pådraget sig

⁴⁶ Beslutningstagerne i projekterne er hhv. IASB's og FASB's Boardmembers. Begge boards har udpeget et Staff, som på opfordring fra Board udarbejder grundlaget for diskussionerne på møderne.

overfor køber. Vi vil desuden gennemgå aktivitetsforpligtelsen, idet identifikationen heraf har stor betydning for behandlingen af den enkelte kontrakt. Kontraktens rolle og aktivitetsforpligtelserne er grundlæggende elementer, og derfor behandles disse i hhv. kapitel 4.2. og 4.3. Indregning af omsætning er af bestyrelserne behandlet, ved at der er udarbejdet metoder til beskrivelse af indregning og præsentation. Disse metoder præsenteres i kapitel 4.4. Ovenstående figur er ikke fuldstændig, idet kun to af de i kapitel 4.4. nævnte metoder til indregning og præsentation nævnes her af hensyn til figurens overskuelighed. På baggrund af metoderne til indregning og præsentation har bestyrelserne udarbejdet forslag til, hvordan omsætning skal indregnes baseret på konsekvenserne af kontraktbrud, hvilket er præsenteret i kapitel 4.5. Måling af aktivitetsforpligtelsen har i sagens natur stor indflydelse på hvorledes ændringerne af aktiver og forpligtelser registreres. Målingen i RRP behandles i kapitel 4.6. og 4.7. Forinden behandlingen af kontrakter i kapitel 4.2. præsenteres i det følgende kort nogle af de grundlæggende forhold for udarbejdelsen af RRP.

Det overordnede grundlag for udarbejdelsen af en ny standard i projektet er udtrykt i den grundsætning, der fremgår af Boks 14. Det fremgår af boksen, at fokus ligger på ændringer i aktiver og forpligtelser og ikke på indtjening. Dette er den brede definition af omsætning, og den er naturligvis i fuld overensstemmelse med Framework afsnit 70 a).

A reporting entity would recognise revenue on the basis of changes in assets and liabilities arising from contracts with customers – without consideration of additional criteria such as earning or realisation

Boks 14

IASB- og FASB-grundsætning⁴⁷

Det bemærkes til grundsætningen, at IASB har fastslået, at indregningen af omsætning ikke kan ske på underskriftstidspunktet⁴⁸, men i stedet i takt med at aktiviteten udføres eller i takt med at en forpligtelse nedbringes – dvs. at indtægtsførslen skal være et udtryk for, hvornår virksomheden udfører sin indtægtskabende aktivitet. Det er således ikke intentionen, at indtægtsførslen af omsætningen i den nye standard skal udtrykke, hvornår virksomhederne tidligst muligt i forhold til

⁴⁷ Project summary afsnit 10

⁴⁸ IASB Board Meeting, juni 2003, www.iasplus.com

ordreindgåelsen vil opnå økonomiske fordele af en kontrakt. Det er efter vores opfattelse en god holdning, da der ved udelukkende at fokusere på, hvornår en ordre er et aktiv for virksomheden, vil kunne argumenteres for, at f.eks. en indgået, ubetinget ordre ville kunne indregnes som et aktiv. Det skyldes, at ordren vil være et resultat af en tidligere begivenhed (kontraktindgåelse), en kontrolleret ressource (kontrakten), og der vil tilgå økonomiske fordele (køber har forpligtet sig til betaling).

Det bemærkes dog også, at som følge af, at IASB og FASB fokuserer på, hvornår den indtægtsskabende aktivitet sker, har den fremtidige standard ikke fuldstændigt sluppet idéen om, at årsrapporten skal vise virksomhedernes indtjening. Vi er dog også tilhængere af, at indtjeningen stadig har betydeligt fokus, da årsrapporterne ved indtægtsførsel på tidspunktet for kontraktindgåelse mere vil afspejle virksomhedernes ordrebøger. Kiertzner har samme holdning, da han skriver at "der er stort set enighed om, at en sådan rangordning af balance og resultatopgørelse er meningsløs – regnskabet styrke er, at det indeholder både balance og resultatopgørelse..."⁴⁹.

4.2. Indregning af kontrakter

I den nuværende regnskabsmæssige behandling af omsætning er der ikke stor fokus på kontrakten, idet indtægtsregistreringen er baseret på realisation (jf. kapitel 2.2.). Det bemærkes dog, at der efter IAS 11 om entreprisekontrakter skal foreligge en underskrevet kontrakt, for at der kan ske indregning.

Af den i Boks 14 omtalte grundsætning fremgår det, at omsætning kun kan opstå, hvis der ligger en kontrakt. I projektet fremgår det ikke på nuværende tidspunkt, om en kontrakt skal være fysisk. Det bemærkes hertil, at en kontrakt i forhold til de nuværende regler ikke behøver at være dokumenteret med accept af både sælger og køber. ASB⁵⁰ benytter eksempelvis en definition som i Boks 15. Det må forventes, at projektet vil komme til at indeholde en lignende definition af kontrakter.

⁴⁹ Håndbog i Årsrapport, s. 43

⁵⁰ ASB: Accounting Standards Board (engelsk pendant til FASB)

A large retailer may display terms of trade in its stores, without explicitly agreeing them with each customer and there is unlikely to be any written documentation where a customer buys a newspaper from a newsagent. Nevertheless, all are valid contracts.

Boks 15⁵¹

Uformelle kontrakter

Alligevel lægges der op til, at definitionen af omsætning skal være smallere end i Framework og i den amerikanske Statement of Financial Accounting Concepts No. 6, hvor omsætning bl.a. defineres som forventede pengestrømme til virksomheden. Omsætning kan derfor i henhold til den fremtidige standard ikke indregnes medmindre, der foreligger en kontrakt mellem virksomheden og kunden. Dermed er der lagt op til, at fokus i RRP er på kontraktforhold frem for indholdet af virksomhedens aktiviteter, hvilket må betegnes som en smule firkantet. Dog betyder denne lidt smalle model, at regnskabsaflægger får færre muligheder for at opbygge egen regnskabspraksis og hvad deraf følger af fejlmuligheder (bevidste som ubevidste). Vi vil foretage en yderligere vurdering af, hvorvidt dette kontraktfokus er positivt eller negativt i kapitel 5. Resultatet af dette kontraktfokus er også, at en væsentlig del af vurderingen af, hvorledes indregning skal ske, har baggrund i kontrakternes udformning.

Vi vil i det følgende foretage en gennemgang af projektets oplæg til behandling af kontrakter, herunder en vurdering af den regnskabsmæssige betydning af ændringerne. Vi behandler kravene gengivet i Boks 16 nedenfor, som repræsenterer foreløbige beslutninger truffet omkring den regnskabsmæssige behandling af kontrakter i forhold til deres karakteristika.

⁵¹ Discussion Paper, s. 46

Kontraktmæssige rettigheder og forpligtelser

1. *Betingede rettigheder og forpligtelser opfylder ikke definitionen på aktiver og forpligtelser*
2. *Kun juridisk bindende kontrakter opfylder definitionen på aktiver og forpligtelser*
3. *Kontrakter med negativ opfyldelsesinteresse skal indregnes*
4. *Kontrakter, hvor modparten har ret til at annullere kontrakten, kan muligvis indregnes*
5. *Kontraktlige forpligtelser kan være udtrykt direkte eller indirekte i kontrakten*
6. *Tillægsaftaler skal ses i sammenhæng med hovedkontrakten*
7. *Om gensidigt uopfyldte kontrakter*

Boks 16

*Kontraktmæssige rettigheder og forpligtelser*⁵²

4.2.1. Kontrakters karakteristika

1. Betingede kontrakter

Hvis en kontrakt er betinget, bliver parterne først forpligtet til at opfylde kontrakten, når den betingede begivenhed indtræffer. Det er ikke givet, at den betingede begivenhed indtræffer, og sker det ikke, vil parterne aldrig blive forpligtet af kontrakten. Betingede kontrakter kan i henhold til projektet ikke indregnes i årsrapporten, da kriterierne for indregning af aktiver og forpligtelser ikke opfyldes som følge af, usikkerheden om den betingede begivenhed indtræffer.

Kiertzner beskriver ubetingede kontrakter som, at "der ikke skal andet til end tidens gang, for at pligten skal opfyldes"⁵³. Dette er eksempelvis gældende i eksemplet i kapitel 3.4. om developer-virksomheden, hvor en handel er betinget af, at developer har sikret sig, at en minimumsandel af det bebyggede areal er udlejet. Når minimumsarealet er udlejet, er investor forpligtet til at afregne kontraktsummen – og ikke før.

Det fremgår ligeledes af RRP⁵⁴, at ubetingede og afviklingsmodne⁵⁵ rettigheder og forpligtelser kun muligvis opfylder definitionen på aktiver og forpligtelser. Dermed er det ikke sikkert, at alle

⁵² Project summary afsnit 21 a – g

⁵³ Håndbog i årsrapport, s. 119

⁵⁴ Project summary afsnit 21 a

ubetingede og afviklingsmodne kontrakter skal indregnes, og der er lagt op til, at indregningen skal ske efter en individuel vurdering af kontrakten. Denne vurdering vedrører bl.a. hvorvidt kontrakten er juridisk bindende eller ej, jf. nedenstående afsnit.

2. Juridisk bindende kontrakter

Førend en kontrakt kan indregnes, skal den være juridisk bindende, dvs. den skal kunne gennemtvinges ved rettens hjælp. Argumentationen herfor må være, at hvis en kontrakt ikke er juridisk bindende, og det dermed ikke har konsekvenser for part, som annullerer kontrakten, vil der være en risiko for, at en af parterne vælger at træde ud af kontrakten. Dermed er der ikke basis for indregning af aktivet eller forpligtelsen. Det fremgår af en diskussion på et IASB-møde, jf. Boks 17, at hvis kontrakten kan gennemtvinges (og den er ubetinget), skal der ske indregning i balancen, når den også opfylder betingelserne på aktiver eller forpligtelser.

Unconditional rights and mature rights meet the definitions of an asset if they are enforceable and give acces to future economic benefits⁵⁶

Boks 17⁵⁷

Enforceable contracts

3. Kontrakter med negativ opfyldelsesinteresse

Det fremgår af projektet, at kontrakter, hvor de forventede omkostninger til gennemtvinding af kontrakten overstiger de forventede fordele ved at gøre det, vil give anledning til indregning af en balancepost. Hvis kontrakten opfylder betingelserne i Framework for indregning af et aktiv eller en forpligtelse, skal en kontrakt indregnes uanset om den forventes udnyttet eller ej.

Dette betyder, at sandsynligheden for en gennemførelse af kontrakten ikke har betydning for indregningen. Derimod vil dette forhold have indflydelse på målingen af kontrakten, hvilket er en ændring i forhold til nuværende praksis, hvor sandsynligheden for at en begivenhed indtræffer netop vurderes i forhold til indregningen af aktiver og forpligtelser. Dette kan eksempelvis ses i RV

⁵⁵ En afviklingsmoden rettighed eller forpligtelse har samme karakteristika som en ubetinget rettighed eller forpligtelse. Den afviklingsmodne rettighed eller forpligtelse er blot ikke afhængig af tidens gang, da den tilhørende pligt allerede er forfalden.

⁵⁶ Samme ræsonnement gælder for forpligtelser.

⁵⁷ IASB Board Meeting december 2003, www.iasplus.com

17 om hensatte forpligtelser mv., hvor følgende fremgår af afsnit 24: "For at en forpligtelse kan indregnes, kræves det, at det er sandsynligt, at den vil medføre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer". I praksis vil der være tilfælde, hvor det i realiteten ikke har nogen betydning, om sandsynligheden knytter sig til indregningen eller målingen. Eksempelvis, hvis sandsynligheden for at kontrakten udnyttes er tæt på nul, vil kontrakten skulle indregnes, men målingen vil være omkring nul, og dermed er kontrakten i praksis ikke indregnet.

4. Kontrakter med annulleringsklausuler

Denne type kontrakter omhandler forhold, hvor eksempelvis kunden har ret til at returnere en vare. I projektet gives der mulighed for at indregne denne type kontrakt. Grunden til, at denne kontrakttype diskuteres er, at hvis der ikke er mulighed for indregning, vil der i mange tilfælde skulle ske en sen indregning af aktivet, da den annullerende begivenhed kan indtræffe lang tid (eller aldrig) efter at ydelsen er udført. Eksempelvis ville et stormagasin først skulle indregne juleomsætningen ultimo januar, hvis det har givet kunderne mulighed for en måneds returneringsret. Derved skal en sådan kontrakt indregnes, hvis den ellers opfylder betingelserne for en balancepost. Dette understreges ved denne udtalelse fra FASB⁵⁸: "Even though a contract is cancelable, it does not necessarily mean that it should not give rise to assets and liabilities". Sandsynligheden for at kunden efterfølgende annullerer kontrakten skal afspejles i målingen af aktivitetsforpligtelsen. Det kan enten foretages specifikt på den enkelte kontrakt eller bredt på en ensartet population på baggrund af tidligere erfaringer.

Ved vurderingen af om en kontrakt opfylder betingelserne for indregning, kan usikkerhed i relation til måling af aktivet, føre til at det ikke skal indregnes, før fristen for returnering udløber⁵⁹. En sådan usikkerhed kan f.eks. være begrundet i introduktionen af en ny produktlinie, der afviger væsentligt i forhold til nuværende produkter. Erfaringer med returneringsprocenter på nuværende produkter kan ikke lægges til grund for vurderingen af udnyttelsesgraden af returneringsretten på den nye produktlinie, da produkternes karakteristika afviger i så høj grad.

⁵⁸ FASB Board Meeting d. 17. december 2003 (s.5), www.fasb.org

⁵⁹ FASB Board Meeting d. 17. december 2003 (s. 2), www.fasb.org

I forbindelse med opdateringen af FRS⁶⁰ 5 – Revenue Recognition har ASB også taget stilling til den regnskabsmæssige behandling af kontrakter med mulighed for efterfølgende at annullere den gennemførte aftale⁶¹. Transaktionen kan i denne situation indregnes på to måder efter FRS 5. Enten kan salget indregnes med en passende korrektion for sandsynligheden af annullering afspejlet i målingen. Såfremt det ikke er muligt at opgøre denne korrektion pålideligt, skal indregningen udskydes til opgørelsen kan foretages pålideligt eller muligheden for annullering bortfalder. Denne praksis ligner i høj grad de foreløbige beslutninger IASB/FASB har truffet i relation til RRP, hvilket sandsynligvis kan tilskrives, at man har anvendt ASB's discussion paper som inspirationsmateriale til udarbejdelsen af de præliminære projektbeskrivelser⁶².

5. Direkte og indirekte kontraktlige forpligtelser

En virksomheds forpligtelser i relation til en kontrakt kan være direkte eller de kan være indirekte. Forpligtelsen kan være direkte ved f.eks. at være specifikt nævnt i den indgåede kontrakt. Alternativt kan forpligtelsen være indirekte, hvorved den kan fremgå implicit af kontrakten, være udledt af virksomhedens handlemåde eller dens almindelige handelsbestemmelser. Herved sikres at virksomheden ikke kan undgå at indregne en faktisk aktivitetsforpligtelse, der ikke fremgår af kontrakten, hvis det er virksomhedens sædvanlige handelspraksis. Dette afviger ikke fra nuværende praksis og der er ingen særlige problemstillinger knyttet hertil.

6. Tillægsaftaler

Hvis der udarbejdes tillægsaftaler til en kontrakt skal aftalen vurderes i sin helhed. IASB/FASB har i forarbejderne slået fast, at området ikke er videre problemfyldt og, at den kommende standard blot skal redegøre herfor. Det kan derfor bemærkes, at problemstillingen ikke er betydelig, og vi vurderer derfor, at det ikke er aktuelt at diskutere den yderligere.

7. Gensidigt uopfyldte kontrakter

En gensidigt uopfyldt kontrakt er en indgået kontrakt, hvor ingen af parterne endnu har udført den aktivitet, der er aftalt i kontrakten. Det kan eksempelvis være en aftale indgået mellem en privat person og en vognmand om levering af sand til en indkørsel. Kontrakten (aftalen) er indgået om

⁶⁰ FRS: Financial Reporting Standards

⁶¹ FRS 5 G57 – G59

⁶² FASB Project Proposal, Issues related to the recognition of revenues and liabilities – d. 28. januar 2002 (s. 6).

www.fasb.org

levering af sand en måned senere, når det bliver forår og vejret er til at lægge en indkørsel. Når vognmanden har leveret sandet, vil køber modtage en regning for leverancen. Indtil vognmanden leverer sandet har ingen af parterne udført det, de ifølge kontrakten skal – dermed er der tale om en gensidigt uopfyldt kontrakt.

Vedrørende den regnskabsmæssige behandling af gensidigt uopfyldte kontrakter, er det besluttet at ubetingede rettigheder og forpligtelser fra gensidigt uopfyldte kontrakter opfylder kravene for indregning som aktiver og forpligtelser⁶³. Hvordan kontrakterne skal behandles ved indregning er gjort afhængig af, hvad der vil ske, hvis kontrakten bliver brudt. Der skelnes her mellem følgende fire situationer⁶⁴:

- A. Retsligt virkemiddel er konkret præstation⁶⁵
- B. Retsligt virkemiddel er delvis fysisk afregning⁶⁶
- C. Retsligt virkemiddel er kontant erstatning⁶⁷
- D. Kontrakter, med betingelser om kundeaccept af det helt eller delvist udførte arbejde⁶⁸

Retsligt virkemiddel er konkret præstation

Hvis konsekvensen af kontraktbrud er konkret præstation, betyder det, at parterne skal gennemføre kontrakten, som det er aftalt. Hvis der er tale om konkret præstation kan det enten skyldes, at det er fastlagt i kontrakten eller fastslået ved retten. Kravet om gennemførelse af kontrakten anvendes f.eks. hvis kunden har bestilt en lastbil opbygget efter sine specielle behov og lige inden levering bryder kontrakten. Sælger vil have svært ved at sælge en specialfremstillet lastbil til en anden kunde og i sådan et tilfælde vil retten alt andet lige dømme parterne til at gennemføre kontrakten.

Regnskabsenheden, der er det grundlag som betragtes ved indregning af kontrakten, er ved indregning af en kontrakt med konkret præstation kontraktens enkelte elementer. Det vil sige, at de i kontrakten angivne rettigheder og forpligtelser skal indregnes brutto i balancen⁶⁹. Indregningen

⁶³ FASB Board Meeting d. 1. marts 2006 (s. 2), www.fasb.org

⁶⁴ De fire punkter gennemgås yderligere i kapitel 4.5.

⁶⁵ Oversat fra Legal remedy of specific performance

⁶⁶ Oversat fra Legal remedy of partial physical settlement

⁶⁷ Oversat fra Legal remedy of net cash settlement

⁶⁸ Oversat fra Contracts which contains explicit customer acceptance provisions

⁶⁹ Project summary afsnit 21 g

foretages på denne måde, idet der i alle tilfælde vil blive tale om gennemførelse af kontrakten – dermed vil der være et flow af ressourcer fra sælger til køber og omvendt.

Retsligt virkemiddel er delvis fysisk afregning, kontant erstatning eller kontrakter, med betingelser om kundeaccept af det helt eller delvist udførte arbejde

Er konsekvensen af kontraktbrud derimod B, C eller D, betyder det bl.a. at enten overføres kontrakten og forpligtelsen til en tredje part eller også betales modparten i kontraktforholdet en erstatning. I dette tilfælde afregnes kontrakten derfor i tilfælde af brud i ét flow af ressourcer. Regnskabsenheden er for denne slags kontrakter derfor hele kontrakten som en samlet enhed, hvilket vil sige, at der indregnes et nettobeløb i balancen. Da værdien af rettigheden og forpligtelsen i mange tilfælde vil gå lige op på indgåelsestidspunktet, vil kontrakten blive indregnet til 0 kr. Det bemærkes til punkterne B og D, at der i RRP udelukkende er behandlet punkterne A og C. Vi har medtaget de sidste to punkter for fuldstændighedens skyld i forhold til kapitel 4.5. om indregning på baggrund af konsekvenserne ved kontraktbrud. Vi mener, at behandlingen af B og D er identisk med C, da der også i disse tilfælde kun er ét flow af ressourcer.

4.2.2. Opsummering

Kontrakten er blevet en central del af indregningen af omsætning og i den forbindelse har bestyrelserne fastsat ovenfor nævnte krav. Nogle af kravene svarer til nuværende praksis, men nævnes formentlig i denne sammenhæng, fordi de har en naturlig tilknytning til behandlingen af kontrakter. Dog medfører krav nr. 1 en ændring i forhold til nuværende praksis, hvor der ikke skelnes mellem betingede og ubetingede kontrakter, men i stedet foretages en vurdering af sandsynligheden for at kontrakten tilfører virksomheden økonomiske fordele i fremtiden. Denne nye fokusering på betingede og ubetingede kontrakter betyder, at en del kontrakter, som efter nuværende praksis ville være blevet indregnet som følge af høj sandsynlighed, for at kontrakten gennemføres, ikke kan indregnes, fordi de er betingede. Den subjektive vurdering af sandsynligheden for økonomiske fordele fjernes ved denne regnskabspraksis og gøres mere objektiv, da det ud fra kontrakten som regel vil være muligt at vurdere om betingelserne er indtruffet.

Også kravene om indregning af gensidigt uopfyldte kontrakter hvor det retslige virkemiddel er konkret præstation, er en ændring i forhold til gældende regulering. I dag indregnes der tidligst, når en af parterne har udført sin forpligtelse (eksempelvis levering) i henhold til den indgåede kontrakt. Konsekvensen heraf vil være en forøgelse af aktiver og forpligtelser for kontrakter med disse karakteristika, men det vil i større omfang afspejle virksomhedens reelle forpligtelser.

4.3. Identifikation af aktivitetsforpligtelser

4.3.1. Teori

IASB og FASB har besluttet⁷⁰, at kontraktens aktivitetsforpligtelse⁷¹ skal opgøres for at ændringerne i aktiver eller forpligtelser kan registreres. Aktivitetsforpligtelsen er et udtryk for den forpligtelse, sælger har overfor kunden under en kontrakt. Aktivitetsforpligtelsen er en meget central del af projektet, idet denne skal identificeres på baggrund af kontrakten, for at aktiver og forpligtelser kan indregnes og måles. En aktivitetsforpligtelse kan defineres som i Boks 18.

En forpligtelse til at levere varer, serviceydelser eller rettigheder

Boks 18⁷²

Definition på aktivitetsforpligtelse

IASB og FASB har nået frem til, at følgende forudsætninger skal være opfyldte, for at der kan være tale om en aktivitetsforpligtelse⁷³:

1. Aktivitetsforpligtelsen skal opgøres fra kundens synspunkt og dermed ud fra, hvornår en kunde har nytte af kontraktens elementer, og
2. Kontraktens elementer skal kunne sælges separat.

Vi bemærker, at der i relation til punkt 2 findes lignende vurderinger af kontraktindholdet i den nuværende regulering, bl.a. i IAS 18.13 om identifikation af transaktionen, hvor der skrives, at det er "i visse tilfælde nødvendigt at anvende indregningskriterierne på en enkelt transaktions separate

⁷⁰ Project summary afsnit 11

⁷¹ Oversat fra "Performance obligation"

⁷² IASB/FASB Board Meeting d. 24. oktober 2005 (s. 2), www.fasb.org

⁷³ IASB/FASB Board Meeting d. 24. oktober 2005 (s. 5), www.fasb.org

identificerbare elementer for at afspejle indholdet af transaktionen". Det er principielt den samme vurdering, der skal ske, hvis IASB-/FASB-standarden bliver en realitet. Det nye er, at det ikke blot er "i visse tilfælde", men det fremadrettet bliver i alle tilfælde, der skal ske en identifikation af alle elementer eller aktivitetsforpligtelser for at anvende RRP's terminologi.

De enkelte kontraktelementer skal som nævnt kunne identificeres særskilt. Deraf kan udledes, at disse elementer skal være uafhængige af hinanden, hvilket kan formuleres som i Boks 19.

The unbundling proces is based on the idea that elements are substantially independent of one another, so that there is no significance in the fact that they have been contracted together

Boks 19⁷⁴

Definition på kontraktelementernes uafhængighed

For at aktivitetsforpligtelserne kan forhandles individuelt, som det fremgår af Boks 19, må et betydeligt kriterie være, at hvert element også kan værdiansættes særskilt.

4.3.2. Eksempler

Det fremgår af ovenstående, at identifikationen af aktivitetsforpligtelsen kræver, at hver enkelt kontrakt vurderes, og det vil derfor være svært for standardudsteder at komme med konkret regulering der fuldt ud afdækker problemstillingen.

Vi vil illustrere, hvorledes aktivitetsforpligtelsen kan opgøres ved at anvende et eksempel⁷⁵. Eksemplet omhandler en maler, der indgår en kontrakt om at male en kundes hus. I kontrakten indgår foruden selve malingen og maling af huset også, at kunden har mulighed for at returnere uåbnede spande med maling, samt at kunden har ret til, at maler en gang om året i op til tre år vasker huset. IASB og FASB noterer sig, at der kan opgøres følgende aktivitetsforpligtelser:

⁷⁴ Discussion Paper, s. 60

⁷⁵ IASB/FASB Board Meeting Handout d. 24. oktober 2005 (example 1) , www.fasb.org

1. Malearbejde
2. Maling
3. Returret
4. Ret til vask

Maler skal udføre alle fire elementer for at indfri kontrakten og alle fire elementer kan i princippet forhandles – og dermed måles – enkeltvis.

Det bemærkes, at returret, garantier og lignende er kundens rettigheder, og disse skal kunden derfor selv "aktivere" – dvs. at kunden selv skal returnere den ubrugte maling eller selv aktivt udnytte sin garanti. Denne type aktivitetsforpligtelser kan være svære at opgøre, men problematikken er ikke, om der skal ske indregning, men i stedet til, hvorledes forpligtelsen skal måles.

4.3.3. Opsummering

Som følge af, at IASB og FASB har valgt, at kontrakter har stor betydning for indregningen af omsætning, får opgørelsen af aktivitetsforpligtelser også stor betydning for indregningen. Opgørelsen af aktivitetsforpligtelsen vil kræve, at kontrakter gennemgås og derfor vil udfordringernes omfang afhænge af, hvor mange typer kontrakter den enkelte virksomhed håndterer. Som udgangspunkt bør det dog ikke være problemfyldt at identificere aktivitetsforpligtelserne. De mest betydelige problemstillinger vil være i relation til måling.

4.4. Metoder til indregning og præsentation

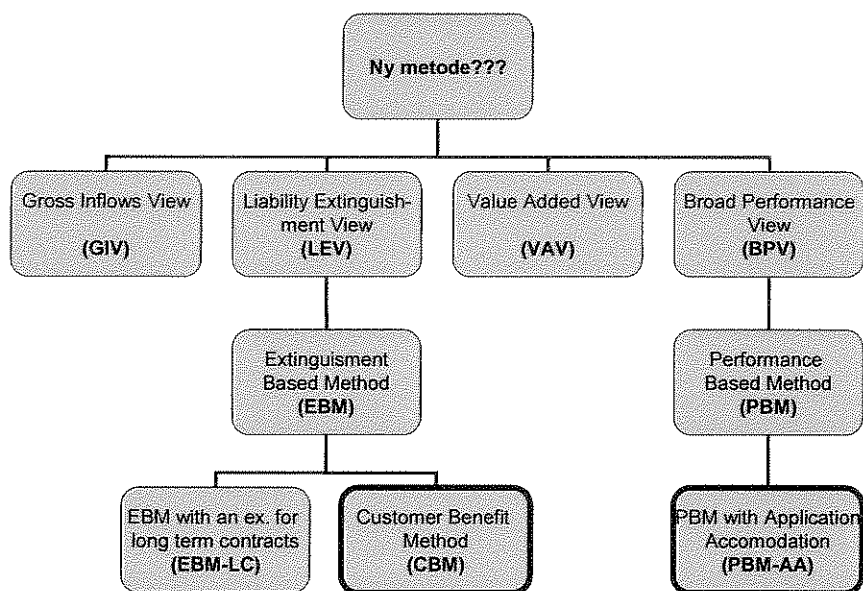
I dette kapitel vil vi præsentere de nye metoder, der er blevet fremlagt af IASB og FASB. I projektforslaget blev der på mødet i maj 2003 fremlagt udkast til fire principper, som skulle danne basis for udviklingen af en definition på omsætning. De fire principper fremgår af Figur M. Allerede på samme møde var der tvivl om, hvorvidt principperne GIV og VAV var brugbare, og på et møde i december 2003 forkastes disse principper, således at de ikke behandles yderligere i projektforslaget.

IASB's principper	Dansk oversættelse
The Gross Inflows View (GIV)	Bruttotilførselsprincippet
The Liability Extinguishment View (LEV)	Gældsindfrielsesprincippet
The Broad Performance View (BPV)	Aktivitetsprincippet
The Value Added View (VAV)	Merværdiforøgelsesprincippet

Figur M

Oversigt over nye principper for indregning af omsætning⁷⁶

I forbindelse med at disse to principper er blevet gennemarbejdet, er betegnelserne ændret fra principper til metoder, ligesom der er sket en præcisering af udtrykkene. Betegnelserne er nu Extinguishment Based Method i stedet for LEV og Performance Based Method i stedet for BPV. Derforuden er der sket en videreudvikling af disse to metoder som vist i Figur N. Indregningen af omsætning i metoderne CBM og PBM-AA (markeret med fed ramme i Figur N) er begge baseret på kontraktbrud, og indregningen er på denne baggrund identisk.

Figur N

Bestyrelsernes indregnings- og præsentationsmetoder

Vi vil i det følgende behandle de fem metoder vist i Figur N, idet bestyrelserne endnu ikke har taget en endelig beslutning om valg af metode⁷⁷, og fordi en beskrivelse af alle metoder vil give en

⁷⁶ Dansk oversættelse er delvist egen oversættelse – delvist inspireret af Omsætning

grundlæggende forståelse for de af bestyrelserne behandlede problemstillinger. Bestyrelserne har i oktober 2006 besluttet, at der skal udarbejdes et due process document, som vil indeholde både en fair value model og en customer consideration model og på den baggrund vil de ikke forkaste nogen af metoderne.

4.4.1. Extinguishment Based Method

4.4.1.1. Definition

Extinguishment Based Method (EBM) er en af de metoder som IASB og FASB arbejder med som metode til at beskrive den nye standard for indregning af omsætning.

Det grundlæggende i denne metode er, at den regnskabsaflæggende virksomhed indregner omsætning i takt med, at der sker en reduktion af dens forpligtelser overfor kunderne. Ved indgåelse af en kontrakt med en kunde påtager virksomheden sig en aktivitetsforpligtelse – f.eks. at levere en vare. Når virksomheden indfrier sine kontraktlige forpligtelser, så opfyldes aktivitetsforpligtelsen overfor kunden og omsætningen indregnes som et resultat heraf.

IASB og FASB arbejder med en formulering af metoden som vist i Boks 20.

An obligation to provide goods, services, or other rights to customers is extinguished (and, therefore, revenue arises) only when it is legally extinguished.

Boks 20

EBM⁷⁸

Første indregning af en ubetinget kontrakt efter EBM foretages ved at kontraktsummen indregnes som et tilgodehavende og aktivitetsforpligtelsen indregnes som en forpligtelse. Ved anvendelse af målemetoden LLA skal forskellen mellem kontraktsummen og aktivitetsforpligtelsen indregnes som omsætning. Denne residualpost kaldes selling revenue, jf. omtalen heraf i kapitel 4.6.1. Indregning af en kontrakt efter EBM med målemetoden CCA foretages efter samme princip, men

⁷⁷ IASB/FASB Board Meeting d. 24. oktober 2006 (s. 2), www.fasb.org

⁷⁸ Memorandum No. 82 afsnit 63

med den forskel, at der ved brugen af denne metode ikke opstår selling revenue. Aktivitetsforpligtelsen svarer i dette tilfælde beløbsmæssigt blot til kontraktsummen.

Den regnskabsmæssige behandling af aktivitetsforpligtelsen efter første indregning er den samme ved EBM efter LLA- og CCA-metoden. Da de to metoder således kun har indregning af selling revenue til forskel, vil vi i det følgende udelukkende gennemgå EBM i forhold til LLA-metoden.

Den indregnede aktivitetsforpligtelse skal kun svare til den kontraktlige forpligtelse, der påhviler den regnskabsaflæggende virksomhed. Det vil sige, at hvis en entreprenør lægger 20% af en entreprise ud til en underentreprenør, og underentreprenøren samtidigt overtager forpligtelsen for denne del af entreprisen, så skal hovedentreprenøren kun indregne aktivitetsforpligtelsen for de resterende 80% af entreprisen. Heraf følger det, at omsætningen i hovedentreprenørens årsrapport kun vil udgøres af den del af aktivitetsforpligtelsen, som har været indregnet i regnskabet og dermed den kontraktlige forpligtelse, som virksomheden har påtaget sig og efterfølgende indfriet. Foruden omsætningen fra aktivitetsforpligtelsen indgår selling revenue for entreprisen også som omsætning i hovedentreprenørens resultatopgørelse.

For at en virksomhed kan indregne omsætning fra en aftale, skal forpligtelsen ifølge ovenstående være juridisk indfriet. Denne formulering har givet anledning til en del diskussion blandt medlemmerne af IASB og FASB⁷⁹, da det medfører, at omsætning vil skulle indregnes på baggrund af juridiske forhold og ikke den regnskabsmæssige substans i transaktionerne. Om en forpligtelse er juridisk indfriet eller ej kan desuden ofte være en ret kompleks vurdering. For at opnå en mere operationel tilgangsvinkel til indregning af omsætning, har man besluttet at benytte en regnskabsmæssig tilnærmet definition på juridisk indfrielse af en forpligtelse.

I projektet er den bedste tilnærmede definition på juridisk indfrielse vurderet som det tidspunkt, hvor kunden modtager varen, ydelsen eller andre rettigheder fra virksomheden. Det med den begrundelse, at virksomheden på dette tidspunkt typisk bliver løst fra sine forpligtelser overfor kunden – under forudsætning af at det leverede lever op til det, kunden har bestilt. Tidspunktet for kundens modtagelse af varen mv. er defineret som i Boks 21.

⁷⁹ FASB Board Meeting 1. marts 2006 (afsnit 14), www.fasb.org

The customer obtains the goods, services, or other rights when the customer obtains the right to use or benefit from the goods, services, or other rights.

Boks 21

Definition på kontraktindfrielse efter EBM⁸⁰

4.4.1.2. Eksempel

En virksomheds dispositioner i forhold til brug af underleverandører på en kontrakt kan give udslag i flere forskellige scenarier i resultatopgørelsen. Til illustration af dette benyttes et eksempel baseret på kontrakten indgået mellem Entreprenør A/S og Bygherre A/S, jf. kapitel 2.3.3. Kontraktsummen udgør 3.000 t.kr. og forfalder først til betaling, når arbejdet er færdigt. I Figur O fremgår de elementer, som kontrakten kan opdeles i samt de tilhørende kontrakt- og kostpriser.

	Kontraktmæssig omsætning t.kr.	Kostpris for Entreprenør A/S t.kr.	Kostpris ved brug af underleverandør t.kr.
Salg og tegninger	0	75	0
Støbearbejde	2.500	1.900	2.400
Fragt	125	110	125
Montage	375	300	275
Total	3.000	2.385	2.800

Figur O

Data til eksempel

I eksemplet er det forudsat, at afholdelsen af omkostninger til salg og tegninger er en forudsætning for at opnå kontrakten, og som følge deraf afholdes de af Entreprenør A/S.

Nedenfor i Figur P er der vist tre scenarier for indregning af omsætning fra kontrakten i resultatopgørelsen for Entreprenør A/S. I scenarie 1 udfører Entreprenør A/S selv alle aktiviteterne i kontrakten. I scenarie 2 er montagedelen af kontrakten og den tilhørende forpligtelse outsourcet til en underleverandør. I det sidste scenarie er alle kontraktens aktiviteter og de tilhørende forpligtelser outsourcet til underleverandører.

⁸⁰ Memorandum No. 82 afsnit 65

For alle tre scenarier er det gældende, at da Entreprenør A/S først bliver løst af aktivitetsforpligtelsen i forbindelse med afslutningen af kontrakten, vil den kontraktmæssige omsætning blive indregnet i et samlet beløb med undtagelse af de 200 t.kr., der kan henføres til selling revenue, da disse indtægtsføres ved indgåelsen af kontrakten.

	Scenarie 1 t.kr.	Scenarie 2 t.kr.	Scenarie 3 t.kr.
Selling revenue	200	200	200
Støbearbejde	2.400	2.400	0
Fragt	125	125	0
Montage	275	0	0
Omsætning	3.000	2.725	200
Salg og tegninger	75	75	75
Støbearbejde	1.900	1.900	0
Fragt	110	110	0
Montage	300	0	0
Omkostninger	2.385	2.085	75
DB	615	640	125
DG	21%	23%	63%

Figur P

Scenarier for indregning af omsætning

4.4.1.3. Evaluering

Metoden er overordnet konceptuelt korrekt i forhold til IASB's Framework, idet omsætning opstår som et resultat af ændringer i aktiver og forpligtelser – i dette tilfælde som resultat af ændring i forpligtelser overfor kunden.

Indregning

Afgrænsningen i Boks 21 ovenfor på hvornår omsætningen kan indregnes under EBM, svarer i høj grad til formuleringen fra IAS 18 afsnit 14 kriterie nummer 1, for hvornår omsætning fra salg af varer kan anses for indregningsberettiget. Ud fra kriteriet i IAS 18 skal virksomheden have overført væsentlige risici til kunden, hvilket i bund og grund er det samme, som at kunden også har overtaget retten til at bruge varen eller tjenesteydelsen.

Vi mener på dette grundlag, at det nyskabende ved denne metode, med hensyn til indregning af omsætning på baggrund af ændring i aktiver og forpligtelser, udebliver, idet risikoens overgang fortsat vil udgøre den kritiske begivenhed for indregning af omsætning. Da indregning af omsætning fra arbejde udført for fremmed regning skal behandles efter samme regler som omsætning fra salg af varer mv., medfører det, at kravet om indregning af omsætning ved risikoens overgang også kommer til at gælde for omsætning fra entreprisekontrakter. Ved indførelsen af en ny standard baseret på EBM vil konsekvensen derfor være et skridt væk fra indregning af omsætning som ændring i aktiver og forpligtelser, idet indregning af omsætning efter den nuværende regulering i IAS 11 netop foretages i takt med opbygningen af aktivet.

Langtidskontrakter

EBM fokuserer på, at omsætning opstår som følge af virksomhedens indfrielse af sine aktivitetsforpligtelser overfor kunderne. Indfrielsen af en aktivitetsforpligtelse er en alt eller intet betragtning. Enten er forpligtelsen indfriet eller også er den ikke – forpligtelsen kan ikke være delvist indfriet og derfor indfries aktivitetsforpligtelsen først, når varen er leveret til kunden. Der er dog den mulighed, at hvis kontrakten er opdelt på elementer, som kunden eventuelt ville købe separat, så kan virksomheden indregne omsætningen i takt med, at den til elementerne hørende aktivitetsforpligtelse indfries⁸¹.

For virksomheder der udfører ordrer, som strækker sig over mere end et regnskabsår, vil indførelsen af en standard opbygget på baggrund af EBM potentielt være problematisk. I dag har disse virksomheder mulighed for løbende indtægtsførsel af omsætning efter IAS 11 i takt med arbejdets udførelse, hvilket ikke vil være foreneligt med EBMs krav om indregning af omsætning, når aktivitetsforpligtelsen indfries. Virksomhedernes årsrapporter ville derfor ikke i samme omfang komme til at afspejle virksomhedens omsætningsskabende aktivitet i den regnskabsperiode, hvor aktiviteten er udført, hvilket netop er årsagen til, at der i dag er en særskilt standard for reguleringen af dette regnskabsområde.

⁸¹ FASB Board Meeting d. 1. marts 2006 (afsnit 17), www.fasb.org

Denne uhensigtsmæssighed for indregning af langtidskontrakter er også påpeget af flere medlemmer af de to bestyrelser⁸², hvilket har ført til videreudviklingen af EBM. Dette arbejde har resulteret i en modificeret udgave af metoden, der er omtalt i afsnit 4.3.3. nedenfor.

Presentation

Resultatopgørelse

Af oplysningerne i Figur P vil det kun være linierne omsætning, omkostninger og DB der fremgår af årsrapporten. Afhængig af forudsætningerne for et scenarie kan regnskabslæser have svært ved at vurdere, hvor god virksomheden har været til at tjene penge på de i året udførte kontrakter ved f.eks. at betragte dækningsgrader. Der vil være tale om vidt forskellige resultater, alt efter hvordan virksomheden har disponeret sin brug af underleverandører. Brugen af dækningsgrader til sammenligning af virksomheder vil også være mindre relevant, da det ikke giver mening at sammenholde dækningsgraderne for en virksomhed, der udfører alt sit arbejde selv og en der helt eller delvist outsourcer arbejdet og forpligtelsen til en underleverandør.

En anden konsekvens af denne regnskabsmæssige behandling vil være, at det ud fra de officielle oplysninger vil være umuligt at vurdere en udviklingstendens for en virksomhed, hvor der fra år til år sker en forskydning mellem arbejde udført af virksomheden selv og arbejde, hvor opgaven og forpligtelsen er outsourcet til underleverandører.

Balance

En regnskabspraksis som denne hvor salgsværdien af en kontrakt indregnes som et aktiv og aktivitetsforpligtelsen indregnes som en forpligtelse, vil have en dramatisk indflydelse på balancesummen for nogle virksomheder. En forøgelse af balancesummen vil føre til væsentligt ændrede nøgletal sammenlignet med de nøgletal, som ville være fremkommet ud fra den nuværende regnskabspraksis. Soliditetsgraden og afkastningsgraden er eksempler på nøgletal som vil blive påvirket.

I praksis vil man i stort omfang kunne klare sig uden om udfordringerne vedrørende forøgede balancetal og den afledte effekt på nøgletal ved at oplyse om årsagerne til de ændrede nøgletal i

⁸² Memorandum No. 82 afsnit 2c

tilknytning til hoved- og nøgletalsoversigten eller i anvendt regnskabspraksis, hvor ændringen af anvendt regnskabspraksis alligevel skal omtales.

4.4.1.4. Opsummering

Intentionen med EBM var at skabe en indregningsmetode, hvor omsætningen indregnes som følge af ændringer i aktiver og forpligtelser. I udgangspunktet er dette også lykkedes, idet omsætning skal indregnes fra indfrielsen af aktivitetsforpligtelser. Men det afgørende for indregning af alle slags omsætning ender med at være risikoens overgang, som den nuværende praksis for salg af varer mv. Omsætning behandlet efter IAS 11 i dag, ville således skulle indregnes efter den kritiske begivenhed om risikoens overgang og ikke på baggrund af de nugældende regler om ændringer i aktiver og forpligtelser. Dette må betegnes som en uheldig udvikling.

4.4.2. Extinguishment Based Method with an exception for Long-term Contracts

4.4.2.1. Definition

EBM with an exception for Long-term Contracts (EBM-LC) baseres på de samme grundlæggende principper som EBM, men dog med en modifikation. Denne modifikation i forhold til EBM er, at der indføres en undtagelse vedrørende langtidskontrakter for dermed at rette op på den åbenlyse svaghed i EBM med at få afspejlet værdiforøgelsen af arbejde udført på længerevarende kontrakter.

Den foreslåede løsning på problemet i den oprindelige EBM er, at langtidskontrakter bliver behandlet efter en praksis, som minder om den nuværende, hvor man har en tostrengt regnskabsregulering for indregning af omsætning – IAS 18 omsætning generelt og IAS 11 omsætning fra igangværende arbejder for fremmed regning.

4.4.2.2. Evaluering

Ligesom EBM er EBM-LC overordnet konceptuelt i overensstemmelse med IASB's Framework, fordi omsætning fremkommer som resultat af ændringer i aktiver og forpligtelser. Men da metoden reelt anerkender risikoens overgang som den kritiske begivenhed for indregning af omsætning for

salg af varer og tjenesteydelser, er der ikke noget nyt for indregningen af denne omsætningstype. Indførelsen af en undtagelse for behandling af langtidskontrakter, har heller ikke medført nogen nyskabelser for indregning af omsætning fra denne type transaktioner, idet undtagelsen vil blive baseret på nuværende regulering.

Metoden modsiger sig selv, idet indregning af omsætning fra korttidskontrakter kræver fuld indfrielse af aktivitetsforpligtelsen, mens det for langtidskontrakter ikke er et krav. Modsigelsen må dog accepteres med henvisning til det grundliggende kvalitetskrav i Framework om relevans og pålidelig præsentation, hvilket svarer til kravet om et retvisende billede i den danske regnskabspraksis.

Ud fra ovenstående kan det konkluderes, at for EBM-LC er målet om, at projektet skal ende ud i én generel standard for regulering af omsætning ikke muligt – om ikke andet, vil det resultere i en standard med to væsentligt forskellige underafsnit. En standard baseret på EBM-LC vil resultere i samme regulering som i dag, men med den forskel at der indregnes aktivitetsforpligtelser i balancen. IASB og FASB har da heller ikke tildelt EBM-LC megen opmærksomhed på mødet⁸³, hvor metoden blev præsenteret, da diskussionerne primært vedrørte CBM og PBM-AA jf. nedenfor.

4.4.2.3. Opsummering

Da den modificerede metode bygger videre på den oprindelige EBM, besidder den de samme svagheder som denne, dog med undtagelse af den regnskabsmæssige behandling af langtidskontrakter. I forhold til nuværende regulering er der reelt set kun den forskel, at der indregnes aktivitetsforpligtelser i balancen, idet metoden formentligt også vil resultere i to særskilte standarder som i dag.

⁸³ IASB Board Meeting d. 25. april 2006, www.iasplus.com

4.4.3. Customer Benefit Method

4.4.3.1. Definition

Customer Benefit Method (CBM) baseres som EBM på indregning af aktivitetsforpligtelsen i balancen. Præsentationen af denne metode er på den baggrund identisk med EBM, og definitionen fremgår af Boks 22.

Revenue is recognized when performance occurs and, thereby, results in partial or full extinguishment of an obligation to provide goods, services, or other rights to customers.

Performance is deemed to occur when the customer receives benefits.

Boks 22⁸⁴

Definition på CBM

I modsætning til EBM's "alt eller intet" betragtning af hvorledes forpligtelsen skal nedbringes, er udgangspunktet i CBM, at forpligtelsen skal nedbringes i takt med at kunden modtager økonomiske fordele. Nedbringelsen af forpligtelsen sker ved, at den rapporterende virksomhed udfører sin del af kontrakten og derved overfører økonomiske fordele til kunden. Overførslen af økonomiske fordele kan ske, når kontraktindholdet er leveret eller delvist færdiggjort når⁸⁵:

- a) kunden har accepteret det leverede arbejde til dato eller
- b) kunden er forpligtet til at acceptere det udførte arbejde (jf. kapitel 4.5. om kontraktbrud)

Udgangspunktet for indregning af omsætning i CBM er, hvilke konsekvenser et kontraktbrud medfører, hvor det i EBM er den endelige indfrielse af forpligtelsen. Dette resulterer i visse tilfælde i en løbende indregning af omsætning (jf. kapitel 4.5. om kontraktbrud), svarende til eksempelvis IAS 11. Det bemærkes dog, at synspunktet er kundens og ikke som i IAS 11 virksomhedens interne perspektiv.

⁸⁴ Memorandum No. 82 afsnit 18

⁸⁵ Memorandum No. 82 afsnit 19

4.4.3.2. Eksempel

Vi vil i dette eksempel anvende casevirksomhed I – handelsvirksomhed og fokuserer på salget til kunde A. Vi supplerer blot eksemplet med, at kontraktens retslige virkemiddel ved brud er konkret præstation. Kontraktens aktivitetsforpligtelser kan opgøres som i Figur Q. Beløbet forfalder til betaling ved endelig levering.

	CCA t.kr.
Varer	238,75
Fragt	8,75
Forsikring	2,50
Total	250,00

Figur Q

Kontrakt med Kunde A målt til CCA

På balancedagen har Handel A/S erhvervet de fisk, som A har efterspurgt og sørget for forsikring, således at et eventuelt tab under fragten måtte blive erstattet. Derved har Handel A/S på balancedagen opfyldt to af sine forpligtelser over for Kunde A – varerne er sikret, og der er sørget for forsikring. Den eneste del af kontrakten, der ikke er opfyldt er levering af varerne. Det betyder, at Handel A/S kan indtægtsføre omsætning fra varerne og forsikringen i år 1 og leveringen af varerne i år 2. Indregningen sker derfor som i Figur R.

	Første indregning t.kr.	Ultimo år 1 t.kr.	Ultimo år 2 t.kr.
Omsætning (CCA):			
Varesalg	0,00	238,75	0,00
Fragt	0,00	0,00	8,75
Forsikring	0,00	2,50	0,00
Omkostninger:			
Vareforbrug	0,00	(230,00)	0,00
Fragt	0,00	0,00	(8,00)
Forsikring	0,00	(2,00)	0,00
Resultat	0,00	9,25	0,75
Igangværende ordrer	250,00	250,00	0,00
Varedebitorer	0,00	0,00	250,00
Aktiver	250,00	250,00	250,00
Egenkapital	0,00	9,25	10,00
Aktivitetsforpligtelse	250,00	8,75	0,00
Varekreditorer	0,00	232,00	240,00
Passiver	250,00	250,00	250,00

Figur R

Indregning af kontrakt mellem Handel A/S og Kunde A efter CBM

4.4.3.3. Evaluering

Metoden er konceptuelt korrekt i forhold til IASB's Framework, idet omsætning opstår som et resultat af ændringer i aktiver og forpligtelser. Her som et resultat af en ændring i forpligtelser overfor kunden.

Indregning

I modsætning til EBM's uhensigtsmæssige "alt eller intet" betragtning på indregning, er der ved anvendelse af CBM mulighed for løbende indregning af omsætning. Hvis kunden er forpligtet til at acceptere det udførte arbejde til dato, kan den regnskabsaflæggende virksomhed indregne omsætningen løbende, når denne udfører sin aktivitet. Her er grundlaget for indregning ikke, at der skal ske en fuldstændig overførsel af risici, men at virksomheden ved at udføre sin aktivitet også tilfører fordele til kunden. Hvis kunden skal acceptere kontraktindholdet løbende (jf. kapitel 4.5. om kontraktbrud), bør indtægtsførslen ikke udskydes til der sker levering⁸⁶. Dette betyder som før

⁸⁶ Memorandum No. 82 afsnit 20

nævnt, at indtægtsførslen for længerevarende kontrakter bliver identisk med den nuværende standard for entreprisekontrakter.

For kontrakter, der gennemføres over kort tid, er denne metode nyskabende, idet der skal ske tidligere indregning af omsætning som følge af, at den sælgende virksomhed ikke skal vente til, der sker levering, jf. eksemplet i Figur R. I dette eksempel må det dog bemærkes, at der ikke kan ske løbende indregning af, at Handel A/S fremskaffer varerne – dette er igen en "alt eller intet" betragtning, idet Handel A/S enten har fremskaffet varerne, eller også har de ikke. Det vil ikke give mening at skulle have en løbende indregning af omsætningen ved denne del.

Præsentation

Denne metode behandles i årsrapporten som EBM, hvorfor der henvises til dette kapitel.

4.4.3.4. Opsummering

CBM tager udgangspunkt i balancen og er således konceptuelt i overensstemmelse med Framework. Desuden er der mulighed for, at omsætningen kan indregnes i takt med, at virksomheden udfører sin indtægtsskabende aktivitet.

De vanskeligste elementer ved anvendelse af denne metode er indregningen af aktivitetsforpligtelsen. Når denne er opgjort skal virksomheden blot vurdere de enkelte kontrakter, der på balancedagen ikke er indfriet, og derefter indregne den del af omsætningen, der er udført. Dette vil give den største ændring for virksomheder, der primært har kortfristede kontrakter, idet der skal ske en tidligere indregning af omsætning. For langfristede kontrakter bliver registreringen af omsætning identisk med den nuværende regulering.

4.4.4. Performance Based Method

4.4.4.1. Definition

Performance Based Method (PBM) baseres i modsætning til EBM-metoderne på virksomhedens produktionsproces. Det betyder at i stedet for, at omsætning registreres som en nedbringelse af en forpligtelse, skal den registreres som opbygning af et aktiv, hvilket fremkommer af definitionen i

Boks 23. Opgørelsen af aktivitetsforpligtelsen har også ved anvendelse af PBM stor betydning, idet denne er grundlaget for aktiveringen af kontraktens elementer, og denne foretages når virksomheden præsterer.

The production process creates or enhances assets for customers and, therefore, gives rise to revenue.

Boks 23⁸⁷

Definition på PBM

Omsætningen kan indregnes i takt med, at virksomheden performer, idet hver enkelt delproces udføres med det formål at fuldføre kontrakten. For at opgøre omsætningen skal den rapporterende virksomhed vurdere, hvor stor en andel af kontraktens elementer, der på statusdagen er udført og foretage en aktivering heraf. Præstationen skal vurderes på baggrund af input eller output i relation til produktionen, hvilket svarer til færdiggørelsesgraden under IAS 11. Denne produktion behøver ikke kun at være relateret til en produktionsproces, men kan også være transport, opbevaring, udlån, serviceydelser, mv. Det er således virksomhedens præstation set fra et internt perspektiv, der skal udløse omsætning.

I PBM er præsentationen i balancen meget lig IAS 11, idet det er virksomhedens udførte aktivitet, der i årsrapporten skal præsenteres som et aktiv, der opbygges. Der er dog en forskel i forhold til IAS 11, idet der ved anvendelse af PBM kun kan ske indregning af virksomhedens egen udførte aktivitet og ikke den del, hvor der anvendes underleverandører. Dermed kan omsætning vedrørende aktivitet, der er outsourcet, men hvor virksomheden stadig har forpligtelsen (risikoen), ikke indregnes. Dette er også en forskel i forhold til anvendelse af EBM, hvor en aktivitetsforpligtelse ikke indregnes, hvis virksomheden har outsourcet hele forpligtelsen (aktivitet og risiko).

4.4.4.2. Eksempel

Vi vil i dette eksempel anvende case II – produktionsvirksomhed. Der er indgået en ubetinget kontrakt med både kunde Z (specialposer) og kunde X (standardposer), og der er pr. 31. december 2006 færdigproduceret hhv. 5 og 4 paller med æbleskiver svarende til færdiggørelsesgrader på 50%

⁸⁷ Memorandum No. 82 afsnit 66

for begge ordrer. Omsætningen skal for kunde Z registreres som halvdelen af 100 t.kr. (= 50 t.kr.) og for kunde X registreres som halvdelen af 70 t.kr. (= 35 t.kr.). Dette skyldes, at Produktion A/S ud fra det interne perspektiv har fuldført halvdelen af kontrakterne og derfor kan registrere halvdelen af omsætningen.

4.4.4.3. Evaluering

Metoden viser ændringer i aktiver og forpligtelser, i form af indregningen af et aktiv svarende til den aktivitet virksomheden har haft frem til balancedagen og er dermed konceptuelt i overensstemmelse med Framework.

Ved anvendelse af denne metode vil alle virksomhedstyper – uanset om disse primært anvender kort- eller langsigtede kontrakter – skulle foretage en registrering af omsætning svarende til den nuværende IAS 11. Det betyder samtidigt, at virksomheden i resultatopgørelsen viser sin omsætningsskabende aktivitet, hvilket også har været et af hovedformålene med RRP.

4.4.4.4. Opsummering

Metoden er i overensstemmelse med Framework og viser virksomhedens omsætningsskabende aktivitet, hvorfor metodens grundidé er god.

Indregning af omsætning sker, når virksomheden foretager sin omsætningsskabende aktivitet, hvilket er en del af hensigten med RRP.

4.4.5. Performance Based Method with Application Accommodation

4.4.5.1. Definition

Performance Based Method with Application Accommodation (PBM-AA) er en modificeret udgave af PBM og er dermed også baseret på virksomhedens produktionsproces. Den væsentligste ændring fra PBM til PBM-AA er, at fokus skifter fra virksomhedens til kundens synspunkt, ligesom det er

tilfældet i CBM-metoden. Dermed skal overførslen af økonomiske fordele ske på samme vis, hvilket vil sige når⁸⁸:

- a) kunden har accepteret det leverede arbejde til dato eller
- b) kunden er forpligtet til at acceptere det udførte arbejde (jf. kapitel 4.5. om kontraktbrud)

Indregningen sker som ved anvendelse af PBM på baggrund af de opgjorte aktivitetsforpligtelser i kontrakten.

4.4.5.2. Eksempel

Hvis vi igen anvender case II om Produktion A/S, bliver omsætningen fordelt på kunde Z og X i 2006 og 2007 som i Figur S.

Det ses af eksemplet, at omsætningen vedrørende kunde X nu udskydes til 2007, som følge af, at det er et salg af en standardvare, og det retslige virkemiddel derfor ikke vil være kontant erstatning ved kontraktbrud (jf. kapitel 4.5. om kontraktbrud), og af denne årsag kan omsætningen ikke indregnes i 2006.

For kunde Z er der ingen ændring i forhold til PBM, da det retslige virkemiddel her netop er kontant erstatning, fordi der sker salg af en tilpasset vare, som Produktion A/S ikke kan videresælge til andre kunder.

⁸⁸ Memorandum No. 82 afsnit 29

	Første indregning t.kr.	2006 t.kr.	2007 t.kr.
Omsætning (CCA):			
Kunde Z	0	50	50
Kunde X	0	0	70
Samlet omsætning (CCA)	0	50	120
Omkostninger:			
Vareforbrug (40%)	0	(20)	(48)
Resultat	0	30	72
Igangværende ordrer	0	50	0
Varedebitorer	0	0	170
Aktiver	0	50	170
Egenkapital	0	30	102
Aktivitetsforpligtelse	0	0	0
Varekreditorer	0	20	68
Passiver	0	50	170

Figur 5

Indregning af kontrakter mellem Produktion A/S og kunde Z og X

4.4.5.3. Evaluering

Perspektivet ved anvendelse af PBM-AA er, hvornår aktivitetsforpligtelsen nedbringes i forhold til kundens synspunkt. Kontrakten med kunden kommer i fokus og dermed bliver det de juridiske forhold i tilfælde af kontraktbrud, der dikterer omsætningsregistreringen. Det betyder til gengæld, at vi her i eksemplet har to mere eller mindre ens produktioner, hvor der opstår en forskel i, hvornår omsætningen kan registreres som følge af, at det er kontrakternes juridiske substans og ikke aktivitetens substans, der ligger til grund for virksomhedens resultater.

Det bemærkes også, at opgørelsen af aktivitetsforpligtelsen ved anvendelse af denne metode har samme betydning som ved anvendelse af de øvrige metoder, idet denne blot anvendes til at opgøre, hvordan virksomhedens tilgodehavende skal indregnes og ikke som ved anvendelse af EBM-metoderne til at opgøre en forpligtelse. Sidst bemærkes, at indregningen i denne metode er identisk med CBM – forskellen er således udelukkende, hvorledes aktivitetsforpligtelsen præsenteres i årsrapporten.

4.4.5.4. Opsummering

Såvel denne metode som PBM tager udgangspunkt i at opgøre omsætningen som en residual af indregningen af et aktiv, og PBM-AA er således i overensstemmelse med Framework. I PBM-AA indregnes aktivet i takt med at aktivitetsforpligtelsen nedbringes i forhold til kundens synspunkt, hvilket er et paradigmeskifte i forhold til PBM. Dermed er grundlaget for indregningen af omsætning konsekvenser ved kontraktbrud, hvilket betyder at to ens producerede ordrer ikke nødvendigvis indregnes ens i årsrapporten.

4.5. Kontrakters retslige virkemidler

På det fælles møde den 27. april 2006 besluttede bestyrelserne, at personalet tilknyttet projektet skulle videreudvikle projektet om indregning af omsætning på baggrund af formuleringen vist i Boks 24.

Revenue should be recognized if the customer must accept performance to date. That is, the contract's legal remedy for breach is, or is like, specific performance, or in the event of customer cancellation, the customer is obligated to pay damages reflecting performance to date.

Boks 24

Formulering af kriterie for indregning af omsætning⁸⁹

Ud fra denne forudsætning har personalet udarbejdet forslag til, hvordan kontrakter skal indregnes i forhold til deres underliggende karakteristika, og disse har dannet grundlaget for de efterfølgende beslutninger truffet af bestyrelserne. Det udførte arbejde har resulteret i følgende grupperinger af kontrakterne i forhold til, hvilke konsekvenser et kontraktbrud vil medføre for parterne⁹⁰:

- A. Det retslige virkemiddel er konkret præstation.
- B. Der foretages delvis fysisk afregning.
- C. Der foretages kontant erstatning.
- D. Kontrakter, med betingelser om kundeaccept af det helt eller delvist udførte arbejde.

⁸⁹ Joint IASB/FASB Board Meeting d. 27. april 2006 (s. 2), www.fasb.org

⁹⁰ FASB Board Meeting d. 26. juli 2006 (s. 2 – 7), www.fasb.org

4.5.1. Kontrakters karakteristika

Det retslige virkemiddel er konkret præstation

For en kontrakt, hvor det retslige virkemiddel er konkret præstation i tilfælde af brud, skal den regnskabsaflæggende virksomhed indregne omsætningen i takt med at den omsætningsskabende aktivitet udføres. Dette svarer til den nuværende indregning af omsætning fra igangværende arbejder for fremmed regning efter IAS 11. Argumentet herfor er, at kunden gennem kontrakten er forpligtet til at acceptere arbejdet udført til dato og dermed kompensere sælger for medgåede omkostninger samt avance i tilfælde af kontraktbrud. Eftersom kunden accepterer arbejdet løbende reduceres sælgers aktivitetsforpligtelse løbende og giver derved anledning til indregning af omsætning.

Der foretages delvis fysisk afregning

Hvis køber undervejs i kontraktforløbet bryder aftalen vil konsekvensen være, at køber skal overtage det delvist færdiggjorte arbejde og kompensere sælger for medgåede omkostninger samt avance. For denne slags kontrakt er den regnskabsmæssige behandling også løbende indtægtsførsel af omsætning, idet køber bliver forpligtet overfor sælger i takt med at denne udfører sin aktivitet. Den regnskabsmæssige behandling er altså den samme som for kontrakter med konkret præstation, fordi sælgers aktivitetsforpligtelse også her indfries løbende.

Der foretages kontant erstatning

I denne situation vil køber i tilfælde af kontraktbrud være tvunget til at holde sælger skadefri. Køber skal kompensere sælger for medgåede omkostninger samt avance, som om kontrakten var blevet fuldført i henhold til kontrakten. Ved købers brud forsøger sælger, at afsætte varen til anden side og køber skal herefter refundere en eventuel forskel mellem salgsprisen og den i kontrakten aftalte pris, hvis det lykkes sælger at finde en anden køber. Lykkes det ikke, er køber fortsat forpligtet overfor sælger for det fulde beløb. Køber bliver dermed forpligtet overfor sælger i takt med at denne udfører sin aktivitet, og derfor kan sælger på baggrund af denne type kontrakt indtægtsføre omsætning løbende i takt med aktivitetsforpligtelsens indfrielse.

Kontrakter, med betingelser om kundeaccept af det udførte arbejde.

Endeligt er det besluttet, at i tilfælde hvor kontraktindholdet bestemmer, at kunden skal acceptere udført arbejde til dato, skal det resultere i indregning af omsætning for sælger. I kontrakten kan det

være aftalt, at køber undervejs i processen skal acceptere eller godkende det udførte arbejde til dato f.eks. ved afslutningen af delfaser i kontrakten og derved blive forpligtet til at betale for dette. Da køber først bliver forpligtet ved accepten, er det først her sælger opnår en ubetinget ret til vederlag. Derfor kan sælger først indregne omsætningen på dette tidspunkt, da det er her aktivitetsforpligtelsen for delfasen indfries.

En kontrakt der ikke er omfattet af en af de første tre situationer (A – C) og ikke indeholder aftale om kundeaccept ved delfaser skal dog alligevel behandles i henhold til det sidste alternativ. Dette med den begrundelse, at levering af det i kontrakten aftalte og kundens accept heraf svarer til købers delaccept og derved indfrielse af sælgers aktivitetsforpligtelse.

4.5.2. Opsummering

Bestyrelsernes beslutninger om indregning af omsætning i ovennævnte tilfælde fører til, at sælger kan indregne omsætningen løbende, såfremt det retslige virkemiddel svarer til, at køber bliver ubetinget forpligtet overfor sælger i takt med, at denne udfører det aftalte arbejde. For kontrakter hvor køber skal acceptere det udførte arbejde på bestemte tidspunkter, skal omsætningen indregnes, når accept foretages, og aktivitetsforpligtelsen dermed indfries – helt eller delvist.

Disse forslag til indregning vil betyde, at omsætningen indregnes i takt med virksomhedens aktivitet for de første tre alternativer (A – C). Dermed er den regnskabsmæssige behandling af kontrakter baseret på de juridiske forhold ved kontraktbrud. Det bemærkes hertil, at disse juridiske forhold vil være sammenfaldende med det faktiske indhold af kontrakten. For det fjerde alternativ vil indregningen dog fortsat være baseret på levering og risikoens overgang, hvilket ikke nødvendigvis afspejler virksomhedens løbende værdiskabelse.

4.6. Værdiansættelsesmetoder – første måling

I RRP er identifikation af en kontrakts aktivitetsforpligtelse essentiel. Når aktivitetsforpligtelsen er identificeret arbejdes der med to metoder til værdiansættelse heraf. Begge metoder tager udgangspunkt i fair value, men synsvinklen for målingen af fair value er forskellig, idet den ene metode måler i forhold til et virksomhedssynspunkt og den anden i forhold til et kundesynspunkt. Den første metode betegnes legal layoff amount (LLA), og den anden metode benævnes customer

consideration amount (CCA). De to Boards har endnu ikke taget stilling til hvilken metode, der skal anvendes til måling af aktivitetsforpligtelsen, dog tales der mest for CCA-metoden. Det bemærkes, at begge metoder medtages i due process document. Jævnfør omtalen i kapitel 4.1. skal der i due process document udarbejdes to modeller – en fair value og en customer consideration model. Fair value modellen vil være baseret på LLA og customer consideration modellen vil være baseret på CCA. Begge metoder beskrives, forklares og diskuteres yderligere i de efterfølgende kapitler, og for at skabe overblik vil metoderne tillige blive belyst med eksempler.

4.6.1. Legal Layoff Amount

4.6.1.1. Definition

Det oprindelige formål med projektet var at udarbejde en metode, hvor omsætning var resultatet af værdiændringer af aktiver eller forpligtelser målt til fair value⁹¹, hvilket er i overensstemmelse med Framework's afsnit 70 a) og 100 b). Dermed kan vi konkludere, at denne metode er den teoretisk korrekte, da den er bygget på principperne i Framework. Det er naturligvis også derfor, at projektgruppen har arbejdet med denne metode fra begyndelsen. LLA og dermed fair value defineres i Revenue Recognition projektet som i Boks 25.

The amount that the entity would have to pay to transfer the obligation to another entity in a business-to-business market

Boks 25

Definition på legal layoff amount⁹²

Af boksen fremgår, at fair value betragtes som den pris, som den regnskabsaflæggende enhed skal betale for at overføre forpligtelsen til en anden enhed i et b-t-b-marked.

En opgørelse af kontraktens aktivitetsforpligtelser til priserne hos en underleverandør vil medføre, at der opstår en residual mellem kontraktsummen og værdiansættelsen af elementerne i kontrakten. Dette skyldes, at det har en værdi for kunden, at sælger eksempelvis gør en vare tilgængelig på et

⁹¹ FASB Board Meeting Handout d. 11. maj 2005, www.fasb.org

⁹² Project summary afsnit 12

fastsat tidspunkt, eller at sælgeren organiserer underleverandører i en stor entreprise. Denne forskel mellem værdiansættelsen af aktivitetsforpligtelsen og kontraktsummen kaldes "selling revenue"⁹³ og betragtes som værdien af at opnå salget eller kontrakten. Værdien indtægtsføres ved kontraktens indgåelse som følge af, at sælger har udført denne del af arbejdet. Det bemærkes, at uanset om sælger vælger at anvende underleverandør eller selv udfører arbejdet opgøres aktivitetsforpligtelsen til LLA og dermed fremkommer selling revenue altid. Det bemærkes ligeledes, at ASB i deres Discussion Paper om omsætning også har diskuteret selling revenue og kommer frem til, at der kan henføres en værdi til eksempelvis aktiviteten at administrere kontrakter⁹⁴.

Metoden er baseret på værdien i forhold til et b-t-b-marked, og forpligtelsen indregnes til den værdi, som virksomheden skal afregne en anden virksomhed for at overtage forpligtelsen i kontrakten. Forpligtelsen opgøres således i forhold til virksomhedens synspunkt, hvilket er nyt i forhold til nuværende praksis, hvor målingen foretages til beløbet sælger og kunde har aftalt i kontrakten⁹⁵. Selling revenue vil ikke opstå ved en værdiansættelse i forhold til kundens vederlag (jf. kapitel 4.6.2.).

4.6.1.2. Eksempel

Vi vil illustrere metoden med et eksempel baseret på vores eksempel, hvor Entreprenør A/S indgår en kontrakt (svarende til Figur E i kapitel 2.3.3.) med Bygherre A/S. Entreprenør A/S' aktivitetsforpligtelse opgøres, som den pris en underleverandør skal betales for at overtage forpligtelsen. Priserne fremgår af Figur T nedenfor.

	Omkostninger ved anv. af underentreprenør t.kr.	Kontraktmæssig omsætning t.kr.
Støbearbejde	2.400	2.500
Fragt	125	125
Montage	275	375
Total	2.800	3.000

Figur T

Specifikation af omkostninger ved anv. af underentreprenør samt kontraktmæssig omsætning

⁹³ FASB Board Meeting d. 4. august 2004 (s. 6), www.fasb.org

⁹⁴ Discussion Paper, s. 59

⁹⁵ IAS 18.10

Ved anvendelse af LLA som værdiansættelsesmetode, bliver aktivitetsforpligtelsen i dette tilfælde målt til 2.800 t.kr, hvilket er 200 t.kr mindre end salgsværdien af kontrakten. Denne værdi betegnes selling revenue og værdien indtægtsføres som omsætning ved kontraktens indgåelse.

4.6.1.3. Evaluering

Overordnet set betyder denne metode, at indregning af en del af omsætningen sker på et tidligere tidspunkt end efter den nuværende regulering, da en værdi af salget indtægtsføres ved kontraktens indgåelse. I sig selv er dette en mindre revolution, men alligevel i overensstemmelse med definitionerne for indregning af omsætning i Framework. De største problemstillinger ved indregning af selling revenue er efter vores overbevisning derfor ikke den overordnede teoretiske metode i sig selv, men at opgørelsen er forbundet med en betydelig usikkerhed som følge af, at selling revenue både er afhængig af en pålidelig⁹⁶ opgørelse af LLA og at alle kontraktens elementer identificeres⁹⁷. Desuden kan det nævnes, at selling revenue i teorien også kan være negativt – eksempelvis hvis sælger har en konkurrencemæssig fordel over for konkurrenterne eller hvis sælger accepterer en lav avance på et strategisk salg. Sidst vil vi også nævne at metoden i praksis vil give regnskabsaflægger nogle udfordringer. Vi vil i det efterfølgende gennemgå disse problemstillinger.

Pålidelig måling

På et FASB Board-meeting i marts 2004 diskuteres, hvilket synspunkt der skal anvendes ved målingen af aktivitetsforpligtelsen gennem et eksempel. Vi medtager dette eksempel for at anskueliggøre, hvordan værdien af forpligtelsen opgøres. Eksemplet der drøftes omhandler en tøjbutik, hvor en kunde gerne vil købe en sweater, som butikken ikke har i den rigtige størrelse. Tøjbutikken kan bestille sweateren hjem, og kunden betaler derfor salgsprisen på 100 \$. FASB bliver på den baggrund bedt om at tage stilling til, hvilken af tøjbutikkens alternativer, der bedst afspejler målingen af aktivitetsforpligtelsen:

⁹⁶ The (FASB) Board diskuterer det også flere steder, bl.a. på et møde d. 16. marts 2004, www.fasb.org

⁹⁷ FASB Board Meeting 4. august 2004 (s. 7), www.fasb.org

1. Butikken kan bestille sweateren hos en underleverandør for 60 \$. Denne pris inkluderer ikke mulighed for returnering samt fragt og forsikring i forbindelse med levering af sweateren til kunden.
2. Butikken kan bestille sweateren hos samme underleverandør for 85 \$, men i denne pris er der inkluderet, at kunden kan returnere sweateren direkte til underleverandøren samt at underleverandøren sørger for levering og herunder forsikring.
3. Butikken kan købe sweateren i en naboforretning for 80 \$ og levere den direkte til kunden med det samme. Butikken har ikke mulighed for at returnere sweateren.
4. Fair value af aktivitetsforpligtelsen er de 100 \$ som kunden skal betale for sweateren.

Alle på nær et board member er enige om, at det er eksempel 2, der bedst afspejler virksomhedens aktivitetsforpligtelse målt til fair value. Dette skyldes, at prisen på 85 \$ er, hvad det koster at outsource den fulde forpligtelse til en underleverandør. Det ene board member, der er uenig, mener at fair value i denne situation er 100 \$. Argumentationen herfor er, at tøjbutikken ikke har opfyldt sin forpligtelse om levering af sweateren, og dermed er forpligtelsen ikke nedbragt – dette alternativ er i overensstemmelse med CCA, der er beskrevet senere i kapitlet.

Vores holdning er, at det er eksempel 2, der bedst afspejler den resterende forpligtelses fair value, idet alle risici i dette alternativ vil være overført og tøjbutikken vil have leveret sin del af kontrakten. I alternativ 1 og 3 har tøjbutikken yderligere forpligtelser, der ikke indgår i opgørelsen af fair value. Modsat gælder i alternativ 4, hvor værdiansættelsen af hele salget – inkl. selling revenue – indgår. Forpligtelsen er derfor i dette alternativ ikke nedbragt med det udførte arbejde i form af indgåelsen af kontrakten, hvilket ikke afspejler den faktiske situation. Dermed kan vi konkludere, at forpligtelsen skal opdeles i "underentrepriser" i form af salg, levering af sweater og returret, og hvert enkelt element skal værdiansættes. Salgsdelen er gennemført ved kontraktindgåelsen og kan derfor ikke indregnes som en aktivitetsforpligtelse med en værdi.

Selling revenue er som nævnt en værdiansættelse af salgsarbejdet udført i forbindelse med opnåelse af en kontrakt, og det opgøres som forskellen mellem kontraktværdien og værdien af kontraktens elementer, hvis disse blev gennemført af en underleverandør. Hvis underleverandørarbejdet værdiansættes forkert, bliver selling revenue tilsvarende forkert. The Board har flere steder udtrykt bekymring for at værdiansættelsen af disse elementer er for lav, hvorved selling revenue – og

dermed indtægtsføres – bliver overvurderet. I forbindelse hermed har de bl.a. diskuteret, hvilken grad af pålidelighed, der er påkrævet, førend der kan ske indregning til fair value, herunder om fair value kan være en teknisk beregnet værdi ud fra en metode.

Vores holdning til denne problemstilling er, at så længe der anvendes en fair value, som afspejler den enkelte virksomheds reelle situation, er det ikke afgørende, om der anvendes en værdi fra perfekte markeder eller om værdien er beregnet i en metode – værdien skal blot være retvisende. Der er således i princippet ikke større problemstillinger ved måling af fair value på aktivitetsforpligtelsen end ved målingen af andre aktiver eller forpligtelser til fair value. Hvor det ikke er muligt at opgøre en pålidelig værdi af aktivitetsforpligtelsen, bør det i stedet være tilladt at bruge kontraktværdien til opgørelse af LLA. Her vil der naturligvis være usikkerhed om, hvorvidt forpligtelsen er medtaget for højt (ved positiv selling revenue), men med anvendelse af kontraktsummerne sikres trods alt indregning af en forpligtelse svarende til den værdi, der tilgår virksomheden, når kontrakten er udført.

Identifikation af kontraktens elementer

Vi vil til dette forhold blot bemærke, at hvis ikke alle elementer bliver identificeret, vil aktivitetsforpligtelsen blive undervurderet. Dermed vil selling revenue blive opgjort til for stor en værdi. Det er derfor vigtigt, at samtlige elementer identificeres.

Negativ selling revenue

Hvis fair value af aktivitetsforpligtelserne overstiger kontraktværdien, bliver selling revenue negativt. Som følge af at LLA-metoden endnu ikke er fuldt gennemarbejdet, har hverken IASB eller FASB taget stilling til, hvorledes negativ selling revenue skal behandles. Sørensen og Jensen skriver⁹⁸, at negativ selling revenue enten kan indregnes som en regulering af omsætningen eller en forøgelse af vareforbruget. Efter vores overbevisning skal en regulering indregnes som negativ omsætning på kontraktindgåelsestidspunktet, idet aktivitetsforpligtelsen bliver større end den kontraktmæssige omsætning. Når aktivitetsforpligtelsen indtægtsføres i takt med, at der sker levering af kontraktindholdet, vil denne skulle vises som omsætning. Omsætningen vil derfor blive større end kontraktsummen, hvis ikke negativt selling revenue præsenteres som negativ omsætning.

⁹⁸ Omsætning

For at illustrere har vi i Figur U vist et eksempel hvor Entreprenør A/S (case III) har opgjort sin aktivitetsforpligtelse til 3.500 t.kr. i stedet for 2.800 t.kr. som vist ovenfor i Figur T. I år 1 er der ikke sket levering af kontrakten, mens hele kontrakten opfyldes i år 2.

	År 1 t.kr.	År 2 t.kr.	I alt t.kr.
Nettoomsætning	(500)	3.500	3.000

Figur U

Omsætning fordelt over tid ved negativ selling revenue

Praksis

Hvis en virksomhed skal opgøre LLA for alle sine aktivitetsforpligtelser, kan det ikke undgås at dette bliver meget ressourcekrævende. Uanset om LLA opgøres på baggrund af markedsværdier eller teoretiske metoder, vil det betyde, at virksomheden skal igennem en massiv dataindsamling og efterfølgende behandling af disse data. Opgørelsen af LLA vil internt i virksomhederne ikke blot kræve store ressourcer, men også øgede kompetencer. Desuden vil revisors kontrol af opgørelserne kræve et større arbejde. Ekstra ressourcer betyder forøgede omkostninger, hvilket er en betydelig ulempe ved vurderingen af metoden.

4.6.1.4. Opsummering

LLA-metoden er i overensstemmelse med balanceorienteringen i Framework som følge af, at der sker indregning af aktivitetsforpligtelsen til fair value. Det vil sige, at der indregnes en forpligtelse svarende til den værdi, det vil koste virksomheden at outsource sine forpligtelser til en tredjepart. Denne praksis medfører indregning af selling revenue som følge af, at virksomheden ved kontraktindgåelsen har gennemført sit salgsarbejde, hvilket dermed tildeles en værdi. På den baggrund er det logisk, at selling revenue opstår, men det betyder også, at der vil ske en tidligere indregning af omsætning. Denne praksis kræver et stort arbejde, og samtidigt er der betydelig usikkerhed behæftet med opgørelsen. Denne usikkerhed er dog ikke større end ved opgørelsen af andre regnskabsposter til fair value, og vi mener ikke, at denne usikkerhed er nok til at udelukke anvendelsen af en metode, der teoretisk opfylder de grundlæggende krav om opgørelse til fair value.

4.6.2. Customer Consideration Amount

4.6.2.1. Definition

Denne metode tager også udgangspunkt i fair value. I stedet for at måle i forhold til hvad den sælgende virksomhed skal betale en anden virksomhed for at overtage aktivitetsforpligtelsen, er målingen i denne metode i forhold til hvilken værdi, gennemførslen af aktivitetsforpligtelsen har for kunden – dette fremgår også af Boks 26. CCA kan dermed betegnes som den kontraktmæssige salgssum.

The amount that the entity will receive from the customer for performing the obligations

Boks 26

Definition på customer consideration amount⁹⁹

Salgssummen skal fordeles ud på kontraktens aktivitetsforpligtelser i forhold til den nytteværdi, disse har for kunden. Nytteværdien kan defineres, som den værdi et produkt har for kunden, opgjort som den pris produktet kan sælges til¹⁰⁰. Nytteværdien kan på denne baggrund være forskellig fra kontraktsummen. Opgøres nytteværdien som salgsprisen hos sælger eller dennes konkurrenter, og hvis ikke disse informationer er tilgængelige, skal det ske i forhold til sælgers interne registreringer¹⁰¹. Omsætningen indregnes, når aktivitetsforpligtelsen nedbringes, og omsætningen vil således blive indregnet i forhold til kundens nytteværdi¹⁰². Det bemærkes ligeledes, at LLA flere steder betegnes som fair value model og CCA som "performance value". I det efterfølgende betegner vi begge metoder som baseret på fair value, men objektet for målingen er forskelligt.

Ved anvendelse af CCA kan der ikke opstå selling revenue (hverken positiv eller negativ) som følge af, at denne del af kontrakten ikke har en nytteværdi for kunden.

⁹⁹ Project summary afsnit 12

¹⁰⁰ FASB Board Meeting 21. september 2005 (s. 10), www.fasb.org

¹⁰¹ FASB Board Meeting 21. september 2005 (s. 10), www.fasb.org

¹⁰² FASB Board Meeting 21. september 2005 (s. 6), www.fasb.org

4.6.2.2. Eksempel

Vi vil illustrere metoden med et eksempel, der er baseret på Entreprenør A/S, som indgår en kontrakt (svarende til Figur F jf. kapitel 2.3.3.) med Bygherre A/S. Entreprenør A/S' aktivitetsforpligtelse opgøres som den værdi, de enkelte elementer har for kunden. Priserne fremgår af Figur V nedenfor.

	Forventede salgspriser t.kr.	Allokering af residual t.kr.	Endelig måling af forpligtelse t.kr.
Støbearbejde	2.600	(104)	2.496
Fragt	125	(5)	120
Montage	400	(16)	384
Total	3.125	(125)	3.000

Figur V

Omsætning fordelt over tid ved negativ selling revenue

Det fremgår af eksemplet, at målingen af aktivitetsforpligtelsen sker til kontraktsummen på 3.000 t.kr. Fair value fra kundens synspunkt er i eksemplet opgjort til 3.125 t.kr., og residualen på 125 t.kr. fra denne værdi til kontraktsummen allokeres forholdsmæssigt ud på kontraktens elementer. Salgsværdien af kontraktens elementer anvendes derfor udelukkende til at fordele kontraktsummen med.

4.6.2.3. Evaluering

Der er i FASB ikke enighed om, hvad der er baggrunden for CCA-metoden. Nogle medlemmer mener, at denne metode bedst udtrykker fair value, mens andre mener, at metoden er et kompromis for at komme videre i projektet¹⁰³. Efter vores opfattelse er metoden opstået som en kombination af en bekymring hos FASB, om at skulle indregne indtægter for tidligt (selling revenue) og af et ønske om at udvikle en mere operationel metode end LLA, herunder en mere enkel opgørelse af værdiansættelsen og deraf følgende lavere krav til ressourceforbruget hos virksomhederne. Argumentationen, om at indtægter indregnes for tidligt, kan naturligvis ikke anvendes, hvis denne indtægtsførsel er et udtryk for den teoretisk mest korrekte metode. Derimod er det vores holdning,

¹⁰³ FASB Board Meeting 21. september 2005 (s. 9), www.fasb.org

at det er fornuftigt at forsøge at udvikle en metode, der er tilnærmet det teoretiske grundlag, hvis dette betyder bedre sikkerhed om indregningen af aktivitetsforpligtelsen, samt at virksomhederne ikke fremadrettet skal anvende væsentligt flere ressourcer. Vores evaluering af metoden vil derfor fokusere på, om CCA teoretisk opfylder betingelserne om at være en fair value metode (pålidelig måling), samt om den i praksis er mere håndterbar end LLA.

Pålidelig måling

Indledningsvist vil vi vurdere, hvorvidt fair value kan opgøres ud fra købers synspunkt og dermed om CCA kan anvendes som mål for fair value. Fair value opgøres på baggrund af nytteværdien, der i realiteten vil basere sig på interne registreringer, hvorfor fair value her bliver salgsprisen. Det vil på den baggrund være pålideligt at anvende købers synspunkt som måleobjekt, men det betyder også, at det er en metode baseret på en tilnærmet værdi af fair value.

Praksis

CCA-metodens væsentligste problem i forhold til praktiske forhold er, at der skal ske fordeling af kontraktsummen ud på aktivitetsforpligtelserne ud fra kundens nytteværdi. Denne fordeling indeholder dog ikke en risiko for, at den samlede værdi opgøres forkert, men udelukkende en risiko for at fordelingen er fejlagtig. Hertil bemærkes, at fordelingen i langt de fleste tilfælde ikke vil være vanskelige, idet informationerne vil være tilgængelige hos den sælgende virksomhed, som følge af at opgørelsen skal ske til salgspriser.

4.6.2.4. Opsummering

CCA-metoden har et andet synspunkt ved opgørelse af målingen, idet dette sker fra kundens perspektiv. Dette betyder i realiteten, at målingen sker til salgsprisen, hvilket er en tilnærmet værdi af fair value. På den baggrund mener vi, at metoden kan anvendes. Derforuden er metoden praktisk anvendelig og vil kunne opgøres pålideligt uden væsentlige ressourcetræk og problemstillinger.

4.7. Værdiansættelsesmetoder – efterfølgende måling

De to bestyrelser har endnu ikke diskuteret efterfølgende måling, og derfor er der endnu ikke taget nogen beslutninger herom. Vi vil derfor i dette kapitel vurdere, hvorledes vi mener, den kommende standard bør håndtere efterfølgende måling af aktivitetsforpligtelsen.

4.7.1. Legal Layoff Amount

Ved anvendelse af denne målemetode er opgørelsen af fair value af aktivitetsforpligtelsen ved første måling central. Hvis en kontrakt ikke er indfriet på balancedagen, bør der derfor ske en ny vurdering af fair value og aktivitetsforpligtelsen bør derfor reguleres til denne nye værdi. Sørensen og Jensen¹⁰⁴ skriver, at de mener, at denne værdiregulering af fair value skal ske direkte på egenkapitalen. Vi er ikke uenige i denne holdning, men da omsætning i henhold til en balanceorienteret tankegang blot skal være en residual af ændringer i aktiver og forpligtelser, er det i denne opgave ikke interessant at diskutere, hvorvidt reguleringen skal ske enten direkte på egenkapitalen eller via resultatopgørelsen. Vi vil således ikke behandle dette område yderligere.

4.7.2. Costumer Consideration Amount

Denne metode betyder i praksis, at aktivitetsforpligtelsen skal måles til salgssummen i kontrakten. Der kan på den baggrund ikke ske en efterfølgende regulering af forpligtelsen, hvorfor dette emne ikke er relevant ved anvendelse af CCA.

¹⁰⁴ Omsætning

5. Evaluering af Revenue Recognition Project

I dette kapitel foretages en opsamling på de foregående kapitlers analyser og konklusioner. Dette med henblik på at vurdere de foreløbige resultater af IASB og FASB's arbejde med den nye standard for indregning af omsætning, og om denne vil være i stand til at løse de i kapitel 3.5. identificerede problemstillinger.

5.1. Vurdering af Revenue Recognition Project

5.1.1. Kontraktforhold

En væsentlig del af RRP omhandler kontraktforhold, og vi har på den baggrund i kapitel 4.1. kunnet konstatere at det kun er ubetingede kontrakter, der kan indregnes. Ligeledes har bestyrelserne indtil videre valgt, at konsekvenserne ved kontraktbrud skal diktere, hvorledes indregning af omsætning fra kontrakter skal foretages. Dette fokus på konsekvenser ved kontraktbrud betyder, at der opstår en inkonsistent behandling af nogle typer af gensidigt uopfyldte kontrakter. Vi vil i dette kapitel evaluere disse tre forhold, hvilke indgår i den samlede vurdering af RRP.

5.1.1.1. Kun ubetingede kontrakter kan indregnes

I den nuværende regulering er der mulighed for at indregne en betinget kontrakt, hvis det er sandsynligt, at den vil medføre en tilstrømning af økonomiske fordele for virksomheden. Denne åbne formulering betyder, at vurderingen af en kontrakt kan være subjektiv. Samtidigt betyder det, at den enkelte virksomhed har mulighed for at anvende den praksis, der bedst afspejler aktiviteten forbundet med kontrakten. Når det i RRP er formuleret meget klart, at disse betingede kontrakter ikke kan indregnes, må vi antage, at en argumentation, om indregning af en betinget kontrakt vil være mere retvisende, ikke kan anvendes. Virksomheden vil være låst og har derfor ikke mulighed for at tilpasse sig. Har en virksomhed eksempelvis indgået en betinget kontrakt og påbegyndt udførelsen før statusdagen, kan der ikke ske indregning af kontrakten på trods af, at den er betinget af forhold, der normalt betragtes som formaliteter. Der er derfor en risiko for, at virksomheden ikke kan afspejle den udførte værdiskabelse i årsrapporten. Virksomheden har dog stadig muligheden for at beskrive forholdet i ledelsesberetningen og derigennem gøre regnskabslæser opmærksom på, at der sandsynligvis vil tilgå økonomiske fordele.

Ved kun at tillade indregning af ubetingede kontrakter opnås til gengæld en høj grad af objektivitet, som følge af at virksomheden ikke skal foretage skøn af sandsynligheden for, at en kontrakt vil give et fremtidigt cash flow. Standarden vil få en skarp definition af, hvornår fremtidige fordele kan siges at tilflyde virksomheden, da det er en enten-eller-betragtning. Dette betyder, at regnskabslæser kan være sikker på, at de kontrakter, der er indregnet i årsrapporten, er et udtryk for fremtidige økonomiske fordele.

Hvis IASB og FASB kun tillader indregning af ubetingede kontrakter, er der mulighed for, at det vil være et fast holdepunkt for de regnskabsaflæggende virksomheder, således at en betydelig problemstilling gøres enkel og operationel. Vi er derfor af den overbevisning, at dette forhold må vægtes højere end, at disse lidt "firkantede" regler kan betyde, at virksomheder ikke kan indregne betingede kontrakter – og dermed vise værdiskabelsen – med henvisning til et mere retvisende billede. Dog må det bemærkes, at denne tilgang til indregningen af betingede kontrakter ikke er i fuld overensstemmelse med det kvalitative krav om indhold frem for formalia i Framework (afsnit 35).

5.1.1.2. Kontraktbrud

De fire forslag i kapitel 4.5. til hvorledes kontrakter skal indregnes, er baseret på kontraktens juridiske forhold og hvordan kontrakten stiller sælger i tilfælde af kontraktbrud. Da det kun er en lille del af de kontrakter, der bliver indgået, som resulterer i kontraktbrud, er det bemærkelsesværdigt, at netop disse atypiske situationer skal være afgørende for, hvordan kontrakter skal behandles regnskabsmæssigt. Der vil på denne baggrund være risiko for, at en virksomheds årsrapport ikke viser dens evne til at skabe værdi, fordi virksomhedens indgåede kontrakter indeholder klausuler om kundeaccept. Desuden vil det også være vanskeligt for virksomhederne at vurdere konsekvenser af kontraktbrud (medmindre de gennem en række tvister med kunder kan påvise konsekvenserne for parterne i kontrakten) og derfor vil dette kontraktfokus kræve flere ressourcer i virksomheden.

Regnskabsreguleringen har normalt ikke været bundet op på juridiske forhold, og det har hidtil været hensigten, at grundlaget for udarbejdelsen af en årsrapport skulle være indhold frem for formalia. Vi er overbeviste om, at det er et stigende antal sager om manipulation med årsrapporter, der er årsagen til, at fokus flyttes over på juraen for derigennem at give regnskabsaflægger færre

muligheder for foretage ensrettede skøn. Ved at indføre klarere betingelser for regnskabsaflæggelsen er dette, som ved vurderingen af betingede og ubetingede kontrakter, med til at sikre en mere objektiv regnskabsaflæggelse. Dette taler naturligvis for, at der anvendes juridiske forhold som et væsentligt grundlag ved vurderingen af en kontrakt.

Der kan også argumenteres for, at de juridiske forhold i en kontrakt til en vis grad vil afspejle, hvorledes værdiskabelsen sker i virksomheden og dermed vil indhold og formalia ofte være sammenfaldende. Det er utænkeligt, at en entreprenør vil igangsætte et byggeprojekt for en kunde, hvis ikke en forholdsmæssig andel af kontraktsummen er sikret, såfremt kunden bryder kontrakten midt i byggeforløbet. Og ligeledes kan der resoneres, at hvis ikke entreprenøren har mulighed for at modtage denne forholdsmæssige andel af kontraktsummen, så er der også en risiko for, at der ikke vil tilgå virksomheden økonomiske fordele. Vi kan derfor på denne baggrund godt følge bestyrelsernes argumentation.

Vi mener dog, at der bør være mulighed for løbende at indregne omsætning fra kontrakter, der indeholder klausuler om kundeaccept, hvis dette vil afspejle virksomhedens værdiskabelse bedre, da to parter, der har indgået en ubetinget kontrakt som udgangspunkt vil være indstillet på at fuldføre den. Hvis en virksomhed kan dokumentere, at den aldrig har oplevet problemer med kunder, der bryder kontrakter, bør der være mulighed for løbende indregning af omsætning. Det bemærkes, at problemstillingen udelukkende kan henføres til punkt D i kapitel 4.5., og at de øvrige punkter vil resultere i indregning i takt med værdiskabelsen. Det må derfor påpeges, at der er en risiko for, at de nuværende problemer vedrørende indregning af omsætning på baggrund af risikoens overgang ikke løses. I stedet bliver det formalia frem for indhold, der kommer til at styre reguleringen af omsætningen for visse kontrakter.

Vi så derfor hellere, at der blev valgt et andet perspektiv for indregningen af omsætning end konsekvenserne ved kontraktbrud, hvilket kunne være et perspektiv, hvor det er den aktivitet virksomhederne har udført, der er grundlaget for om omsætning kan indregnes. Dette interne perspektiv kan anvendes under forudsætning af, at virksomhederne vurderer sandsynligheden for at kunderne bryder kontrakterne på baggrund af tidligere erfaringer. Hvis dette er tilfældet, vil det være mest retvisende at foretage indregning ved levering.

Vi er dog opmærksomme på, at dette interne perspektiv vil betyde, at der ikke vil være fuldstændig sammenhæng i perspektiverne, idet CCA og CBM baseres på et eksternt perspektiv.

5.1.1.3. Gensidigt uopfyldte kontrakter

I afsnit 4.2. har vi konstateret, at gensidigt uopfyldte kontrakter, hvor det retslige virkemiddel ved kontraktbrud er konkret præstation, skal indregnes brutto – øvrige gensidigt uopfyldte kontrakter skal indregnes netto. Når der foretages bruttoindregning ved kontraktindgåelsen, vil kontraktens aktiver og forpligtelser skulle indregnes allerede på dette tidspunkt og ikke ved igangsætningen af aktiviteten i kontrakten.

Bestyrelserne har endnu ikke besluttet, hvilken indregnings- og præsentationsmetode, der skal anvendes. Hvis valget falder på PBM-AA – hvor indregningen sker med udgangspunkt i, at der opbygges et aktiv i forbindelse med udførslen af aktiviteten – vil indregningen af en gensidigt uopfyldt kontrakt med konkret præstation som retsligt virkemiddel give anledning til besynderlige posteringer. Det skyldes, at ved kontraktindgåelsen vil dennes aktiver og forpligtelser skulle indregnes i balancen, når ingen af parterne har udført en del af kontrakten. Når en af parterne påbegynder aktiviteten, vil disse balanceposterings skulle føres ud af årsrapportens balance igen, og i stedet skal der indregnes et aktiv i takt med, at sælger udfører sin aktivitet. Denne række af posteringer må siges at medføre en inkonsistent bogføring, der kan forstyrre det samlede indtryk af årsrapporten.

5.1.2. Indregnings- og præsentationsmetoder

IASB og FASB har på deres seneste møde i oktober 2006 besluttet, at det kommende due process document, skal forklare, illustrere og sammenligne både en fair value model og en customer consideration model. Beslutningen om at due process document også skal indeholde en fair value model har i princippet genoplivet de tidligere forkastede indregningsmetoder.

Bestyrelsernes foreløbige arbejde med metoder til indregning og præsentation har, som nævnt i kapitel 4, ført til indsnævring af alternativerne til to metoder, CBM og PBM-AA. Selvom due process document vil komme til at indeholde en model baseret på customer consideration og en baseret på fair value, så er det vores opfattelse at due process document med stor sandsynlighed vil

komme til at indeholde både CBM og PBM-AA samt eventuelle nye metoder. Dette med den begrundelse, at disse to metoder er resultatet af et udviklingsforløb, der har finpudset de oprindelige metoder og korrigeret for uhensigtsmæssigheder heri. Af denne grund vil vi i det følgende kun inddrage CBM og PBM-AA.

Begge metoder er jf. omtalen i kapitel 4 i overensstemmelse med definitionerne i framework og konceptuelt korrekte. Indregning af omsætning efter metoderne er baseret på konsekvenserne af kontraktbrud, og valget mellem metoderne har derfor kun betydning for præsentationen i forbindelse med indregning og måling af transaktioner.

I de to bestyrelser er der ikke ubetinget enighed om den foretrukne metode. IASB-medlemmernes¹⁰⁵ foretrukne metode er PBM-AA med 10 medlemmer mod 4. FASB-medlemmerne¹⁰⁶ har på opfordring fra IASB foretaget en lignende afstemning, hvor 4 medlemmer mod 3 ligeledes stemte for PBM-AA. Blandt argumenterne for PBM-AA er, at regnskabsaflæggelsen her foretages i forhold til virksomhedens synspunkt, og at virksomhedens produktionsproces er i fokus, mens det for CBM er produktet, som kunden køber, der er i fokus. Bestyrelsesmedlemmerne der argumenterer for CBM, som den foretrukne metode, foretrækker blandt andet denne, fordi den er mere konsistent i forhold til det kundeperspektiv, som IASB/FASB har anlagt ved den foreløbige udarbejdelse af projektet.

Om PBM-AA eller CBM giver det mest korrekte billede af virksomhedens situation, kan være et spørgsmål om overbevisning, idet begge metoder er teoretisk korrekte, og det er et spørgsmål om, hvad regnskabsaflægger ønsker at vise med årsrapporten. Vi er af den opfattelse, at en regnskabslæser vil få et bedre indblik i virksomheden ved regnskabsaflæggelsen ud fra CBM, da metoden giver et indblik i den fremadrettede aktivitet i form af aktivitetsforpligtelserne.

Det bemærkes endeligt af den i kapitel 5.1.1.3. nævnte problematik omkring indregning af gensidigt uopfyldte kontrakter med konkret præsentation som retsligt virkemiddel, kun er gældende såfremt bestyrelserne vælger PBM-AA metoden, hvilket tillige taler for anvendelsen af CBM.

¹⁰⁵ IASB Board Meeting april 2006, www.iasplus.com

¹⁰⁶ Joint IASB-FASB Board Meeting april 2006, www.iasplus.com

5.1.3. Måling

Når LLA- og CCA-metoderne skal vurderes op mod hinanden, er der to væsentlige forhold, der adskiller metoderne. Det ene forhold er, om værdiansættelsen skal opgøres ud fra virksomhedens eller kundens synspunkt. Det andet forhold er, at der er stor forskel på de to metoders operationelle anvendelighed.

Efter vores opfattelse er det et holdningsspørgsmål, om det er virksomhedens eller kundens synspunkt, der skal anvendes. Begge metoder er baseret på fair value¹⁰⁷, og valget af en metode frem for en anden, må derfor være en vurdering af hvilken værdiansættelsesmetode, der bedst afspejler en virksomheds aktivitetsforpligtelse. Vores holdning er, at det er virksomhedens forpligtelse, der skal vises i årsrapporten, da det er denne forpligtelse regnskabslæser vil være interesseret i ved vurderingen af en virksomhed. Vi er på den baggrund mest tilhænger af LLA-metoden.

I praksis er der dog en betydelig forskel i de to metoders operationelle anvendelighed. Ved anvendelse af LLA kræver det store ressourcer at opgøre aktivitetsforpligtelserne til fair value, og det vil i nogle tilfælde være mere end svært at indsamle brugbare data i forhold til hver enkelt kontrakt. Derimod er CCA-metoden mere enkel og operationel, idet denne tager udgangspunkt i kontraktsummen, og den væsentligste risiko for fejl er derfor fordelingen af kontraktsummen på aktivitetsforpligtelser og ikke opgørelsen af aktivitetsforpligtelsens værdi.

Da de praktiske fordele ved anvendelse af CCA efter vores overbevisning overstiger den mindre teoretiske mangel, vil vi anbefale, at CCA-metoden benyttes.

5.2. Interne uoverensstemmelser

Uafhængigt af hvilken af de to ovenfor nævnte metoder for indregning og måling, der bliver den endelige, så vil indregningen af omsætning være baseret på ændringer i aktiver eller forpligtelser. Jævnfør kapitel 5.1.1.2. ovenfor foretages indregningen på grundlag af de konsekvenser et kontraktbrud vil medføre for sælger i et kontraktforhold. Det juridiske aspekt vil hermed danne

¹⁰⁷ Det bemærkes dog, at CCA i praksis vil svare til kontraktsummen, hvilket normalt ikke betegnes som fair value.

grundlag for indregningen af omsætning, men som anført tidligere vil de juridiske forhold og transaktionens faktiske indhold i mange tilfælde være sammenfaldende. For en delmængde af de salgstransaktioner, der i kapitel 4.5. er omfattet af forslag nummer fire om indregning ved risikoens overgang, vil den økonomiske substans i transaktionen ikke være sammenfaldende med de juridiske forhold. Eksempelvis vil risikoens overgang ved salg pr. efterkrav ikke svare til transaktionens økonomiske indhold, da det må forudsættes at en stor del af de fremsendte varer rent faktisk fører til et salg, idet varerne er blevet bestilt af køber. Det bemærkes dog, at de første tre forslag til indregning i kapitel 4.5. er i overensstemmelse med definitionerne i Framework.

Indføres den nye standard ud fra de nuværende forsalg, vil det betyde at målsætningen om en standard, der afskaffer de interne uoverensstemmelser imellem IAS 18 og Framework, ikke vil blive indfriet. Arbejdet har dog ikke været forgæves, idet man er kommet en del af vejen, da udgangspunktet for indregning af omsætning nu vil være ændringer i aktiver og forpligtelser, mens transaktionen kun vil være det primære element for en delmængde af kontrakterne.

5.3. Sammensatte kontrakter

På baggrund af det foreliggende arbejde med projektet vil kontrakter, som tidligere nævnt, komme til at spille en central rolle. I relation til sammensatte kontrakter er det mest konkrete, der foreligger på nuværende tidspunkt, at kontrakter skal indregnes med udgangspunkt i identificeringen af deres elementer i form af aktivitetsforpligtelser.

I forhold til den nuværende regulering vil det medføre en øget grad af fokus på delelementerne i kontrakterne, idet alle elementer i kontrakten skal opgøres hver for sig. Sammensatte kontrakter bliver derfor ikke længere undtagelsen men hovedreglen, idet mange af de kontrakter, der i dag behandles som et samlet salg, vil skulle opdeles.

I den nuværende form vil den nye standard ikke være i stand til at løse manglerne i den gældende regulering, da det er begrænset, hvor meget bestyrelserne har beskæftiget sig med emnet, hvis der ses bort fra identificering og indregning af aktivitetsforpligtelser. Det gør det ikke mere operationelt, at opgøre aktivitetsforpligtelserne ved at standarden angiver, at de skal identificeres.

Dermed er der i forhold til bestyrelsernes nuværende arbejde stadig brug for yderligere vejledning på dette område i den ene eller anden form.

Det er på nuværende tidspunkt ikke besluttet, om denne yderligere vejledning skal formidles som en del af selve standarden, eller om standarden vil blive suppleret af et appendiks med eksempler, der tydeliggør, hvorledes virksomhederne skal behandle sammensatte kontrakter i specifikke situationer. Eksemplerne kunne f.eks. være udarbejdet med inspiration fra i FASB's EITF¹⁰⁸ 00-21, der netop omhandler regnskabsmæssig behandling af sammensatte kontrakter.

Vi mener, at der er behov for, at arbejdet fører til yderligere vejledning for området, idet der på nuværende tidspunkt ikke er foretaget betydelige forbedringer, og den manglende vejledning var en af de væsentligste årsager til at projektet påbegyndtes. Uanset om arbejdet med den nye standard resulterer i en mere detaljeret beskrivelse i en ny standard eller som eksempler i et appendiks til standarden, så vil det være en fremgang i forhold til IFRS-reguleringen i dag.

5.4. Developer-virksomheder

I de følgende kapitler behandles problemstillingerne vedrørende developers regnskabsaflæggelse efter den nuværende regulering i relation til IASB/FASB's foreløbige arbejde med projektet.

5.4.1. Vare vs. serviceydelse

Hvis projektet om indregning af omsætning gennemføres ud fra de foreløbige beslutninger, vil det betyde, at det bliver mere tydeligt, hvordan developer-virksomhederne skal forholde sig til indregning af omsætning. I kapitel 3.4. omkring Fondsrådets afgørelse gik en væsentlig del af diskussionen på, om developer solgte en vare, leverede en ydelse eller en kombination af disse, da denne klassifikation resulterer i forskellig regnskabsmæssig behandling. Da det grundlæggende i projektet er, at sælger skal opgøre de aktivitetsforpligtelser, der knytter sig til kontrakten og omsætningen indregnes ved indfrielsen af disse forpligtelser, er der ikke nogen forskel i den regnskabsmæssige behandling, hvad enten det solgte kan klassificeres som en vare eller en ydelse. Denne metode for indregning af omsætning vil betyde, at det ikke længere er et problem at finde

¹⁰⁸ EITF: Emerging Issues Task Force

frem til, hvordan developer-virksomhederne skal forholde sig til indregning af omsætning, da omsætning indregnes ved indfrielsen af aktivitetsforpligtelser. Hermed bliver sondringen i kapitel 3.4. irrelevant.

5.4.2. Betinget vs. ubetinget

I Fondbådets afgørelse er problemstillingen om indregningen af betingede kontrakter irrelevant, herunder vurderingen af sandsynligheden for at de vil tilføre virksomheden økonomiske fordele, idet developer-virksomhederne bliver pålagt at anvende salgsmetoden som indregningskriterie. Dette skyldes, at når levering først er sket, er det ikke længere aktuelt at foretage en sontring, om kontrakten er betinget eller ubetinget. Developer mener, at der er tale om en serviceydelse, og betingede kontrakter derfor kan indregnes løbende, såfremt de vurderer, at kontrakterne med stor sandsynlighed vil blive fuldført.

Fremadrettet vil det kun være aktuelt at betragte ubetingede kontrakter, hvorfor developer ikke vil have mulighed for at indregne kontrakter, hvor sandsynligheden for gennemførelse vil være tilstede. De vil derimod være fritaget for at betragte de indregnede, ubetingede kontrakter som salg af en vare, da aktivitetsforpligtelsen hertil skal nedbringes i takt med at developer udfører kontrakten. Det betyder, at hvis developer på nuværende tidspunkt indregner kontrakter, når der er sandsynlighed for at denne gennemføres, så vil developer med de nye regler skulle udskyde indregningen, til hvis kontrakten bliver ubetinget. Samtidigt betyder det også, at hvor FR på nuværende tidspunkt mener, at developer skal udskyde sin indregning til leveringstidspunktet, så må FR acceptere en tidligere indregning af ubetingede kontrakter efter de nye regler.

Vi mener, at ved at benytte tidspunktet, hvor kontrakten bliver ubetinget som første indregning, sikres at kontrakten med stor sikkerhed vil tilføre økonomiske fordele til virksomheden. Dette vil i mange tilfælde være retvisende i relation til virksomhedens værdiskabelse, men der kan også være en gråzone, hvor kontrakten med al rimelighed kunne være indregnet på et tidligere tidspunkt ud fra vurderingen af sandsynligheden for fremtidige økonomiske fordele, selvom kontrakten stadig er betinget. Der er således en risiko for, at developer i årsrapporten ikke fuldt ud kan afspejle den løbende værdiskabelse i virksomheden.

5.4.3. Sammensat kontrakt

Fremadrettet skal developer i en ubetinget kontrakt opgøre kontraktens aktivitetsforpligtelser. Ifølge FR's afgørelse mener de ikke, at der kan være tale om, at developers aktivitet udgør en sammensat ydelse, mens vi i vores kapitel 3.4. argumenterer for, at der godt kan være to elementer i en developers kontrakt. Vi kan ikke ud fra bestyrelsernes nuværende arbejde konkludere hvilken holdning, der er mest korrekt, idet de endnu ikke har udarbejdet detaljeret vejledning, og RRP giver dermed ikke svar på dette forhold.

Hvis vores argumentation i kapitel 3.4. er korrekt, vil det betyde, at developer skal opgøre minimum to aktivitetsforpligtelser: opførelsen af et byggeri samt at forestå udlejningen af ejendommen. Det bemærkes, at opgørelsen af sidstnævnte ikke vil være aktuel, hvis der i kontrakten fremgår, at betingelsen for et salg af byggeriet skal være en udlejningsprocent på 100, idet aktiviteten (udlejning af ejendom) på tidspunktet, hvor kontrakten bliver ubetinget, dermed vil være udført.

Er vores argumentation i kapitel 3.4. ikke korrekt, og der kun kan identificeres en aktivitetsforpligtelse i kontrakten, vil det også medføre, at der er mulighed for at indregne omsætningen i takt med arbejdets udførelse, så snart kontrakten er ubetinget. Dette skyldes, at omsætningen i kontrakten indregnes, efterhånden som aktivitetsforpligtelsen nedbringes.

5.5. Cases

Vi vil i dette kapitel gennemgå vores cases fra kapitel 2 for derved at vurdere, om den kommende standard vil betyde, at de værdiskabende aktiviteter bedre afspejles i virksomhedernes årsrapporter. Gennemgangen vil indeholde en kort præsentation af casenes problemstillinger, og vi vil derefter anvende standardens metoder for indregning, måling og præsentation på disse cases for derigennem at konkludere, om de nye metoder løser problemstillingen.

5.5.1. Case I

5.5.1.1. Problemstilling

Case I omhandler handelsvirksomheden, Handel A/S, hvor handel med fisk er hovedaktiviteten. Handel A/S modtager før statusdagen to ordrer med forskellige leveringsbestemmelser, hvor den

første ordre har risikoovergang ved levering til køber (kunde A), og den anden har risikoovergang på sælgers plads (kunde B). Begge ordrer er på statusdagen klar på sælgers plads, hvorfor leveringsbetingelserne er opfyldt for kunde B. Situationen er derfor, at Handel A/S har udført lige store dele af ordrerne – fremskaffe fisk – men det er kun ordren med kunde B, der efter nuværende regulering kan indregnes, da det kun er i dette tilfælde, at risikoovergangen er sket. Problemstillingen relaterer sig til indregning, men vi vil for helhedens skyld også forklare, hvorledes kontrakterne skal måles og præsenteres.

5.5.1.2. Løsning

Indregning

I vores case er begge ordrer ubetingede, og de kan derfor indregnes. Kontrakternes aktivitetsforpligtelser skal derfor identificeres og derefter indregnes og værdiansættes.

I denne type kontrakt vil det retslige virkemiddel være kontant erstatning, da Handel A/S i tilfælde af kontraktbrud sandsynligvis vil kunne kræve betaling for den del af kontrakten, der er udført frem til dette tidspunkt. Det skyldes, at kunden har efterspurgt en vare, som sælger kan have svært ved at afsætte til anden side (pga. den korte holdbarhed), og sælger vil med rette kunne kræve hel eller delvis betaling ved kontraktbrud. Hvis denne forudsætning er korrekt, vil Handel A/S kunne indregne omsætningen løbende som kontraktens aktivitetsforpligtelse nedbringes, som vist i kapitel 4.4.3. Er forudsætningen forkert, vil indregningen først kunne ske ved levering og dermed som i den nuværende regulering.

I perioden, hvor kontrakterne er gensidigt uopfyldte, skal de indregnes netto, da det retslige virkemiddel er kontant erstatning.

Måling

Hvis bestyrelserne beslutter sig for at anvende CCA, der også er vores foretrukne målemetode, vil målingen af aktivitetsforpligtelserne skulle ske til kontraktens salgssum og fordeles efter kundens nytteværdi af kontraktens elementer. Dette er vist i Figur Q på s. 84.

Presentation

Hvis CBM anvendes, vil begge kontrakter skulle indregnes som vist i Figur Q. Kontrakterne vil derfor skulle vises i balancen, fra det tidspunkt den ene part udfører en i kontrakten anført handling. Dermed vil Handels A/S for regnskabslæser præsentere selskabets resterende forpligtelser over for kunderne pr. balancedagen ligesom kundernes forpligtelser over for Handel A/S vil fremgå i form af et tilgodehavende. Vi har som tidligere nævnt den opfattelse, at denne metode giver regnskabslæser størst værdi, og CBM er derfor passende for en type virksomhed som i case I.

5.5.1.3. Evaluering

Efter vores overbevisning er CCA som målemetode den bedste løsning i forhold til værdiansættelsen og kontrakterne vil for så vidt angår måling være i overensstemmelse med Frameworks overordnede formål. Det samme gælder CBM.

Vores største forbehold for CBM er som nævnt i kapitel 5.1.1.2., at hvis det retslige virkemiddel ved kontraktbrud i dette tilfælde ikke er kontant erstatning eller lignende, vil indregningen skulle foretages som efter de nuværende regler, hvorved risikoens overgang forbliver det centrale. Vurderingen af det retslige virkemiddel ved kontraktbrud kan være vanskelig, hvilket øger risikoen for fejl. Hvis det retslige virkemiddel er kontant erstatning eller lignende vil indregningen kunne foretages i takt med, at aktivitetsforpligtelserne indfries.

Vi kan konkludere, at som udgangspunkt vil den nye standard give et bedre billede af disse virksomheders værdiskabende processer. Denne forbedring er dog forudsat af, at det retslige virkemiddel er kontant erstatning eller lignende.

5.5.2. Case II

5.5.2.1. Problemstilling

Case II omhandler produktionsvirksomheden, Produktion A/S, hvor produktion af æbleskiver er hovedaktiviteten. Æbleskiverne kan leveres i standardposer og i specialposer. På statusdagen har Produktion A/S to igangværende ordrer, hvor den ene er levering af æbleskiver i standardposer og den anden i specialposer. Begge disse ordrer kan først indregnes ved levering, idet der er tale om

produktion af varer og ikke produktion af et større anlæg. IAS 18 (afsnit 3) er derfor den korrekte standard og indregning kan ikke ske i takt med at produktionen udføres.

5.5.2.2. Løsning

Indregning

I vores case er begge ordrer ubetingede, og de kan derfor indregnes. Kontraktens aktivitetsforpligtelser skal identificeres og derefter indregnes og værdiansættes.

Det retslige virkemiddel vil i eksemplet om æbleskiveproducenten sandsynligvis afhænge af, om det er æbleskiver leveret i standardposer eller i specialposer. For specialposerne vil det formentligt være kontant erstatning, da Produktion A/S i tilfælde af kontraktbrud sandsynligvis vil kunne kræve betaling for den del af kontrakten, der er udført frem til dette tidspunkt. Det skyldes, at kunden har efterspurgt en specialvare, som sælger ikke kan afhænde til anden side, og sælger vil med rette kunne kræve betaling ved kontraktbrud. For standardposerne er der risiko for, at sælger ikke kan kræve kontant erstatning, da produktet vil kunne sælges til anden side – hvis der er flere ordrer i gang, kan sælger blot sælge de færdigproducerede til en anden kunde, hvis den oprindelige kunde bryder kontrakten. Omsætningen vil derfor i tilfældet med standardposerne først skulle indregnes ved risikoovergangen.

I perioden, hvor kontrakterne er gensidigt uopfyldte, skal de indregnes netto, da det retslige virkemiddel er kontant erstatning.

Måling

Som i Case I vil målingen af aktivitetsforpligtelserne skulle ske til kontraktens salgssum og fordeles efter kundens nytteværdi af kontraktens elementer.

Præsentation

I Case I er præsentationen gennemgået, og da principperne i CBM er ens for alle typer kontrakter, er det vores holdning, at denne også er passende for en virksomhedstype som i case II.

5.5.2.3. Evaluering

Vores opfattelse er, som tidligere bemærket, at CCA som målemetode er den bedste løsning i forhold til værdiansættelsen. Det er også vores opfattelse, at CBM viser præsentationen af kontrakter passende.

Vores gennemgang af case II i relation til den nye standard giver anledning til to problemstillinger, hvad angår indregning:

1. Standardposerne kan ikke indregnes i takt med at værdiskabelsen sker
2. To stort set ens produktionsprocesser indregnes forskelligt

Dog løser den nye standard nogle problemer, idet der trods alt er kommet en mulighed for, at en bestemt type kontrakter om salg af varer kan indregnes i takt med, at disse produceres. Men en standardvare vil efter alt at dømme ikke kunne indregnes løbende, hvorved der vil være forskel på indregningen i to ellers ens produktionsprocesser. Vi ser derfor gerne, at perspektivet ændres til at være internt, hvorved omsætningen af standardposerne kan indregnes løbende, og dermed bliver de to ens processer vist ens i årsrapporten.

5.6. Delkonklusion

5.6.1. Vurdering af Revenue Recognition Project

I IASB og FASB's projekt er der i forhold til den nuværende regulering flere gode elementer, der kan bidrage til en mere værdi- og balanceorienteret indregning, måling og præsentation af omsætning. Det gælder eksempelvis, at det kun er ubetingede kontrakter, der kan indregnes, hvilket betyder, at vurderingen af kontrakter bliver mere enkel, operationel og objektiv, og dermed skal der ikke fremadrettet foretages skøn over sandsynligheden for, om en betinget kontrakt vil medføre økonomiske fordele.

Omsætning skal efter den nye standard indregnes på baggrund af indfrielsen af kontraktens aktivitetsforpligtelser, hvilket betyder, at der skal foretages en opdeling af kontraktens elementer og derefter sker indregningen af omsætningen fra disse, i takt med at de tilhørende aktivitetsforpligtelser indfries. Uanset om kontrakten omhandler salg af varer, tjenesteydelser eller entreprisekontrakter skal omsætningen derfor indregnes i forhold til ændringer i aktiver og

forpligtelser ved indfrielse af en aktivitetsforpligtelse. Dermed skal der som udgangspunkt ikke indregnes omsætning på baggrund af risikoens overgang ved salg af varer. Udgangspunktet for indregningen af omsætning er således i overensstemmelse med definitionerne i Framework.

Hvorvidt en kontrakt kan indregnes løbende baseres på, hvilke retslige virkemidler der er ved kontraktbrud. Dette medfører, at for en række kontrakttyper er der mulighed for at indregne omsætningen i takt med, at virksomheden udfører sin aktivitet, hvilket også er i overensstemmelse med balanceorienteringen.

Vi har desuden vurderet bestyrelsernes foreslåede målemetoder samt metoder for indregning og præsentation af kontrakter. Vi mener, at de metoder, der diskuteres, alle kan anvendes, men vi foretrækker dog, at målemetoden bliver CCA, da denne er mere praktisk anvendelig. Samtidigt foretrækker vi, at indregnings- og præsentationsmetoden bliver CBM, da denne bedst afspejler virksomhedernes faktiske aktivitetsforpligtelser.

Vores gennemgang af projektets behandling af sammensatte kontrakter viser, at fokus i kontrakterne er aktivitetsforpligtelserne, hvilket betyder, at flere kontrakter principielt bliver betragtet som sammensatte. Bestyrelserne har endnu ikke truffet beslutning, om hvordan sammensatte kontrakter skal reguleres, og vi kan på den baggrund blot konstatere, at projektets nuværende form ikke giver yderligere vejledning på området. Vi mener dog, at der er behov for, at denne vejledning indgår i den endelige standard.

Som det fremgår af ovenstående, vil der være flere positive elementer i den kommende standard. Vi må dog også bemærke, at der på flere områder endnu ikke er fundet tilfredsstillende løsninger. Det gælder blandt andet, at det er formalia frem for indhold, der bliver styrende for indregningen af omsætningen. I flere tilfælde er dette ikke et problem, da vi er af den overbevisning, at der er lighed mellem indhold og formalia. Det gælder dog ikke for kontraktbrud i kontrakter, hvor kundeaccept er påkrævet, før aktivitetsforpligtelsen bliver indfriet. Disse kontraktformer medfører, at indregning foretages ved levering, hvilket afhængigt af virksomhedstypen kan resultere i en indregning af omsætning, der ikke er retvisende i forhold til virksomhedens værdiskabelsesproces og dermed ikke i overensstemmelse med Framework. Vi har foreslået, at der i stedet anvendes et internt perspektiv, når aktivitetsforpligtelsen skal opgøres under et kontraktforløb.

5.6.2. Developer og cases

Developer vil med den kommende standard på flere områder få en enklere regnskabsmæssig behandling af omsætning. Det skyldes, at der fremadrettet ikke skal foretages en sondring mellem, om developer sælger en vare eller en tjenesteydelse, idet fokus udelukkende er på den enkelte kontrakts indhold. Der er ligeledes ingen vanskelige skøn over, om en kontrakt er betinget eller ubetinget, idet det udelukkende er ubetingede kontrakter, der kan indregnes. Ubetingede kontrakter kan i den kommende standard indregnes i takt med arbejdets udførelse, hvilket betyder, at uanset, om developers aktivitet vurderes at bestå af en eller to aktivitetsforpligtelser, vil omsætningen kunne indregnes løbende.

Der er dog ikke i standardens nuværende form yderligere vejledning i vurderingen af, om der er tale om en sammensat kontrakt, og denne vurdering er derfor stadig vanskelig at foretage. Standardens nuværende form er ligeledes flere steder baseret på formalia frem for indhold, og vi kan ikke afvise, at developer på den baggrund kan have kontrakter, hvor aktiviteten ikke vil kunne afspejles retvisende i årsrapporten.

Vores cases viser som udgangspunkt forbedringer i forhold til den nuværende regulering. I case II er der dog risiko for, at to ens produktionsprocesser skal afspejles forskelligt i årsrapporten, hvis det retslige virkemiddel i de to kontrakter er forskelligt. Forbedringen i forhold til case I afhænger af, hvad det retslige virkemiddel reelt er i kontrakterne.

6. Konklusion

Denne konklusion har til hensigt at besvare de i problemformuleringen opstillede spørgsmål samt opsummere opgavens hovedtræk i øvrigt.

Uhensigtsmæssigheder i den nuværende regulering

Med udgangspunkt i de af IASB identificerede uhensigtsmæssigheder i forbindelse med opstarten af projektet om revenue recognition har vi konstateret følgende problemstillinger i den nuværende regulering af omsætning under IFRS:

- Der er konceptuelle uoverensstemmelser mellem IASB's Framework og den underliggende standard om regnskabsmæssig behandling af omsætning – IAS 18 Revenue.
- Den nuværende IFRS-regulering indeholder ikke tilstrækkelig vejledning om den regnskabsmæssige behandling af sammensatte kontrakter.
- Det fremgår ikke klart af den nuværende IFRS-regulering, hvordan developer-virksomheder skal forholde sig til den regnskabsmæssige behandling af omsætning.

I IASB's Framework er omsætning defineret som et resultat af ændringer i aktiver og forpligtelser, mens omsætningen for salg af varer efter IAS 18 indregnes i forhold til risikoens overgang. Framework er baseret på den balanceorienterede regnskabsteori og fokus for indregning af omsætning er, når virksomheden kan måle en værdiændring i balanceposterne. I IAS 18 er salg af varer baseret på den transaktionsbaserede regnskabsteori og det er således varens levering, der bliver fokuspunktet. Her fokuseres på den kritiske begivenhed for risikoens overgang, hvilket ofte svarer til indregning ved levering. Reguleringen efter Framework og IAS 18 tilsiger således indregning af det samme salg efter to forskellige teorier.

I dag indeholder salgstransaktioner ofte flere elementer, og udviklingen på området er gået hurtigt, siden IAS 18 blev opdateret sidst. Eksempelvis medfører sammensatte kontrakter en mere kompliceret indregning af omsætning, hvilket stiller krav til reguleringens vejledning på området. Under den nuværende IFRS-regulering behandles området kun kort i form af rammebestemmelser, men udviklingen har nødvendiggjort en mere uddybende vejledning.

Developer-virksomheder sælger et produkt, som ikke specifikt er nævnt i den nuværende regulering af omsætning. Fondbrådet har gennem afgørelser på området klargjort deres fortolkning af reglerne, men hhv. Keops og TK Development og disses revisorer er ikke enige i denne fortolkning, på trods af de har valgt at følge afgørelserne. Denne virksomhedstype mangler derfor i høj grad yderligere vejledning i forhold til indregning af omsætning.

IASB og FASB's løsninger

Bestyrelserne har baseret deres foreløbige arbejde på grundreglen om, at virksomheder skal indregne omsætning som en konsekvens af ændringer i aktiver og forpligtelser, der opstår fra udførelsen af en kontrakt med en kunde. Ved indregning af omsætning inddrages der således ikke yderligere kriterier som indtjening eller realisation. Fokus er derved på værdiændringerne i balancen og ikke risikoens overgang som i IAS 18 i dag.

I arbejdet med den nye standard spiller kontrakter en central rolle, da omsætningen indregnes på baggrund af en kontrakt med en kunde. IASB og FASB har besluttet, at det kun er ubetingede kontrakter, der opfylder kriterierne for indregning, som følge af at der kan være usikkerhed om, hvorvidt den betingede begivenhed indtræffer.

Indregningen af omsætningen skal foretages på baggrund af indfrielsen af de aktivitetsforpligtelser, der kan identificeres i kontrakterne. Aktivitetsforpligtelsen skal opgøres ud fra de elementer i kontrakten, som kunden kan drage nytte af og disse elementer skal derfor kunne sælges separat.

Til at illustrere indregning og måling er der udviklet to grundlæggende metoder – EBM og PBM. Den første er baseret på princippet om, at omsætning opstår, når virksomheden indfrier sine forpligtelser overfor kunderne og den anden bygger på princippet om, at omsætning indregnes i takt med arbejdets udførelse som efter IAS 11 i dag. Ved anvendelse af EBM indregnes omsætningen først i resultatopgørelsen, når aktivitetsforpligtelsen er endeligt indfriet – der er tale om en alt-eller-intet-betragtning. I PBM indregnes omsætningen, i takt med at virksomheden indfrier sine forpligtelser over for kunden, hvilket medfører en løbende indregning. Indfrielsen af aktivitetsforpligtelsen er i PBM ud fra virksomhedens interne perspektiv, mens det i EBM er ud fra kundens perspektiv og dermed eksternt forankret.

Begge metoder har svagheder, og bestyrelserne har derfor valgt at videreudvikle EBM og PBM til henholdsvis CBM og PBM-AA ved at basere indregningen i begge disse modificerede metoder på konsekvenser af kontraktbrud. Hvis konsekvenserne ved kontraktbrud er, at sælger som minimum har erhvervet ret til vederlag for det udførte arbejde til dato, kan der foretages løbende indregning. Har sælger ikke erhvervet denne ret, kan omsætningen først indregnes, når køber har accepteret sælgers udførelse af kontrakten, hvilket typisk vil være ved levering.

Udgangspunktet for måling har været, at denne skal foregå til fair value, og bestyrelserne har på den baggrund arbejdet med to metoder, LLA og CCA. Forskellen på de to metoder er, at fair value i LLA måles ud fra priser på et b-t-b-marked og i CCA ud fra det en kunde vil betale. CCA-metoden har dog den praktiske tilgangsvinkel, at målingen foretages til kontraktens salgsspris, hvilket må betegnes som en tilnærmet fair value-betragtning.

Evaluering af Revenue Recognition Project

I projektet er der flere gode elementer, der kan bidrage til en mere værdi- og balanceorienteret indregning, måling og præsentation af omsætning. Projektoplægget er i overensstemmelse med definitionerne i Framework, idet indregning af omsætning foretages på baggrund af værdiændringer i aktiver og forpligtelser. Andre positive elementer er, at det kun er ubetingede kontrakter, der kan indregnes samt at fokuseringen på de retslige virkemidler ved kontraktbrud giver mulighed for løbende indregning af omsætning under visse omstændigheder.

Omsætning indregnes på baggrund af indfrielsen af kontraktens aktivitetsforpligtelser, hvilket betyder, at kontrakter skal opsplittes i delelementer og indregningen af omsætning foretages i forhold til indfrielsen af de enkelte aktivitetsforpligtelser. Dette medfører, at der skal fokuseres på transaktionens underliggende indhold, og ikke på om der er tale om levering af en vare eller en tjenesteydelse.

Projektet lægger som følge af fokus på aktivitetsforpligtelsen op til, at flere kontrakter betragtes som sammensatte, hvilket blot understreger nødvendigheden af yderligere vejledning for sammensatte kontrakter. På nuværende tidspunkt har bestyrelserne endnu ikke udarbejdet denne yderligere vejledning, hvilket vi dog mener, bør være indeholdt i enten den endelige standard eller som et appendiks hertil.

Med hensyn til måling af omsætningen er vi af den overbevisning, at CCA-metoden er den mest anvendelige, idet den teoretisk korrekte LLA-metode vil være meget vanskelig at håndtere i praksis. For indregning og præsentation vil CBM, efter vores mening, udgøre det bedste alternativ på grund af dennes egenskab til at vise virksomhedens reelle forpligtelser.

For developere betyder projektet, at de ikke længere kan indregne betingede kontrakter, men da ubetingede kontrakter opfylder kriterierne for indregning, kan omsætningen relateret til denne type kontrakter indregnes i takt med udførelsen af arbejdet. Dette vil medføre en tidligere indregning af omsætning fra ubetingede kontrakter i forhold til Fondsrådets afgørelse. Det betyder også, at uanset om developers aktivitet vurderes at bestå af en eller to aktivitetsforpligtelser, vil omsætningen kunne indregnes løbende.

Projektet indeholder også områder, hvor der endnu ikke er fundet tilfredsstillende løsninger. Det gælder eksempelvis fokus på kontraktbrud, som i nogle situationer medfører en misvisende indregning af omsætning på baggrund af leveringen, hvilket strider mod Framework. Vi ser hellere, at fokus ligger på virksomhedens interne processer i stedet for konsekvenserne af kontraktbrud, idet virksomhedens værdiskabende proces bedre afspejles og indregningen sker på baggrund af transaktionens indhold.

Projektet indeholder således mange positive forhold, men vi mener, at der i nogle sammenhænge bliver lagt et for stort fokus på de juridiske aspekter af transaktionerne på bekostning af et retvisende billede udtrykt ved indhold frem for formalia.

7. Formalia

7.1. Kildefortegnelse

Litteratur

- Kiertzner, Lars: Håndbog i årsrapport, 1. udgave (opdateret udgave, 2004), Revifora
- Elling, Jens O.: Årsrapporten – teori og regulering, 1. udgave 2002, Gads Forlag
- Hasselager, Olaf, m.fl.: Årsrapporten – kommentarer til årsregnskabsloven, 3. udgave 2001, Forlaget Thomson
- Deloitte: IFRS – Introduktion til de internationale regnskabsstandarder, 2005
- KPMG: Entreprisekontrakter og ejendomsudviklingsprojekter, 2005

Internet

- IASB Revenue Recognition Project Summary, september 2006 (vedlagt som bilag 2, jf. omtale i kapitel 1.5.)
- http://www.fasb.org/project/revenue_recognition.shtml - FASB Project updates (herunder Board meeting summaries)
- http://www.fasb.org/project/revenue_recognition.shtml - Memorandum No. 82, Additional Alternatives for Revenue Recognition – dokumentet er vedhæftet minutes fra IASB/FASB Board Meeting d. 27. april 2006.
- www.iasb.org : Current Projects -> IASB Projects -> Revenue Recognition -> Meeting Summaries and Observer Notes
- <http://www.iasplus.com/agenda/revenue.htm> (Deloitte) - resumeer af bestyrelsesmøder i IASB
- <http://www.iasplus.com/standard/framework.htm> (Deloitte) - kommentarer til Framework
- www.leman.dk/inco5.htm - Incoterms/leveringsbetingelser
- www.tk-development.dk – TK Developments hjemmeside
- www.keops.dk – Keops hjemmeside

Artikler

- Sørensen, Hans Peter B. og Jensen, Kim N.: Omsætning – Forslag til ændringer for indregning og måling af omsætning, Revision og Regnskabsvæsen, nr. 10 – 2005
- Mogensen, Mogens N. og Jørgensen, Rasmus F.: Indtægter, Revision og Regnskabsvæsen, nr. 12 – 2003
- Kristensen, Henrik og Møller, Morten D.: Indregning af indtægter – SAB 101 Revenue Recognition, Revision og Regnskabsvæsen, nr. 7 – 2002

Regulering

- IAS 18 – Revenue
- IAS 11 – Construction Contracts
- IAS 8 – Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors
- IAS 2 – Inventories
- IASB Framework
- Regnskabsvejledning 22 – Indtægter (RV 22)
- Regnskabsvejledning 6 – Entreprisekontrakter (RV 6)
- Forord til regnskabsvejledninger
- Lovbekendtgørelse 2006-06-15 nr. 647 – Årsregnskabsloven (ÅRL)
- ASB: Discussion Paper – Revenue Recognition
- FRS 5 – Reporting the substance of transactions
- Statement of Financial Accounting Concepts No. 6 – Elements of Financial Statements

Øvrige

- TK Development – årsregnskabsmeddelelse 2005/06, Fondsbørsmeddelelse nr. 3/2006
- Keops – Korrigerende og supplerende information til årsrapport 2004/05, Fondsbørsmeddelelse nr. 270

7.2. Abstract

This thesis is a part of the Business Administration and Auditing education at Aalborg University, and it deals with the accounting practice of revenue on the basis of an assessment of IASB and FASB – Revenue Recognition Project (RRP). In the thesis, the following will be discussed:

- Which weaknesses exists in current accounting standards on revenue?
- What solutions do IASB and FASB suggest?
- Will IASB and FASB's project be able to solve the present problems?

The weaknesses of the current accounting standards will be discussed on the basis of the problems identified by IASB at the initiation of RRP and by describing the accounting problems that a developer enterprise encounters in relation to the recognition of revenue. After this, the overall project will be analysed in order to make a complete assessment of the project. It will also be assessed whether the project solves the existing weaknesses.

Weaknesses in the current accounting standards

Among the weaknesses identified by IASB, one of the most material is the lack of conceptual consistency between IAS 18 and Framework. IAS 18 defines a material recognition criterion in connection with the sale of a product as the risk having passed from the seller to the buyer - which often takes place on delivery. In Framework, revenue is defined on the basis of balance sheet approach and thereby in relation to value changes in assets and liabilities.

Another problem concerns multiple-element revenue arrangements in which the IFRS standard is brief and can only be characterised as a framework. Thus there are no detailed instructions in this field, and enterprises that make multiple-element transactions may therefore not be able to find the necessary guidance.

Two Danish developer enterprises did not have guidance, and the Danish Securities Council (DSC) has invalidated the enterprises' interpretation of the IFRS standards. Developer's activity consists of two transactions: a supply of goods (the property) and a service activity (project management, lease agreements, etc.). DSC believes that this concerns the sale of a product, and the transaction cannot be considered as a multiple-element arrangement. Therefore, recognition of revenue cannot take place before the property's risk has passed. The developer enterprises do not agree with this

interpretation of the standards and still believe that this concerns a service activity. We think that it could be argued that they perform a service activity and that recognition therefore should take place on a current basis. We also believe that this can be a multiple-element arrangement consisting of a sale of a product and a service activity because there may be circumstances that support the management of lease agreements being sold separately.

Revenue Recognition Project

The boards are developing a standard of recognition and measurement of revenue based on changes in assets and liabilities according to contracts with customers. This is being done without assessing earning or realisation. Furthermore, it has been decided that revenue should be recognised when the activity is performed or when a liability is extinguished. Recognition can therefore not take place, for example, at the time of signing a contract.

Only unconditional contracts can be recognised because a conditional contract does not meet the definition of an asset as a result of the uncertainty as to whether future benefits will flow to the seller. The initial recognition of a contract is performed on the basis of the performance obligations that are identifiable in the contract, and revenue is thereafter recognised as the obligation is extinguished.

The boards primarily work with two methods of recognition and presentation of revenue. The method CBM recognises the contract's performance obligation in the balance sheet as a liability whereas in the other method – PBM-AA – it is recognised as an asset when the contract's performance obligation is extinguished. Both methods prescribe that in the event of breach the contract's legal remedy govern the recognition of revenue. In certain cases, revenue can therefore be recognised concurrently with the performance of the work, however not if the customer must accept the performance to date before the seller obtains an unconditional right to consideration – consequently, revenue cannot be recognised before delivery.

The project discusses two methods of measurement that are both based on fair value, LLA and CCA. The difference between these two methods is that fair value in LLA is measured on the basis of prices in a b-t-b market whereas the CCA method is based on the price the customer is willing to pay. The CCA method takes the practical approach, however, that measurement is performed at the contract's selling price, which can be viewed as a rough fair value consideration.

Evaluation of the Revenue Recognition Project

There are several positive elements in the project outline. It is, for example, in accordance with the definitions in Framework, and only unconditional contracts can be recognised. The focus on the legal remedy of breach allows recognition of revenue on a current basis in certain circumstances.

Focus on performance obligations means that the primary matter is the underlying content and not whether it is delivery of a product or a service. This suggests that more contracts are considered multiple element, which only emphasises the need for further instructions. We expect, however, that this is included in the final standard or in an appendix to this.

We are convinced that the CCA method is the most applicable method of measurement as the theoretically correct LLA method would be very difficult to handle in practise. In terms of recognition and presentation, CBM will, in our opinion, be the best alternative because it is able to show the enterprise's actual liabilities.

To developer, the project means that they no longer can recognise conditional contracts, but since unconditional contracts meets criteria for recognition, revenue related to this type of contracts can, however, be recognised concurrently with the work being performed. This will result in an earlier recognition of revenue from unconditional contracts compared to DSC's decision. This also means that whether or not developer's activity is assessed to consist of one or two performance obligations, revenue can be recognised currently.

The project also includes areas in which satisfactory solutions are yet to be reached. This applies to focus on legal remedy in the case of breach which may result in a misleading recognition of revenue based on the delivery, which does not correspond to Framework. We would prefer recognition on the basis of the enterprise's internal processes instead of the consequences of breach of the contract as the enterprise's value creating process is better reflected, and the recognition takes place on the basis of the contents of the transaction.

The project includes thus many positive matters, but we believe that in some contexts too much importance is attached to the judicial aspects of the transactions at the expense of a true and fair view expressed through contents rather than formalities.

7.3. Oversigt over primær forfatter

Nedenstående oversigt viser, hvem der har været hovedforfatter for opgavens enkelte kapitler. Efterfølgende har vi gennemgået kapitlerne sammen og rettet dem igennem, således at specialet afspejler vores fælles holdninger og vi indestår på den baggrund begge for alle kapitler i det samlede speciale. De konkluderende kapitler er skrevet i fællesskab, og der kan ikke umiddelbart udpeges en primær forfatter. Begge opgaveløsere står således inde for alle kapitler i opgaven.

Kapitel 1 (Opgavedesign) og kapitel 6 (Konklusion) er skrevet i fællesskab.

2. OMSÆTNINGSTEORI.....

2.1. REGNSKABSREGULERINGEN I DANMARK	PHS
2.1.1. INTERNATIONAL REGULERING	PHS
2.1.2. DANSK REGULERING	PHS
2.1.3. PRAKSIS	PHS
2.2. OMSÆTNING – IAS 18 / RV 22	KP
2.2.1. INTERNATIONAL REGULERING	KP
2.2.2. DANSK REGULERING	PHS
2.2.3. SAMMENFATNING – OMSÆTNING	KP
2.2.4. CASEVIRKSOMHED I – HANDELSVIRKSOMHED	KP
2.2.5. CASEVIRKSOMHED II – PRODUKTIONSVIRKSOMHED	PHS
2.3. ENTREPRISEKONTRAKTER – IAS 11 / RV 6	PHS
2.3.1. INTERNATIONAL REGULERING	PHS
2.3.2. DANSK REGULERING	KP
2.3.3. SAMMENFATNING – ENTREPRISEKONTRAKTER	PHS
2.3.4. EKSEMPEL – ENTREPRENØR	PHS

3. PROBLEMSTILLINGER I DEN NUVÆRENDE REGULERING.....

3.1. REVENUE RECOGNITION PROJECT	KP
3.2. KONCEPTUELLE UOVERENSSTEMMELSER.....	KP
3.2.1. TO REGNSKABSMÆSSIGE TEORIER	PHS
3.2.2. BEGREBSRAMME	KP
3.2.3. KONCEPTUEL UOVERENSSTEMMELSE I FRAMEWORK	KP
3.2.4. KONCEPTUEL UOVERENSSTEMMELSE MELLEML STANDARDER OG FRAMEWORK	PHS
3.3. SAMMENSATTE KONTRAKTER	KP
3.4. PRAKTISK PROBLEMSTILLING	PHS
3.4.1. PRÆSENTATION AF VIRKSOMHEDSTYPEN "DEVELOPER"	PHS
3.4.2. FONDSRÅDETS AFGØRELSE	PHS
3.4.3. HVILKEN REGNSKABSPRAKSIS BØR DEVELOPER ANTAGE?	PHS
3.4.4. OPSUMMERING	FÆLLES
3.5. PROBLEMSTILLINGER I NUVÆRENDE REGULERING.....	FÆLLES

4. REVENUE RECOGNITION PROJECT

4.1. PROJEKTETS OPBYGNING.....	FÆLLES
4.2. INDREGNING AF KONTRAKTER	KP
4.2.1. KONTRAKTERS KARAKTERISTIKA	KP
4.2.2. OPSUMMERING	KP
4.3. IDENTIFIKATION AF AKTIVITETSFORPLIGTELSE.....	PHS
4.3.1. TEORI.....	PHS
4.3.2. EKSEMPLER	PHS
4.3.3. OPSUMMERING	PHS
4.4. METODER TIL INDREGNING OG PRÆSENTATION.....	PHS
4.4.1. EXTINGUISHMENT BASED METHOD	KP
4.4.2. EXTINGUISHMENT BASED METHOD WITH AN EXCEPTION FOR LONG-TERM CONTRACTS	KP
4.4.3. CUSTOMER BENEFIT METHOD	PHS
4.4.4. PERFORMANCE BASED METHOD.....	PHS
4.4.5. PERFORMANCE BASED METHOD WITH APPLICATION ACCOMMODATION.....	PHS
4.5. KONTRAKTERS RETSLIGE VIRKEMIDLER	KP
4.5.1. KONTRAKTERS KARAKTERISTIKA	KP
4.5.2. OPSUMMERING	KP
4.6. VÆRDIANSÆTTELSESMETODER – FØRSTE MÅLING	PHS
4.6.1. LEGAL LAYOFF AMOUNT	PHS
4.6.2. CUSTOMER CONSIDERATION AMOUNT	PHS
4.7. VÆRDIANSÆTTELSESMETODER – EFTERFØLGENDE MÅLING.....	PHS
4.7.1. LEGAL LAYOFF AMOUNT	PHS
4.7.2. COSTUMER CONSIDERATION AMOUNT	PHS

5. EVALUERING AF REVENUE RECOGNITION PROJECT.....

5.1. EN VURDERING AF RRP	PHS
5.1.1. KONTRAKTFORHOLD.....	PHS
5.1.2. INDREGNINGS- OG PRÆSENTATIONSMETODER.....	KP
5.1.3. MÅLING	PHS
5.2. INTERNE UOVERENSSTEMMELSER	KP
5.3. SAMMENSATTE KONTRAKTER	KP
5.4. DEVELOPER-VIRKSOMHEDER.....	KP
5.4.1. VARE VS. SERVICEYDELSE	KP
5.4.2. BETINGET VS. UBETINGET	KP
5.4.3. SAMMENSAT KONTRAKT	PHS
5.5. CASES.....	PHS
5.5.1. CASE I.....	PHS
5.5.2. CASE II	PHS
5.6. DELKONKLUSION.....	FÆLLES
5.6.1. VURDERING AF REVENUE RECOGNITION PROJECT	FÆLLES
5.6.2. DEVELOPER OG CASES.....	FÆLLES

Bilag 1: Forkortelser anvendt i opgaven

Organisationer og udvalg

IASB: International Accounting Standards Board

IFRIC: International Financial Reporting Interpretation Committee

FASB: Financial Accounting Standards Board

EITF: Emerging Issues Task Force

ASB: Accounting Standards Board

FSR: Foreningen af Statsautoriserede Revisorer

Regulering og fortolkning

RRP: Revenue Recognition Project

IFRS: International Financial Reporting Standards

IAS: International Accounting Standard

GAAP: General Accepted Accounting Principles

FRS: Financial Reporting Standards

ÅRL: Årsregnskabsloven

RV: Regnskabsvejledning

Metoder for indregning og præsentation

EBM: Extinguishment Based Method

EBM-LC: Extinguishment Based Method with an exception for Long-term Contracts

CBM: Customer Benefit Method

PBM: Performance Based Method

PBM-AA: Performance Based Method with Application Accommodation

Metoder for måling

LLA: Legal Layoff Amount

CCA: Customer Consideration Amount

Øvrige

FR: Fondsrådet

TK: TK Development A/S

Bilag 2: Project summary, september 2006

September 2006

30 Cannon Street, London EC4M 6XH, England
Phone: +44 (20) 7246 6410, Fax: +44 (20) 7246 6411
Email: iasb@iasb.org.uk

Website: <http://www.iasb.org.uk>

This Project Update dated 8 September 2006

Revenue Recognition

Project Updates are provided for the information and convenience of constituents who wish to follow the IASB's deliberations. All conclusions reported are tentative and may be changed as the project develops.

Introduction

This project report is structured as follows:

Objective
Next steps
Background
Tentative decisions to date
Contact information

Objective

1. The Board and the US Financial Accounting Standards Board (FASB) are conducting a joint project to develop concepts for revenue recognition and a general standard based on those concepts. The general standard would replace the existing standards on revenue recognition, IAS 11 *Construction Contracts* and IAS 18 *Revenue*.
2. The Boards expect to publish their preliminary proposals in a Discussion Paper during 2007.
3. The Boards' main objectives are to:
 - *eliminate weaknesses in existing concepts and standards.* The revenue recognition requirements in IAS 18 focus on the occurrence of critical events rather than changes in assets and liabilities. Some people believe that this approach leads to debits and credits that do not meet the definition of assets and liabilities being recognised. A practical weakness of IAS 18 is that it gives insufficient guidance on contracts that provide more than one good or service to the customer. It is unclear when contracts should be divided into components and how much revenue should be attributed to each component. The International Financial Reporting Interpretations Committee receives frequent requests for guidance on the application of IAS 18.
 - *converge IFRSs and US requirements.* There are approximately 200 sources of standards and guidance on revenue recognition in US GAAP. These are not all based on consistent concepts. There are substantial differences between IFRSs and US requirements.

Next Steps

4. At its next revenue recognition Board meeting, the Board will continue to discuss topics related to accounting for revenue contracts under the allocated customer consideration model.
5. In 2007, the Board plans to issue a Discussion Paper document covering both concepts- and standards-level revenue recognition guidance.
6. The next Board meeting is scheduled for September 2006.

Background

Reasons for the Project

7. In June 2002 the IASB decided to undertake a project on revenue recognition jointly with the US Financial Accounting Standards Board (FASB). That project would lead to a new general Standard on revenue recognition that would replace IAS 11 *Construction Contracts* and IAS 18 *Revenue*, and also would amend the related guidance on revenues and liabilities in the *Framework*.
8. Some of the reasons for the Board undertaking this important project to improve financial reporting for preparers, users, and auditors are as follows.
 - Revenue usually is the largest single item in financial statements, and issues involving revenue recognition are among the most important and difficult that standard setters and accountants face.
 - The definition and recognition criteria for revenue in the IASB *Framework* and IAS 18 do not accord with the *Framework's* definitions of assets and liabilities.
 - IAS 18 does not deal well with transactions involving components (multiple-element revenue arrangements).
 - The importance of pursuing international convergence of conceptual frameworks and accounting standards in respect of revenue definition and recognition. The FASB had decided to undertake a high priority project on revenue recognition.
 - Providing conceptual guidance that would be useful in addressing issues that may arise in the future
9. For the FASB, a significant reason for undertaking the project was that there is no comprehensive standard on revenue recognition in US authoritative guidance. There is therefore a significant gap between the conceptual guidance in the FASB's Concepts Statements and the detailed guidance in the authoritative literature. Most of the authoritative literature provides industry- or transaction-specific implementation guidance, and it has been developed largely on an ad hoc basis and issued in numerous pronouncements with differing degrees of authority. Portions of it also were developed before the Concepts Statements. Those pronouncements include Accounting Principles Board (APB) Opinions, FASB Statements, American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) Audit and Accounting Guides, AICPA Statements of Position (SOPs), FASB Interpretations, Emerging Issues Task Force (EITF) Issues, and Securities and Exchange Commission (SEC) Staff Accounting Bulletins (SAB). Each generally focuses on specific practice problems and has a narrow scope, and the guidance is not always consistent across pronouncements.

Overview of the Model Being Developed

10. The accounting model that the IASB and FASB are developing is one in which a reporting entity would recognise revenue on the basis of changes in assets and liabilities arising from contracts with customers—without consideration of additional criteria, such as earning or realisation.
11. To apply this model, the entity needs to be able to identify the separate liabilities ('performance obligations') that arise from a contract. The Boards are considering the criteria that should be used to identify separable obligations, and the basis on which obligations should be measured.
12. Possible measurement bases include:
 - *legal layoff amount*, ie the amount that the entity would have to pay to transfer the obligation to another entity in a business-to-business market, and
 - *customer consideration amount*, ie the amount that the entity will receive from the customer for performing the obligations.
13. The IASB views legal lay-off amount as the most relevant measure of a performance obligation. However, it acknowledges concerns that legal layoff amount may often be difficult to estimate reliably, with the risk that too much revenue will be recognised before the entity has performed any of its obligations. The Boards are therefore exploring an approach in which liabilities are measured at the customer consideration amount, with revenue being recognised only when the obligations are discharged.
14. Other matters being considered by the Boards include, for example:
 - *the definition of revenue*: whether the proceeds of all sale transactions should be regarded as revenue. If not, which sales transactions should be excluded?
 - *remeasurement*: whether performance obligations should be remeasured to reflect changes in estimates or prices.

Process

15. As a joint project, the Board and the FASB share staff resources and research and are working to co-ordinate the eventual issuance of a Discussion Paper, an Exposure Draft and a final general revenue recognition Standard. The Boards also are coordinating the timing of their deliberations of the joint project's issues, but they individually deliberate and vote on those issues. Consequently, at any given time, the IASB may have reached a tentative conclusion on an issue that the FASB has not yet deliberated (or vice-versa). Details on the FASB's decisions to date are available on its website: www.fasb.org.

Tentative Decisions to Date*Tentative decisions to July 2006*

16. This section summarises tentative decisions made since the inception of the Revenue Recognition project. It covers the following areas:
 - The general revenue recognition approach taken by the Board,
 - Board decisions explaining what to include in the definition of revenues as well as what rights and obligations will give rise to revenue,

- Board decisions about measuring performance obligations based on an allocation of the customer consideration amount. (A *performance obligation* is a legally enforceable obligation of a reporting entity to its customer under which the entity is obligated to provide goods, services, or other rights.)

A General Approach

17. The Board is pursuing an approach whereby revenue recognition is based on changes in assets and liabilities (consistent with the definition of revenues in the *Framework*) and not overridden by tests based on the notions of realisation and completion of an earnings process. The Board chose the assets and liabilities approach rather than the realisation and earnings approach for a number of reasons, including the following:
- a. Applying the realisation and earnings approach to revenue recognition can lead to conflicts with the definitions of assets and liabilities in the *Framework*. That is because, in certain instances, the realisation and earnings approach involves the recognition of deferred debits and deferred credits that do not meet the definitions of assets and liabilities. The definitions of assets and liabilities are the keystones of the elements definitions in the *Framework*, as evidenced by the defining of revenues and expenses in terms of changes in assets and liabilities.
 - b. Earning and realisation have yet to be defined precisely and in a manner that can be applied consistently across a range of industries and transactions.
 - c. It is difficult to consistently identify when earning or realisation occurs under multiple-element revenue-generating arrangements.

B Definition of Revenues

18. The Board observed that the present distinctions between revenues and gains—based on ongoing major or central operations (FASB literature) or ordinary activities (IASB literature)—were somewhat ambiguous and difficult to put into practice. However, the Board also observed that distinctions between different components of comprehensive income, such as revenues and gains, provide useful information to investors and creditors.
19. In October 2005, the Board considered an alternative basis for distinguishing revenues from other positive components of comprehensive income—namely, whether the transactions involved items produced or purchased by the entity for the purpose of sale or resale. It decided this proposed basis was sufficiently promising to merit further investigation and asked the staff to explore it further.
20. With respect to a reporting entity's activities that may generate revenues, the Board has decided that:
- a. The Board decided that revenues can arise as a result of (a) an unconditional right to receive consideration and (b) the extinguishment of the reporting entity's performance obligations to its customers.
 - b. A reporting entity should *not* recognise revenues for the performance by third parties of its obligations to deliver goods or render services to customers if those obligations are legally assumed by those third parties.
 - c. In all other circumstances, a reporting entity should recognise revenues for the performance by third parties of its obligations to deliver goods or render services to customers.

- d. Production can give rise to a component of comprehensive income. (The Board will discuss which component of comprehensive income arises from production at a future meeting.)

C Contractual Rights and Obligations

21. Related to contractual rights and obligations, the Board has decided that:

- a. Conditional rights and obligations do not meet the definitions of assets and liabilities but *unconditional* and *mature* rights and obligations might meet those definitions (including those unconditional rights and obligations that result from wholly executory contracts).
- b. Only legally enforceable obligations (contractual and non-contractual) should be included in the scope of the revenue recognition standard. Contracts that are not enforceable do not give rise to rights and obligations that meet the definitions of assets and liabilities.
- c. Contracts with customers that are not worthy of enforcement may give rise to assets and liabilities. (A contract is not worthy of enforcement if the costs of enforcing it would outweigh the benefits of doing so.) The assessment of the probability that contractual rights will contribute to future net cash inflows and contractual obligations will result in future net cash outflows should affect measurement but not recognition of related assets and liabilities.
- d. Contracts that include "cancellation-like" provisions (such as rights of return or refund, customer acceptance clauses, or contingency clauses) might give rise to assets and liabilities that should be recognised and measured, and concepts-level guidance should acknowledge that measurement uncertainties might dictate whether assets and liabilities that arise from contracts with "cancellation-like" provisions should be recognised.
- e. Concepts-level guidance should acknowledge that contractual promises may be express or implied. Implied promises may be inferred from a reporting entity's conduct, including its course of dealing with the counterparties, its usage of trade, its course of performance, or evidence of consistent additional terms.
- f. Standards-level guidance should acknowledge that "side agreements" alter the nature of contractual rights and obligations and should be viewed as an integral part of the contract for purposes of analysing assets and liabilities that arise from contractual rights and obligations.
- g. A rebuttable presumption is that the unit of account for an executory contract is the contract as a whole, unless the legal remedy of specific performance in the event of breach is a stated contractual requirement or is ordered by a court. That is because the only way the reporting entity generally can settle a contract immediately is with a one-way flow of resources by either (1) legally laying off the contract to a third party or (2) breaching the contract and paying monetary damages to the counterparty. However, if the legal remedy in the event of breach is specific performance, the unit of account for an executory contract is the assets and liabilities arising from the unconditional contractual rights and obligations in that contract. That is because in all cases, including breach, the parties to the contract are required to physically settle the contract (a two-way flow of resources).

D Identification and Initial Measurement of Performance Obligations

22. The Board decided to explore a revenue recognition approach in which performance obligations would be measured by allocating the customer consideration rather than at the fair value of the obligation (that is, the amount the reporting entity would be required to pay to transfer the performance obligation to a willing third party of comparable credit standing).
23. In the context of this approach the Board made the following decisions related to the separation and measurement of performance obligations:
- 1 Revenues arise when each contract deliverable (or performance obligation) is delivered (or extinguished). All legal rights conveyed to a customer in a revenue contract give rise to an element of revenue.
 - 2 Performance obligations in revenue contracts should be disaggregated from the customer's perspective, based on whether the deliverable has *utility to the customer*, that is, whether the customer perceives the product (the good, service, or other right) underlying the performance obligation is, in and of itself, fit for some purpose or is serviceable for some end. The deliverable has utility to a customer if either (a) it is sold separately by any vendor (or as an optional extra) or it could be resold separately by the customer in the customer's reference market, or (b) it obligates the reporting entity to stand ready to provide goods, services, or other consideration to the customer if specified events occur.
 - 3 Each of the separately identified performance obligations should be measured by allocating to it a share of the total consideration received or receivable from the customer. In general, the allocation should be made by reference to the stand-alone selling price of the underlying good, service or other right.
 - 4 The amount at which the product is sold or could be sold should be measured by the most reliable available evidence (from most reliable to least reliable): (a) current prices charged by the reporting entity in an active market; (b) current prices charged by another entity (that is, a competitor) in an active market; (c) current prices charged by an entity in an inactive market; (d) entity inputs that reflect the reporting entity's own internal assumptions and data.
 - 5 The difference between the customer consideration amount and the sum of the amounts at which the products are sold or could be sold should be allocated to those performance obligations on a pro rata basis.
 - 6 Although most performance obligations should be measured by reference to the customer consideration as described above, the IASB decided that exceptions should be made for unconditional stand-ready obligations and recognised liabilities that other IFRSs require to be measured at fair value. Those obligations should be measured at fair value and no residual should be allocated to them even if they are the only obligation in the arrangement. That means that for some arrangements, an entity might recognise some revenue at the inception of the contract. (The FASB decided that all obligations should initially be measured at the allocated customer consideration amount, unless required to be measured at fair value by another Standard. The boards have decided to present both views in the Discussion Paper.)
 - 7 Subject to (6) above, an entity would not recognise any assets or liabilities at the inception of a wholly executory contract for which the unit of account is the contract as a whole. That is because the net measurement of those

assets and liabilities at contract inception would be zero under the allocated customer consideration approach. However, an entity would recognise separate assets and liabilities at the inception of a wholly executory contract for which legal remedy in the event of breach would be specific performance. That is because the unit of account is the individual assets and liabilities arising from the contract.

- 8 In September 2005 the Board decided to explore an alternative measurement principle that would permit or require a fair value measurement for any performance obligations that trade in active markets. At the October joint meeting, the boards agreed to defer consideration of this alternative until the allocated customer consideration approach is more fully developed.

E Subsequent Accounting of Performance Obligations

Accounting for Performance

24. The Board decided that the notion of customer acceptance is important in determining when revenue should be recognised. It also decided that acceptance should mean that the entity has obtained an unconditional right to at least some consideration for performance to date (and, correspondingly, that the customer has incurred an unconditional obligation). That right might arise under the contract terms or the operation of the relevant contract law.
25. Accordingly, the Board tentatively decided to explore revenue recognition based on the following criterion:

Revenue should be recognized if the customer must accept performance to date. That is, the contract's legal remedy for breach is, or is like, specific performance or in the event of customer cancellation, the customer is obligated to pay damages reflecting performance to date.

Board Meeting Information

26. Observer notes for the IASB meetings can be found by clicking [here](#) and Decision Summaries (IASB Update) [here](#).
27. Refer to the FASB website www.fasb.org for FASB Board meetings.

Contact information

April Pitman
Project Manager
apitman@iasb.org

Henry Rees
Project Manager
hrees@iasb.org